

The background is a classical landscape painting. It depicts a wide, flat coastal plain with a prominent church featuring a tall spire in the middle ground. Several windmills are visible on the horizon. The sky is filled with large, billowing white and grey clouds, with a few birds flying. In the foreground, there are trees and a small body of water.

Bijlagen

**Ontwikkelperspectief
Binnenduinrand**

Gedeelde Weelde

december 2018

Bijlage 1.

Vertaling thema's en opgaven plananalyse "Binnenduinrand tussen Zee en Ringvaart"
(Bosch en Slabbers e.a. 2010) naar strategische hoofdopgaven Ontwikkelperspectief 5

Bijlage 2.

Opmaat naar het Ontwikkelperspectief: Ambities, Uitgangspunten en Opgaven 9

Bijlage 3.

Trends en ontwikkelingen in landschapsfinanciering 41

Bijlage 4.

De Binnenduinrand in (boven) regionaal beleid 51

Bijlage 5.

Impressies van de raadsconferenties van 17 april 2013 en 22 januari 2014 en 29 november 2016 61

Bijlage 1.

Vertaling thema's en opgaven plananalyse

“Binnenduinrand tussen Zee en Ringvaart”

**(Bosch en Slabbers e.a. 2010) naar strategische
hoofdoggaven Ontwikkelperspectief)**

Vertrekpunt voor het ontwikkelperspectief zijn de thema's en opgaven zoals die door landschapsarchitectenbureau Bosch & Slabbers in de plananalyse "Binnenduinrand tussen Zee en Ringvaart" zijn benoemd en zijn samengevat in 3 strategische hoofdogaven:

1. Behoud, versterking en ontwikkeling van de landschappelijke structuur

Openheid

Bepaald moet worden wat we onder "openheid" verstaan. Staat dit voor 'niet verstedelijkt', 'behoud van de agrarische identiteit' of meer 'behoud van de open graslanden'? En welke ontwikkelingen passen daar dan in (en welke juist niet)?

Landbouw

Bepaald moet worden wat is de rol van de landbouw daarbij is. Zijn de bestaande land- en tuinbouwbedrijven in de toekomst nog in staat tot een economisch renderende bedrijfsvoering? Is daarvoor eigenlijk voldoende ruimte aanwezig? En welke ruimte is er voor verbreding?

Heel de duinen

Zee, strand en duinen zijn de troefkaarten van dit gebied. De duinen vormen het grootste aaneengesloten natuurgebied van Noord-Holland, maar het beheer is versnipperd. Hoe kunnen we het beheer (en de ontwikkeling) beter op elkaar af stemmen zodat de duinen als één gebied kunnen worden beleefd?

Verbindend water

Water wordt gezien als ecologisch verbindend element. Hoe kunnen we de ontwikkeling van een robuust watersysteem, waarin het de ecologische potentie zoveel mogelijk benut wordt en het water een rol vervult in de herkenbaarheid van het landschap, op gang krijgen bij "ontgrenzing" van natuur en het ontbreken van geld? En wat zijn de mogelijkheden om de ontwikkeling van de duinrellen en de kwelzone te koppelen aan een verbeterde beleefbaarheid van het landschap?

2. Behoud, versterking en ontwikkeling recreatieve/toeristische structuur

Bereikbaarheid

Of het nu gaat om recreatie, wonen of landbouw, positieve wederkerigheid stad-land staat of valt bij een optimale bereikbaarheid. Hoe gaan we die primaire bereikbaarheid (steden – kust) organiseren, wanneer de helft van het jaarlijks aantal bezoeken aan de kust (5 miljoen bezoekers voor Zandvoort alleen) op de tien topdagen plaatsvindt? En hoe verhoudt de ontwikkeling van (hoogwaardig) OV en transferia zich tot de wens van behoud van de rust, de landelijkheid, de authenticiteit van het landschap?

Landgoederen

Landgoederen moeten worden behouden, hersteld en versterkt en beter met elkaar worden verbonden. Maar wat betekent dat? Is er ruimte om nieuwe buitenplaatsen te ontwikkelen, en zo ja, hoe zien die er dan uit? Zijn dat de traditionele buitenplaatsen of "buitenplaatsen nieuwe stijl" met een veelzijdiger gebruik door meer dan 1 familie?

3. Behoud, versterking en ontwikkeling woonmilieus

Stadsranden

Voor de stadranden is de opgave meerledig. Hoe gaan we verrommeling tegen en vooral, hoe financieren we dat?, Hoe maak je dat steden en dorpen een voorkant naar het landschap maken, zich trots en zelfbewust naar het landschap tonen? En waar vind je de ruimte om recreatieve structuren te ontwikkelen die vanuit het centrum van stad of dorp tot diep in het landelijk gebied reiken?

Binnenstedelijk verdichten en buitenstedelijk bouwen

Er is algemene consensus over het uitgangspunt dat kernen zoveel als mogelijk moeten uitbreiden binnen hun eigen stedelijke gebied. De vraag is echter hoe zich dit laat rijmen met aspecten als technische en financiële haalbaarheid en gewenste ruimtelijke kwaliteit. En zijn er wellicht toch mogelijkheden om een deel van de woningbouwopgave buiten bestaand bebouwd gebied op te lossen? En kan daarbij de opdracht 'als u al bouwt in het buitengebied, gebruik dan het landschap als onderlegger' preciezer worden gemaakt? Mede aan de hand van de antwoorden op de bovenstaande vragen moet bepaald worden of de verstedelijkingsopgave voor Zuid-Kennemerland en Velsen naar beneden moet worden bijgesteld of dat de ambitie van de regio naar boven kan worden bijgesteld.

Exclusieve woonmilieus

De duinzoom wordt wel aangemerkt als woongebied voor topmanagement van grote (internationale) bedrijven gevestigd in en om Schiphol. Is er in het buitengebied dan ook ruimte voor de ontwikkeling van nieuwe villagegebieden, of hechten we meer aan het behoud van de openheid? Bieden het Manpadslaangebied en het Westelijk Tuinbouwgebied ruimte voor villaontwikkeling of de aanleg van een golfbaan of geven we hier prioriteit aan het versterken van de openheid, in samenhang met het tegengaan van de verrommeling?

Bijlage 2.

Opmaat naar het Ontwikkelperspectief: Ambities,
Uitgangspunten en Opgaven

1. Inleiding

In hoofdstuk 3 van het ontwikkelperspectief is beschreven wat de regio gaat doen om het unieke karakter van de binnenduinrand voor de toekomst te behouden en waar mogelijk te versterken. In paragraaf 3.1 wordt eerst het streefbeeld van de Binnenduinrand op hoofdlijnen geschetst. Vervolgens worden in paragraaf 3.2 de onderliggende ambities geformuleerd die tezamen de gewenste ontwikkelrichting vormgeven.

Het ontwikkelperspectief is een samenvatting op hoofdlijnen van de uitgebreide inventarisatie van de ambities, uitgangspunten en uitwerkingsopgaven uit deze bijlage. De inventarisatie is gemaakt op basis van de 3 strategische hoofdopgaven, zoals die zijn benoemd in de plananalyse "Binnenduinrand tussen Zee en Ringvaart", uitgevoerd door landschaps-architectenbureau Bosch & Slabbers.

De drie hoofdopgaven zijn:

- Behoud, versterking en ontwikkeling van de hoogwaardige landschappelijke en ecologische structuur
- Behoud, versterking en ontwikkeling van de toeristische en recreatieve structuur
- Behoud, versterking en ontwikkeling van het hoogwaardig woonmilieu.

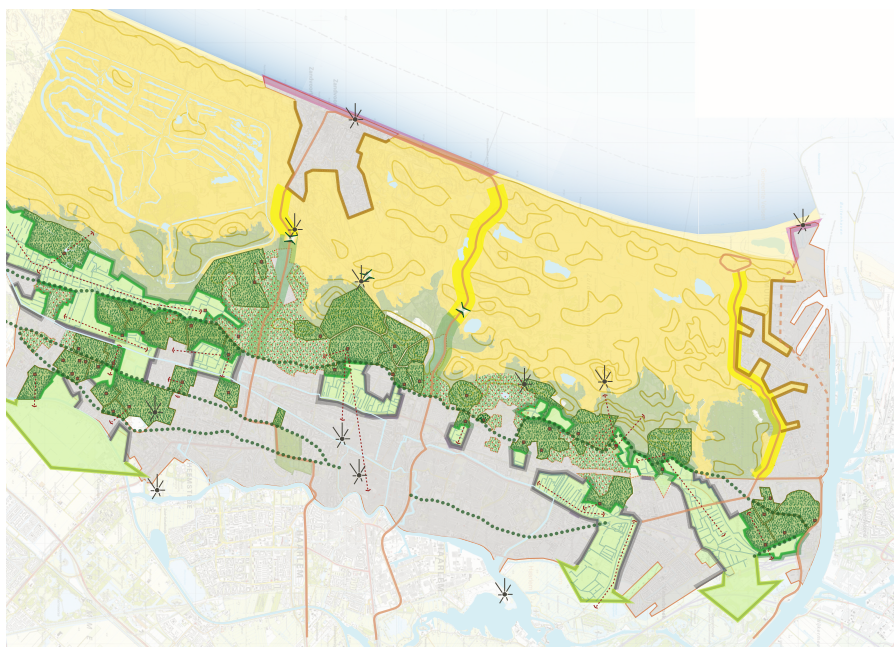
Omdat de landschappelijke hoofdopgave leidend is ten opzichte van de recreatief-toeristische en de woonmilieu hoofdopgaven, hebben de landschappelijke zones als basis gediend voor de ordening van de ambities in paragraaf 3.2 van het ontwikkelperspectief. De onderscheiden landschappelijke zones zijn: kust, duinen, landschappelijk kantwerk en stedelijk gebied en dorpskernen. De ambities die de zones of zelfs de gehele Binnenduinrand overstijgen zijn apart vermeld (regio, metropoolregio Amsterdam (MRA)). Voor alle duidelijkheid, het gaat hier om de ambities die de provincie en de regiogemeenten hebben geformuleerd en die zij van betekenis achten voor respectievelijk de landschappelijke zones, de gehele Binnenduinrand en de MRA.

Het merendeel van de ambities is niet nieuw, op verschillende terreinen is er al vigerend beleid en/of zijn al initiatieven gestart. Wel nieuw is dat in dit Ontwikkelperspectief alle (bestaande en nieuwe) ambities in samenhang met elkaar worden gezien. Voorbeelden van lopende initiatieven die in lijn zijn met de in dit hoofdstuk beschreven ambities zijn bijvoorbeeld: de Watergebiedsplannen voor Zuid-Kennemerland en Spaarnwoude van het Hoogheemraadschap Rijnland en de projecten "DNA-Badplaatsen" van de provincie en "Buitenplaatsen in beeld" door de Cultuurcompagnie in opdracht van de provincie.

Leeswijzer

De hierna volgende hoofdstukken uit deze bijlage zijn steeds een uitwerking van een hoofdopgave. Voor elk van de hoofdopgaven wordt eerst een korte inleiding op de structuur van de betreffende hoofdopgave gegeven (hoe zit de hoofdopgave in elkaar, wat vinden we voor die hoofdopgave belangrijk en wat is de globale ontwikkelrichting). Vervolgens zijn, binnen een voor deze hoofdopgave relevante structuur, ambities geformuleerd. Tot slot zijn per ambitie de bijbehorende uitwerkingsopgaven geformuleerd, die een beeld geven van de in de uitvoeringsstrategie benodigde activiteiten om de ambities waar te kunnen maken.

2. Hoofdoopgave behoud, versterking en ontwikkeling van de landschappelijke en ecologische structuur

De landschappelijke structuur wordt bepaald door het landschappelijk raamwerk: dit is een casco van natuurgebieden, bossen, open ruimtes, beplante wegen en waterlopen. Het casco vormt het landschap en bepaalt de sfeer van de regio.

Op basis van de verschijningsvormen van het landschappelijk raamwerk zijn in het plangebied drie landschappelijke hoofdzones te onderscheiden: de kust en de duinen, het landschappelijk 'kantwerk' en het stedelijk gebied en de dorpskernen. Het landschappelijk raamwerk moet stevig genoeg zijn om toekomstige initiatieven van overheden en/of private partijen een plek te kunnen geven, zonder dat de kracht van het raamwerk en daarmee de karakteristiek en de sfeer van de Binnenduinrand aangetast wordt.

In de analyse van de landschappelijke kernkwaliteiten is in hoofdstuk 4 voor ieder onderdeel van het landschappelijk raamwerk aangegeven waar de zwakke en sterke punten liggen om ervoor te zorgen dat het raamwerk toekomstbestendig kan worden en kan blijven. Vanzelfsprekend is dat het raamwerk op alle facetten (tot aan het niveau van de kleinschalige landschapselementen) goed onderhouden en waar mogelijk versterkt moet worden, echter het ene onderdeel is sterker dan het andere. Hoofdoopgave is om het landschappelijk raamwerk te behouden, te versterken en te ontwikkelen.

Voor het behoud van de kwaliteit van het landschappelijk raamwerk van de Binnenduinrand is het nodig om over gemeentegrenzen heen te stappen. De gebieden liggen vaak op de gemeentegrens en het belang van het behoud van de kwaliteiten overstijgt het belang van de afzonderlijke gemeenten (maar gaat de hele regio aan). Daarom ligt er een opgave om hierover vergaande intergemeentelijke afspraken te maken.

Een duurzame ontwikkeling van het landschap staat of valt met voldoende functioneel draagvlak. Van oudsher heeft het plangebied een sterke relatie met de steden. In het plangebied ligt 'het strand van de MRA' en de buitenplaatsen maken deel uit van een ringvormige structuur om Amsterdam. Bijzonder van het plangebied is het contrast tussen het natuurlandschap en het bijzonder rijke cultuurlandschap in het landschappelijk 'kantwerk'. Topnatuur ligt hier naast topcultuur. Het zaak om dit onderscheid aan te scherpen, met aan de basis de kustverdedigings-, natuur- en recreatiefuncties in de duinzone en een combinatie van woon-, werk-, landbouw- en natuurfuncties in het kantwerk. In de stads- en dorpsranden ligt de opgave in het verbeteren van de stad-landverbindingen en het creëren van een heldere stads- of dorpsrand.

2.1 Kust en duinen

De duinen en het strand zijn een onderdeel van een groter geheel, te weten de Nederlandse kust van noord tot zuid. Daarnaast is het strand van Zuid-Kennemerland 'het strand van de metropoolregio Amsterdam'.

De kwaliteit van het strand is de weidsheid van de ruimtebeleving: zee tot aan de horizon, het contact met de elementen en de continuïteit van het strand. In de duinen is sprake van een natuurlijke overgang (gradiënt) van zee, strand, de open jonge duinen naar steeds beslotener, beboste delen verder landinwaarts. De duinen kenmerken zich door grote beheereenheden.

Het duingebied is groter dan het gezamenlijk grondgebied van het Nationaal Park Zuid-Kennemerland (NPZK) en de Waterleidingduinen en begint dus niet pas bij de hekken. De duinen grenzen aan bebouwd gebied en aan de overgang naar het landschappelijk kantwerk. De hoofdwegen naar het strand lopen dóór de duinen en Zandvoort ligt er bijvoorbeeld midden in. De zichtbaarheid en herkenbaarheid van de overgang naar het duingebied moeten op deze punten verbeterd worden.

Ambities en uitgangspunten

Van belang voor de duinen is om het karakter en het gebruik als natuurgebied, natuurrecreatie, rust en ruimte voort te zetten en te versterken. Dit gebeurt enerzijds door het vergroten van de dynamiek in de natuurlijke processen om de natuurwaarden te verhogen, door het bevorderen van de afwisseling in de begroeiing van de hogere en lagere delen van de duinen en door het behouden van de weidsheid van het landschap.

Anderzijds door de samenhang van het duingebied in Zuid-Kennemerland te versterken: heel de duinen. De beide grote duingebieden worden als twee afzonderlijke gebieden ervaren met ieder hun eigen kenmerken en kwaliteiten. Daarnaast is er een groot aantal duingebiedjes en aan het duingebied grenzende terreinen waar een minder stringent Natura 2000-regime geldt. De duinen van het NPZK zijn in 2006 benoemd tot Aardkundig Monument.

Als gevolg van de klimaatverandering staat de kwaliteit van het leefgebied van veel planten- en diersoorten in met name het duingebied onder druk en daarmee ook hun voortbestaan. Essentieel voor het voortbestaan van deze soorten is het verbeteren van de milieukwaliteit, het behoud van rustgebieden en het mogelijk maken van dynamiek. Ook een functionele relatie met de zee, het achterland en naastliggende duingebieden is van belang voor het behoud van de biodiversiteit in het duingebied. Dit vraagt om goede ecologische verbindingen tussen de natuurnatuurgebieden in de duinenzone (zodat flora en fauna de kans hebben om zich te verplaatsen tijdens natuurextremen) en om het geven van ruimte aan verjongingsprocessen in de duingebieden, bijvoorbeeld door het toestaan van verstuiwingen. Ook is een op klimaatverandering anticiperend waterbeleid om in de toekomst wateroverlast of juist extreme droogte te voorkomen, een belangrijke opgave. Deze natuur-, cultuurhistorische en archeologische waarden moeten uiteraard in stand worden gehouden en waar mogelijk beleefbaar worden gemaakt voor bezoekers.

De inzet is om de duinen als gevarieerd landschap te behouden, maar het hele duingebied wel als één gebied herkenbaar te maken en te profileren als ware het één "Nationaal Park" (wat internationaal gezien een sterk 'merk' is). De aanleg van het 'recreoduct' over de Zandvoortse laan is een goed voorbeeld van hoe dat in de praktijk kan worden gerealiseerd. Ook willen we eenheid bereiken in afasteringen, bewegwijzering en vormgeving van de entrees van het duingebied. De entrees kunnen op een meer logische wijze aansluiten op de recreatieve routes in de omgeving.

Het gebruik van de duinen is vooral gericht op instandhouding van het leefgebied voor planten en dieren, hand in hand met het bevorderen van de biodiversiteit in het gebied. Dit alles zonder de behoefte aan (op natuur gerichte) recreatie, maar ook de behoefte aan rust en ruimte uit het oog te verliezen. Daarbij zijn er accentverschillen tussen het meer toegankelijke noordelijk deel en het vooral op de wandelaar gerichte zuidelijk deel. Het bevorderen van de rust reikt overigens wel verder dan het duingebied zelf. Wij vinden het bijvoorbeeld van belang dat wordt vastgehouden aan de huidige

aanvliegroutes van Schiphol, zodat deze niet over de duinen komen te liggen. Ook het gebruik van het circuit van Zandvoort en de effecten daarvan op het duingebied blijft een kwestie van zoeken naar de juiste balans.

De duinen zijn de primaire natuurlijke waterkering voor het achterland. Deze elementaire en kenmerkende functie wordt in het licht van klimaatverandering steeds belangrijker en moet uiteraard behouden blijven.

Ambities:

- het versterken van de robuustheid van het duingebied als belangrijk leefgebied voor planten en dieren onder meer door het behoud van natuurlijke elementen in het binnenduinrand landschap, het stimuleren van inheemse plantensoorten en het vergroten van de biodiversiteit en deze kwaliteit beleefbaar maken voor bezoekers van het duingebied;
- om de natuur te versterken het gehele duingebied als zijnde één gebied beheren, herkenbaar maken en profileren als één Nationaal Park;
- Onderzoeken van de mogelijkheden tot uitbreiding van het Nationaal Park met de aangrenzende open gebieden en buitenplaatsen om de leefgebieden voor planten en dieren in de binnenduinrand en de spreiding van recreatie en toerisme te verbeteren;
- in stand houden van de functie van de duinen als natuurlijke waterkering.

Uitwerkingsopgave behoud weidsheid strand

Aan het strand moet worden voorkomen dat er een overmaat aan al dan niet tijdelijke bebouwing (paviljoens, strandhuisjes, verblijfsaccommodatie, opslag sportmaterialen) ontstaat: hier ligt voor de gezamenlijke overheden een taak om helder aan te geven wat waar wel en niet kan.

Daarnaast is het vanuit landschappelijk oogpunt onwenselijk om nieuwe windturbines op zee (op zichtafstand vanaf het strand) te plaatsen omdat hiermee het vrije zicht op de horizon wordt belemmerd. Het hanteren van het principe om geen windmolens te plaatsen binnen de 12 mijlszone lijkt hiervoor een adequate oplossing.

Uitwerkingsopgave behoud weidsheid duinen

In de duinen moet bebossing (als gevolg van stijging grondwaterspiegel) actief worden tegengaan. Hierbij moet met name een aantal panorama's worden veiliggesteld: onder andere de monding Noordzeekanaal, het duinpanorama vanaf het Kopje van Bloemendaal, de Appelberg en Noordvoort. De terreinbeherende organisaties hebben hier maatregelen voor geformuleerd in hun beheerplannen.

Uitwerkingsopgave dynamiek natuurlijke processen

Om de natuurlijke dynamiek in de duinen te bevorderen moeten de maatregelen (o.a. ecologische verbindingen, verstuiving) conform het Beheer en Ontwikkelplan van het Nationaal Park Zuid-Kennemerland en de Natura 2000 richtlijnen worden doorgevoerd.

De belangrijkste opgave voor het handhaven van de natuurwaarden is herstel van de oppervlakte en kwaliteit van de jonge duinen, helmduin en duingraslanden door ruimte te scheppen voor natuurlijke verstuiving en tegengaan van vergrassing en struweelvorming. Voor behoud en herstel van de oppervlakte vochtige duinvalleien en de hiermee samenhangende fauna (bijvoorbeeld de nauwe korfslak) moeten ook de watercondities verbeteren. Op het Kennemerstrand bij IJmuiden gaat het om vergroting en verbetering van het leefgebied van de Groenknolorchis en andere vochtige valleisoorten.

In de duinen spelen veel projecten die zich richten op natuurherstel door verhoging van grondwaterpeil, op gang brengen van verstuiving, herstel van vochtige valleien, omvorming van naald- naar loofbos en integrale begrazing.

De beheerinstanties hebben daarnaast duidelijke visies op beheer en zonerings van natuur en recreatie. De opgave is om op de ingeslagen weg verder te gaan, waarbij meer samenwerking wordt gezocht tussen verschillende eigenaren / beheerders.

Uitwerkingsopgave heel de duinen

Het duingebied is groter dan het grondgebied van het Nationaal Park en de Waterleidingduinen, maar door de vele hekken, doorsnijdingen en verschillende eigendomssituaties wordt dit niet als zodanig beleefd. Hier ligt een meerledige opgave.

In de eerste plaats moet er gestreefd worden naar een meer eenduidige uitstraling van het duingebied; dit vergt een sterke onderlinge afstemming, tussen het Nationaal Park Zuid-Kennemerland (NPZK), de Waterleidingduinen en de duingebiedjes die hier buiten vallen.

In de tweede plaats moet het aantal hekken tot het strikt noodzakelijke minimum worden teruggebracht en moeten er meer verbindingen komen (zowel ecologisch als recreatief) die de verschillende delen van het duingebied met elkaar verbinden (bijvoorbeeld middels ecoducten). Door de voor het begrazingsbeheer noodzakelijke hekken een stuk van de openbare weg af te plaatsen wordt de eenheid in uitstraling van het duingebied bevorderd.

Als het duingebied als één geheel wordt ervaren is het in de derde plaats gemakkelijker om de duinen te positioneren als één Nationaal Park of als onderdeel van de Nederlandse kust. Een verbetering van de zichtbaarheid en herkenbaarheid van de overgang naar het duingebied draagt hier aan bij.

Tot slot ligt er een opgave om meer aandacht aan de cultuurhistorie van de duinen te geven (o.a. kustverdediging, Atlantikwall, bouwkundige relicten van de waterwinning, akkertjes), waardoor er een extra waardelaag ontstaat die de identiteit van het duingebied versterkt. In het nieuwe Beheer- en Ontwikkelplan van het Nationaal Park Zuid-Kennemerland wordt hier een begin mee gemaakt.

Uitwerkingsopgave verbinding duinen met omgeving

Het duingebied vormt op dit moment een vrij afgesloten geheel; er is maar een beperkt aantal entrees en deze entrees liggen niet altijd in het logische verlengde van de recreatieve routestructuur buiten de duinen.

Opgave is om op specifieke plekken extra ingangen van het duingebied te maken, bijvoorbeeld vanuit sommige landgoederen of vanuit bepaalde woonwijken, om een rondje in de randzone van de duinen te kunnen lopen. Hierbij moet wel een goede afweging gemaakt worden met het natuurbelang (de zonering van ecologische rustgebieden), de veiligheidsaspecten die samenhangen met de drinkwaterwinning en de samenhang met de recreatieve routestructuur (bv lange afstandsroutes). Daarnaast ligt er een opgave om de ecologische gradiënt van duinen naar polder te versterken.

Uitwerkingsopgave vergroten biodiversiteit

De aantrekkelijkheid van de Binnenduintrand wordt voor een belangrijk deel bepaald door het groene karakter ervan en door de grote diversiteit aan planten en diersoorten. Voor de natuur is de binnenduintrand ook een belangrijk leefgebied. Agrarische gebieden, Landgoederen, buitenplaatsen, stadsparken, groenstroken en tuinen kunnen functioneren als leefgebied voor planten en dieren. Het behoud en de versterking van het natuurlijke karakter van deze groenelementen is essentieel voor het behoud van de biodiversiteit en de aantrekkelijkheid. Opgave is om samen met de landschapsbeheerders te zorgen dat dit aspect voldoende is geborgd, bijvoorbeeld in de Beheer- en ontwikkelplannen.

2.2 Landschappelijk Kantwerk

Het landschappelijke kantwerk bestaat uit een mozaïek van buitenplaatsen, villawijken, bossen en open landbouwgebieden. Vooral de open gebieden zijn een essentieel bestanddeel van het landschappelijk kantwerk. Dat samenspel is een van de kernwaarden in de beleving van de Binnenduintrand. De open gebieden zijn in hoge mate bepalend voor de ruimtelijke kwaliteit van het landschap, maar tegelijk het meest kwetsbaar voor ongewenste ontwikkelingen.

Zij hebben een kleinschalig, afwisselend en landelijk karakter en hebben een grote cultuurhistorische waarde. De openheid van de ingesloten open ruimten draagt in grote mate bij aan het karakter van de regio Zuid-Kennemerland. Er is een onderscheid te maken tussen open gebieden die nog intact zijn (zoals de strandvlakte bij Vogelenzang) en ingesloten (restanten van) open ruimte (zoals het Westelijk

Tuinbouwgebied). Ook zijn de open gebieden vaak onlosmakelijk verbonden met de buitenplaatsen. Er is nog maar een klein aantal ingesloten open gebieden over en deze staan onder hoge druk. De open gebieden hebben ieder hun dynamiek. De hieruit voortvloeiende opgaven vragen om maatwerk per gebied. Hierbij ligt voor het ene gebied de nadruk op behoud terwijl voor een ander gebied juist ontwikkeling een kwaliteitsslag kan genereren. De waarde van die gebieden voor de groenstructuur van de Binnenduinrand wordt overigens niet alleen ontleend aan de individuele open gebieden op zich, maar aan de hele samenhangende reeks. Onzorgvuldige ontwikkelingen in deze structuur van open gebieden leidt tot een aantasting van de sfeer van de Binnenduinrand.

Ambities en uitgangspunten

Inzet voor het gehele 'landschappelijke kantwerk' is het behoud, het herstel en de ontwikkeling ervan, zowel ecologisch als landschapsarchitectonisch. Dit mozaïek kan worden versterkt door middel van sturing op gebruik en ontwikkeling van het landschap vanuit beeldkwaliteit en cultuurhistorie. (daarbij gaat het om behoud en versterking van de aanwezige cultuurhistorische waarden, zoals bijvoorbeeld de Ruïne van Brederode, oude bollenschuren en boerderijen).

Belangrijk instrument hiertoe is planologische bescherming via bestemmingsplannen (bv aanlegvergunningen koppelen aan mogelijke ontwikkelingen). Daarnaast kan de landschappelijke inpassing van functies verbeterd worden door het opstellen van beeldkwaliteitsplannen (in de stadsranden), landschapsbeleidsplannen en voorlichting aan particulieren in het kader van subsidieregelingen (erfbeplantingen, kleine landschapselementen etc).

Voorts dient de openheid in de structuur van het landschappelijk kantwerk te worden veiliggesteld. Dit houdt in dat er in de open gebieden geen ontwikkelingen mogen plaatsvinden die het vrije zicht verder belemmeren (geen toename van de hoeveelheid schuttingen, hagen, bouwwerken etc.) en dat in de open gebieden de prioriteit ligt op de ruimtelijke kwaliteit (waarop vanuit de overheden streng gehandhaafd en gestuurd moet worden). De panorama's en zichtlijnen moeten behouden en hersteld worden. Verder is het van belang om te sturen op gebruiksfuncties die de openheid duurzaam borgen. Ook kan de ruimtelijke en ecologische kwaliteit van het aanwezige duinwater beter worden benut en als drager van de openheid worden ingezet.

Ambitie:

veiligstellen van de openheid en de ruimtelijke kwaliteit van het 'landschappelijk kantwerk'. Voor het bereiken van deze ambitie wordt een regionale strategie opgesteld voor de gehele reeks open gebieden, waarin gezocht wordt naar de optimale mix van agrarische functies, natuur, recreatie en landschappelijke waarden.

Uitwerkingsopgave behoud van de open gebieden via maatwerk

In hoofdstuk 3 is een grove typering van de individuele open gebieden gegeven op basis van gebruiksfunctie (weidegrond, tuinbouwgebied of sportterrein). Naast de gebruiksfunctie bepaalt ook de geografische ligging (nabijheid van de stad), de ruimtelijke verschijningsvorm en de eigendomssituatie de opgave van een open gebied.

In eerste instantie ligt de opgave in het planologisch beschermen van de open gebieden door terughoudend bestemmen en streng handhaven, maar hiermee wordt nog geen kwaliteitsslag gemaakt: hiervoor is maatwerk per gebied nodig. Maatwerk wat zich bij de weidegronden grofweg zal richten op planologisch uitsluiten van ongewenste ontwikkelingen en het landschappelijk inpassen van bestaande functies, bij de tuinbouwgebieden op een actief beleid waarbij verwerving een mogelijk instrument is (en onder voorwaarden de ruimte voor ruimte regeling kan worden toegepast) en bij de sportvelden op het voorkomen van teveel kunstgras en opstallen.

In tweede instantie is dan ook de opgave om als overheden gezamenlijk een programma op te stellen voor de open gebieden, waarin middels maatwerk regionaal een evenwicht kan worden gevonden tussen ruimtelijke kwaliteit en gebruikswaarden. Deze regionale aanpak schept tevens de mogelijkheid voor intergemeentelijke verevening en uitwisseling. Voor het behoud, ontwikkeling en transformatie van de open gebieden geven de spelregels uit hoofdstuk 4 richting.

Uitwerkingsopgave randen open gebieden en landschappelijke inpassing functies

De kwaliteit van een open gebied wordt (naast de mate van openheid) bepaald door de ruimtelijke kwaliteit van de randen.

De opgave is een zorgvuldige vormgeving van de randen van de openheid en een goede landschappelijke inpassing van de in het open gebied gelegen functies. Hier ligt een overheidstaak in sturing vanuit beeldkwaliteit en belevingswaarde (bijvoorbeeld door het opstellen van beeldkwaliteitsplannen of door de betreffende spelregels uit hoofdstuk 4).

Uitwerkingsopgave rol van de traditionele land- en tuinbouw

De open gebieden hebben van oudsher een agrarische functie: weidegrond, tuinbouw of bollenteelt. Door de noodzaak tot schaalvergroting (die vaak niet mogelijk is omdat deze zich slecht verhoudt tot de gewenste landschappelijke kwaliteit) en stijging van de grondprijs (veroorzaakt door de nabijheid van de stad) is de oorspronkelijke agrarische bedrijfsvoering steeds moeilijker rendabel te krijgen. Dit uit zich in verbreding van de landbouw en een combinatie met niet-agrarische functies.

Bij het zoeken naar maatwerk voor de open gebieden is het logisch om eerst te bezien welke rol de land- en tuinbouw kan vervullen in het behoud van de landschappelijke kwaliteit (met voldoende ruimte voor ontwikkeling van de hoofdactiviteiten). Hierbij zal ook het concept van de landbouwinclusieve natuur worden onderzocht.

De opgave is om te bepalen in welke open gebieden de agrarische functie een gezonde toekomst heeft en op welke manieren verruiming van deze agrarische functie mogelijk is (verbrede landbouw binnen de ruimtelijke randvoorwaarden van bv een landschapsbeleidsplan).

Uitwerkingsopgave overige gebruiksfuncties

Voor de open gebieden waar geen rendabele landbouw meer mogelijk is moet er (als onderdeel van het maatwerk) een visie ontwikkeld worden op de ontwikkelrichting van elk afzonderlijk gebied. Opties hierbij zijn onder andere agrarisch natuur- en landschapsbeheer (in aansluiting op de buitenplaatsen), stadslandbouw, aankoop vanuit de NNN bij bedrijfsbeëindiging, omvorming naar paardenhouderij (binnen ruimtelijke randvoorwaarden) of recreatie en toerisme (overnachtingsmogelijkheden).

Voor zowel de reeds aanwezige als de nieuwe niet-agrarische functies in de open gebieden geldt dat er aandacht moet worden besteed aan de landschappelijke inpassing van de functies (zie bovenstaande opgave: randen open gebieden en landschappelijke inpassing functies).

Uitwerkingsopgave panorama's en zichtlijnen

Belangrijk onderdeel van het landschappelijk casco van de Binnenduinrand is het stelsel van zichtlijnen en panorama's. De zichtlijnen verbinden de buitenplaatsen met het omliggende landschap en de panorama's (zoals het historische "Zicht op Haarlem" en het uitzicht vanaf het Kopje van Bloemendaal) hebben een hoge belevingswaarde.

Zichtlijnen zijn erg kwetsbaar: één verkeerd geplaatste boom en de zichtlijn is verstoord.

De opgave is om een inventarisatie te maken van waardevolle bestaande en te herstellen (gewenste) zichtlijnen en panorama's en deze planologisch te beschermen. Daarnaast zal er actief op moeten worden gehandhaafd (zichtlijnen vrijwaren van storende obstakels, mogelijk via uitsterfconstructie van de huidige functie). De zichtlijnen en panorama's vormen een bouwsteen voor het maatwerk in de open gebieden. De spelregels uit paragraaf 4.9 van het ontwikkelperspectief geven hier richting aan.

Uitwerkingsopgave duinwater

In het merendeel van de open gebieden is schoon duinwater aanwezig (via kwel of via afstroming).

De opgave is om de ruimtelijke en ecologische kwaliteit van het aanwezige duinwater in beter te benutten en te onderzoeken of natuurontwikkeling op basis van het kwelwater als drager van de openheid kan worden ingezet. Uiteraard zal deze uitwerkingsopgave ook worden betrokken bij de uitwerking van de ambitie om te komen tot een robuust watersysteem in de Binnenduinrand (zie paragraaf 2.5)

Uitwerkingsopgave cultuurhistorische waarde van landschapselementen

Het landschappelijk kantwerk in de Binnenduintrand heeft een lange ontstaansgeschiedenis en hiervan zijn nog allerhande sporen in het landschap terug te vinden in de vorm van oude landschapselementen. Denk hierbij aan vaarten, bosjes, lanen, sluisjes, toegangshekken, paden, hagen, bleekvelden etc.

De opgave is om de waardevolle landschapselementen te inventariseren en voor de toekomst veilig te stellen (bijvoorbeeld via landschapsbeheerplannen, voorlichting en subsidieregelingen) zodat de historie van het gebied leesbaar is. De cultuurhistorie voegt een extra laag toe aan de beleving van het landschap.

2.3 Stedelijk gebied en dorpskernen

Ambities en uitgangspunten

Voor het behoud van de landschappelijke structuur van het stedelijk gebied en de dorpskernen is het van belang om het aaneengroeien van het bebouwde gebied te voorkomen, de buitenplaatsen in stand te houden en de samenhang te versterken. In het landschappelijk raamwerk vormen de stadsranden met name de begrenzing van de openheid. Daarnaast lopen er ook landschappelijke structuren vanuit het landschap het bebouwd gebied in. De ruimtelijke kwaliteit van de stadsranden moet dan ook worden verhoogd (en zo mogelijk groen worden vormgegeven).

Tenslotte dient de landschappelijke identiteit van elke buitenplaats te worden beschermd.

In hoofdstuk 4 van deze bijlage wordt nader ingegaan op de ambities en uitwerkingsopgaven voor de buitenplaatsen, de villawijken en hun verschijningsvorm, de stads- en dorpsranden en de landschappelijke inpassing van functies in de stadsranden.

2.4 Landschappelijke gradiënten

De essentie van de ruimtelijke opbouw van het landschap van de Binnenduintrand ligt in de opeenvolging van verschillende (noord-zuid georiënteerde) landschappelijke zones die ieder hun eigen specifieke sfeer en kwaliteit hebben. De gradiënt is de (oost-west) dwarsdoorsnede die de opeenvolging van de verschillende zones beleefbaar maakt; met name langs de netwerken (wegen en waterlopen).

Ambities en uitgangspunten

Inzet is om de landschappelijke en ecologische gradiënten beter beleefbaar te maken door verbindingen te leggen tussen de Binnenduintrand en het achterland: Spaarnwoude in het noorden en de natuurzones in de Haarlemmermeer in het zuiden.

Door de historische noord-zuidoriëntatie van de dorpen en steden op de strandwallen is in de Binnenduintrand weinig ruimte voor oost-west verbindingen met de Bufferzone en de (toekomstige) groenstructuur van de Haarlemmermeer. De plaatsen waar het nog kan zijn relatief smal en staan bovendien onder grote (planologische) druk. Deze groene oost-west verbindingen (Manpadslaangebied Heemstede, de groene zone tussen Haarlem en Velsbroek en het groengebied Santpoort-Driehuis) zijn essentieel voor de natuur, de beleving van het landschap en de recreatie. Daarom willen we deze gebieden op korte termijn veiligstellen en ontwikkelen tot volwaardige ecologische gradiënten en recreatieve verbindingzones.

Ambitie:

ontwikkelen van de groene oost-west verbindingen tot ecologische verbindingzones met het achterland.

Uitwerkingsopgave ecologische gradiënten in de verbindingzones

De opgave is om de grote natuurgebieden aan de kust (duinen) en in de polders (Spaarnwoude en Haarlemmermeer) via de groene buffergebieden tussen de stedelijke kernen beter met elkaar te

verbinden. De ecologische verbindingen komen niet zo zeer tot stand door brede aaneengesloten ecologische corridors te creëren, maar door het ecologisch ontwikkelen van het gehele netwerk van groen-blauwe elementen die de onbebouwde zones dooraderen.

Uitwerkingsopgave landschappelijke wegen: Beleefbaar maken gradiënten

De gradiënten zijn beleefbaar in oost-west richting, dwars op de landschapsstructuur die parallel aan de kust loopt. Zij zijn met name beleefbaar langs oost-west liggende routes en in open gebieden met lange zichtlijnen (langs stadsranden).

De uitwerkingsopgave is enerzijds om de oost-west routes (die de gradiënten volgen) zo in te richten dat de beleefbaarheid van de gradiënten wordt gewaarborgd. Zo kunnen er voor de routes naar zee (Zeeweg, Zandvoortselaan, Heerenduinweg en de route langs het Noordzeekanaal) beeldkwaliteitsplannen worden opgesteld die het parkway karakter van de route veiligstellen en waarin de beleving van de landschappelijke gradiënt centraal staat.

Anderzijds is de opgave voor de noord-zuid lopende wegen (op de strandwallen) het versterken van de continuïteit van de routes (voor de beleving van de gradiënt is het essentieel dat de wegen het karakter van de betreffende landschappelijke zone weerspiegelen). De lange lijnen van de dreven zijn de afgelopen jaren gefragmenteerd door verkeerskundige maatregelen. De opgave is om de dreven (zoals de Bloemendaalseweg) weer een continu, landschappelijk beeld te geven. Ook de boulevards langs zee moeten hun continuïteit behouden (waarbij beleving van de kust centraal staat).

2.5 Water

Het watersysteem in de Binnenduinrand heeft een zeer diverse verschijningsvorm: in de duinen watergangen voor de waterwinning en duinrellen, in de open gebieden kwelwater en zandvaarten die het duinwater naar de boezem afvoeren. De watergangen in de Binnenduinrand vertegenwoordigen naast hun functionele aspect van waterafvoer ook een natuurlijke en cultuurhistorische waarde. Er is een groot verschil in waterkwaliteit tussen het "schone" duinwater en het "vervuilde" boezemwater. In de toekomst zal het boezemwater steeds meer verzilt als gevolg van het verzilt van de Haarlemmermeer (en het uitslaan van het polderwater op de Ringvaart). Als het duinwater meer wordt benut voor natuurontwikkeling moeten er maatregelen getroffen worden om de ecologisch nadelige invloed van het boezemwater in de kwelgebieden te beperken. Daarnaast zal naar verwachting de grondwaterspiegel de komende decennia stijgen als gevolg van klimaat-veranderingen.

Ambities en uitgangspunten

Om de gevolgen van de klimaatverandering op te kunnen vangen, wordt ingezet op de ontwikkeling van een robuust watersysteem, waarbij de specifieke eigenschappen van het duinwatersysteem en het oppervlaktewatersysteem optimaal in het landschap tot uitdrukking komen en waarbij de ecologische potentie van het kwelwater wordt benut. Van belang is, dat het watersysteem bestand is tegen piekbuien en droogte. In het kader van het deltaplan klimaatadaptatie kijken gemeenten samen met het hoogheemraadschap, aan de hand van klimaatstresstesten, waar mogelijke knelpunten in het watersysteem zijn. Anticiperend op de stijging van het grondwater zijn de afgelopen jaren oorspronkelijke duinrellen hersteld. Naast de technische kant van het waterbeheer moet optimaal gebruik gemaakt worden van het stromend water om natuurwaarden te herstellen en de ruimtelijke kwaliteit van het landschap te vergroten. Stromend water kan hierbij het sturende element in de ruimtelijke inrichting zijn. Door het herstellen van bestaande en historische duinbeken en het beter benutten en vasthouden van kwelwater, is het zowel mogelijk om wateroverlast te voorkomen als de landschappelijke, natuur- en belevingswaarden van het gebied te vergroten.

Tot slot is het van belang om voor de natuurontwikkeling een scheiding aan te brengen tussen het duinwater en het boezemwater, waarbij een optimale combinatie wordt gezocht met vergroting van de mogelijkheden voor recreatievaart in het stelsel van trek- en zandvaarten.

Ambitie:

tot stand brengen van een robuust klimaatbestendig en ecologisch waardevol watersysteem voor de Binnenduinrand.

Uitwerkingsopgave natuurlijk watersysteem

Er ligt een ecologische opgave tot ontwikkeling van kwelnatuur aan de voet van de duinen en vernatting in de strandvlakten (de open gebieden). Voor de natuurontwikkeling is het belangrijk om het gebiedseigen duinwater langer vast te houden en hiervoor moet in de weide- en tuinbouwgebieden ruimte worden gevonden voor waterberging (vernatting en bredere watergangen). Deze opgave maakt onderdeel uit van het maatwerk dat voor de open gebieden zal worden opgesteld. De ecologische waarde kan verder worden vergroot door het realiseren van goede faunapassages onder de infrastructuur.

Uitwerkingsopgave scheiding boezem en duinwater

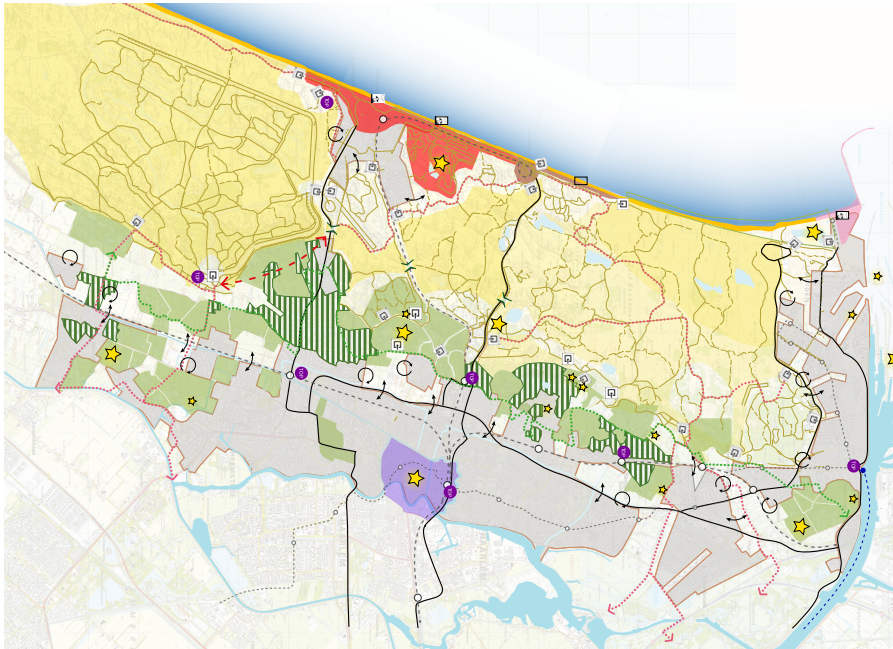
Om tot optimale natuurontwikkeling te komen (op basis van de aanwezigheid van gebiedseigen duinwater) moet er voor gezorgd worden dat het vuile en de komende decennia verder verziltende boezemwater bij het doorspoelen van het boezemwatersysteem niet tot in de open gebieden kan stromen (overigens kan het kwelwater weer worden gebruikt om juist het verziltende boezemwater te ontzilten).

Hier ligt een opgave tot scheiding van de watersystemen. Dit kan heel eenvoudig door het aanbrengen van onderwaterdempels in de vaarten (soort stuwtjes) die er voor zorgen dat het overtollige duinwater wel de boezem in kan stromen maar niet omgekeerd. Hierbij moet wel aandacht worden geschonken aan de waarde van de watergangen voor de recreatievaart.

De realisatie van de waterscheiding moet integraal worden meegenomen bij de plannen voor natuurontwikkeling in de open gebieden.

In overleg met Rijnland wordt gezien hoe aan bovenstaande opgaven invulling kan worden gegeven, bijvoorbeeld via de strategische samenwerkingsagenda's tussen Rijnland en de betrokken gemeenten, waarbij ook de natuurbeheerorganisaties, PWN en Waternet worden betrokken.

3. Hoofdoopgave behoud, versterking en ontwikkeling van de recreatieve en toeristische structuur

De Binnenduintrand is zowel toeristisch als recreatief een interessant gebied. Zandvoort, Bloemendaal aan Zee en IJmuiden zijn (inter-)nationaal bekende stranden met uitgestrekte natuurgebieden in het achterland: de Amsterdamse Waterleidingduinen, Nationaal Park Zuid-Kennemerland en de buitenplaatsenzone. De bijzondere natuur en landschappen, de recreatiegebieden, cultuur, leisure, de monumentale historische binnenstad van Haarlem en de talrijke evenementen zoals het Circuit van Zandvoort, de Haarlemse festivals en Dance Valley bieden een scala aan recreatieve mogelijkheden aan zowel de regio als aan miljoenen bezoekers uit binnen- en buitenland.

In de regio is een heldere zonering in toerisme en recreatie. Intensieve recreatie en evenementen zijn geconcentreerd rond de kustplaatsen (IJmuiden, Bloemendaal aan Zee en Zandvoort), rond het circuit van Zandvoort en in het recreatiegebied Spaarnwoude. Cultuurrecreatie concentreert zich in de binnenstad van Haarlem en op de buitenplaatsen. In het overige buitengebied (het duingebied en het luwe middengedeelte van Spaarnwoude) is bestemd voor extensieve recreatie.

Behoud, versterking en ontwikkeling van recreatieve en toeristische structuur en optimalisering van de bereikbaarheid van de kust (via aantrekkelijke routes) zijn dan ook vanuit het perspectief van de MRA de belangrijkste opgaven. Voorts zou meer geprofiteerd moeten worden van de zakelijke bezoeken aan de MRA door een betere benutting in Zuid-Kennemerland van de aanwezige congresfaciliteiten in combinatie met verblijf en leisure.

Om dit te bereiken is het van belang dat een goede marketing- en promotiestrategie voor de Binnenduintrand wordt ontwikkeld, die is gericht op zowel de bezoeker uit de MRA als de binnenlandse en buitenlandse toerist.

Bij het versterken van toerisme en recreatie vormt de bovenstaande zonering het uitgangspunt. Een belangrijk aandachtspunt is wel dat de juiste balans wordt gevonden tussen landschappelijke kwaliteit en economische groei. Het kan niet zo zijn dat de economische groei in de toeristische sector

ten koste gaat van het hoogwaardige woon- en leefmilieu en de aanwezige natuurwaarden. Aan de gewenste toeristische en recreatieve ontwikkelrichting van de Binnenduinrand (en de landschappelijke component hiervan) ligt een drietal beleidsdocumenten ten grondslag, te weten:

- het Actieplan Toerisme en Recreatie Zuid-Kennemerland (2012)
Dit actieplan beoogt om de regio meer te laten profiteren van de economische effecten van recreatie en toerisme door in te zetten op verbetering van de bereikbaarheid (m.n. van het strand), de mix van zee, duinen en buitenplaatsen te benadrukken en het recreatieve aanbod aan te passen aan zowel de behoeften van de bewoners van het gebied en de Metropoolregio Amsterdam als van (inter-)nationale toeristen. Beleving (onder andere van het landschap) is hierbij het centrale thema;
- de Leefstijlatlas van de provincie Noord-Holland (2012)
De Leefstijlatlas onderscheidt verschillende recreatieve doelgroepen. Leefstijlen kunnen gebruikt worden om de lokale of regionale identiteit van een gebied vast te stellen, de vraag naar recreatieve voorzieningen in kaart te brengen, ruimtelijke opgaven in te vullen en locaties vast te stellen en arrangementen of communicatie richting doelgroep te ontwikkelen;
- het project "Amsterdam bezoeken, Holland zien" (2012-2016)
Het doel van dit project is om meer toeristen te verleiden om naast Amsterdam ook de regio te bezoeken. Op deze wijze blijven zij langer, besteden ze meer, en hebben ze vaker de neiging om terug te komen. Om de diversiteit van het toeristisch product binnen de MRA te vergroten zijn sfeergebieden benoemd. Deze worden o.a. bepaald door demografische en lifestyle factoren (die de bepalend zijn voor de behoeften) van de verschillende doelgroepen en de landschappelijke identiteit van een gebied.

Een uitgebreidere analyse van de hiervoor genoemde beleidsdocumenten is opgenomen in de analyse "De Binnenduinrand in (boven) regionaal beleid" (bijlage 5).

In het project "Amsterdam bezoeken, Holland zien" worden voor de Binnenduinrand verschillende sfeergebieden onderscheiden. Hieraan is toegevoegd het sfeergebied "Buitenplaatsen en villawijken". De indeling in sfeergebieden vormt een bruikbaar uitgangspunt voor het versterken en ontwikkelen van de landschappelijke kwaliteit. Het landschap vormt hierbij niet alleen een decor waarvan iedereen kan profiteren maar is integraal onderdeel van het recreatief/toeristisch product. De sterke identiteit, diversiteit en complementariteit van de sfeergebieden draagt bij aan het verbeteren van het hoogwaardig woonmilieu en vergroot de aantrekkingskracht van de regio als recreatief-toeristisch attractiepunt binnen de MRA en voor internationale bezoekers. De ontwikkelrichting van de verschillende sfeergebieden is hiermee een integrale en gemeenschappelijke opgave. Vanuit recreatie en toerisme moet nadrukkelijke samenwerking gezocht worden met de beleidsvelden landschap, ruimtelijke ordening en verkeer.

In de volgende paragrafen worden per sfeergebied de ambities en uitwerkingsopgaven benoemd. Tevens wordt specifiek ingegaan op de thema's bereikbaarheid, recreatieve netwerken en marketing en promotiestrategie.

3.1 "Amsterdam Beach"

Het strand (van Amsterdam) bestaat uit drie verschillende sfeergebieden, die zijn gekoppeld aan de badplaatsen: "Bubbling Beach" Zandvoort, "Sunkissed Beach" Bloemendaal aan Zee en "Wind Water Beach" IJmuiden. Daarnaast wordt het sfeergebied "Natural Coast" onderscheiden: de extensief gebruikte stranden die zijn gelegen tussen de badplaatsen.

De kracht is dat de kustplaatsen enerzijds ieder hun eigen onderscheidende karakter hebben (sfeergebied) en anderzijds in hun complementariteit als "Amsterdam Beach" beantwoorden aan de behoefte van de inwoners van de regio en de toeristen. Hiertoe is ook vanuit de Metropoolregio Amsterdam het regionale programma Amsterdam Beach in het leven geroepen. In het

ambitiedocument zijn de ambities en doelstellingen van de individuele gemeenten geïntegreerd en wordt getoond hoe vanuit een brede en integrale context partijen samen op kunnen trekken om Amsterdam Beach in positie te brengen. Onderdeel van het programma is onder andere het verbeteren van de bereikbaarheid van de kust.

Sfeergebied “Bubbling Beach” Zandvoort

Zandvoort is een altijd verrassende badplaats vol contrasten (ook per seizoen) voor diverse doelgroepen. Niet zo zeer voor trendsetters maar wel voor snelle trendvolgers met vaak tijdelijke successen (pop-up). Dé jaar-rond badplaats van de metropool Amsterdam wordt getypeerd als bruisend en kleurrijk voor de massa, sportief voor het individu, zowel voor de dagjes mensen als voor verblijfsrecreatie. Met een ruime keuze uit voorzieningen voor feesten en bedrijfsuitjes, wellness, Casino, circuit Zandvoort, uitgaans- en winkelcentrum. Het contrast tussen het bruisende Zandvoort en de rust in de achterliggende natuur en duinen is groot.

Sfeergebied “Sunkissed Beach” Bloemendaal aan Zee

Bloemendaal aan Zee speelt vooral in op uitgaans-trends en richt zich vooral op het jonge en trendy uitgaanspubliek. Bloemendaal aan Zee wordt getypeerd als het Nederlandse Ibiza, jong, hip, luide muziek en honden toegestaan.

Sfeergebied “Wind water Beach” IJmuiden

De dynamische havenstad en avontuurlijke kustplaats worden getypeerd als wind-water kustplaats met spannende, avontuurlijke actieve voorzieningen voor wind- en watersport in combinatie met haven, vis eten en de Seaport Marina. De aanwezigheid van belangrijke cultuurhistorische elementen zoals de Atlantik Wall in de duinen en het Fort Eiland (onderdeel van de Stelling van Amsterdam UNESCO wereld erfgoed), maar ook het omvangrijke industriële complex van Tata Steel vormen een interessante aanvulling op de identiteit van deze badplaats.

Sfeergebied “Natural coast”

De identiteit van dit sfeergebied wordt meer bepaald door het aangrenzende kust- en duingebied dan door de badplaatsen. Het gaat om de strandgedeelten tussen de badplaatsen in. De kwaliteit “Rust en ruimte” is in dit sfeergebied bepalend, wat betekent dat de focus ligt op extensieve natuur gerichte recreatie.

Begin 2017 is het Landelijk Convenant Kustpact afgesloten als antwoord op de maatschappelijke zorg dat het behoud van de waarden van de kust onder druk staat door een toename van recreatieve bebouwing in de kust zone. Als uitwerking van het Kustpact heeft de provincie Noord-Holland, samen met alle bij de kust betrokken partijen, het Toekomstperspectief Noord-Hollandse Kust opgesteld waarin een goede balans is gevonden tussen economische activiteit en landschappelijke kwaliteit. Onderdeel van het Toekomstperspectief is een zonering van het strand in 3 categorieën: recreatiestrand, seizoensstrand en natuurstrand.

Uitgangspunt is daarnaast dat het toeristisch product van de regio wordt doorontwikkeld in lijn met de profielen die in het kader van het onderzoek naar de identiteit (het “DNA”) van de kustplaatsen door de provincie Noord-Holland in samenwerking met de kustplaatsen zijn ontwikkeld (en zijn bevestigd in het provinciale coalitieakkoord). Differentiatie, diversiteit en kwaliteit zijn daarbij de sleutelbegrippen.

Ambities en uitgangspunten

Het toerisme is de grootste economische groeisector in de regio. De kustplaatsen spelen hierin een belangrijke rol. De kust kan aantrekkelijker gemaakt worden voor bewoners, ondernemers en bezoekers door de onderscheidende identiteiten van de sfeergebieden te versterken en de kwaliteit en diversiteit van het toeristische en recreatieve voorzieningen te verhogen. Het is dan ook van vitaal belang dat er voor de kustplaatsen voldoende ontwikkelruimte aanwezig is om de beoogde

toeristisch-recreatieve profielen van de sfeergebieden te verwezenlijken. Ontwikkelingen als de jaarrondpaviljoens en de ontwikkeling van het circuitgebied tot een "Sportpool" zijn goede voorbeelden van het benutten van de toeristische potentie van het kustgebied. Dit neemt niet weg dat er ook in de zone rond de kustplaatsen voldoende aandacht moet zijn voor de kwaliteit "rust en ruimte" door delen van de kust vrij te houden van bebouwing en georganiseerde activiteiten. De kernwaarden van de kust als landschap en natuur kunnen hiermee worden gerespecteerd of zelfs versterkt (zie ook onder "Sfeergebied "Natural coast").

Tenslotte is gezamenlijke branding als "Amsterdam Beach" met een breed aanbod van voorzieningen, variërend van intensieve recreatie rond het circuit van Zandvoort, zonnen en uitgaan op en langs de stranden van de badplaatsen tot extensieve natuurrecreatie in de duinen en de aanliggende "rustige" stranden van vitaal belang; zie hiervoor paragraaf 3.7 van deze bijlage.

Randvoorwaarde voor toeristische ontwikkeling is een goede bereikbaarheid (zie paragraaf 3.5 van deze bijlage).

Ambities :

- doorontwikkelen van de kustplaatsen tot "Amsterdam Beach";
- voor de kustplaatsen is het van vitaal belang dat er voldoende ruimte aanwezig is voor onderscheidende en kwalitatief hoogwaardige ontwikkeling van toerisme en recreatie.

Uitwerkingsopgave doorontwikkelen kustplaatsen tot "Amsterdam Beach"

Het in samenhang doorontwikkelen van de kustplaatsen is enerzijds een marketing-verhaal; anderzijds een strategie die zich richt op het realiseren van complementair toeristisch en recreatief aanbod. Het is van belang dat de juiste functie op de juiste plek in de regio landt, waardoor een ontwikkeling bijdraagt aan het versterken van de specifieke identiteit van het betreffende sfeergebied. Zo zal een nieuw Blowcart-bedrijf beter op zijn plaats zijn in IJmuiden en een nieuw wellness-centrum in Zandvoort.

Voor alle kustplaatsen geldt dat onderzoek moet worden gedaan naar de mogelijkheden voor een ruimer horecabeleid (terrassen, openingstijden, strandpaviljoens, hotelkamers), waarbij in het bijzonder moet worden gekeken naar vergroting van het aantal jaar-rond voorzieningen. Daarnaast is uitbreiding van de overnachtingsmogelijkheden gewenst, waarbij met name gekeken moet worden naar overnachtingsmogelijkheden op het strand.

Naar sfeergebied uitgesplitst zijn daarnaast de volgende uitwerkingsopgaven benoemd:

"Bubbling Beach" Zandvoort

- vergroting van het aantal overnachtingsmogelijkheden, gericht op luxe hotels en kampeerterreinen en huisjes op het strand en in het duin.
- vergroten van het aantal slecht-weer-voorzieningen;
- combinatie van voorzieningen met natuurrecreatie in de achterliggende duinen;

"Sunkissed Beach" Bloemendaal aan Zee

- uitbreiding overnachtingsmogelijkheden op het strand door bijvoorbeeld tijdelijke verhuur van strandhuisjes of kampeerplaatsen;
- een koppeling leggen tussen recreatieve voorzieningen aan het strand met natuurrecreatie in de duinen. De aanwezigheid van rust (duinen) op een steenworp afstand van de drukte (strand) is een kwaliteit die beter benut kan worden ;

“Wind Water Beach” IJmuiden

- doorontwikkelen boulevard bij Sea Port Marina;
- uitbreiden mogelijkheden voor zakelijk/congressen/vergaderlocaties;
- vergroten aantal overnachtingsmogelijkheden hotel, B&B;
- vergroten hoeveelheid slecht weer en jaar-rond voorzieningen;
- een koppeling leggen tussen recreatieve voorzieningen aan het strand met natuurrecreatie in de duinen

Uitwerkingsopgave ruimte voor kwalitatief hoogwaardige ontwikkeling van toerisme en recreatie
Deze opgave bestaat zowel uit het vergroten van het aantal voorzieningen als het verbeteren van de aantrekkelijkheid. Wij vinden het belangrijk dat aan de huidige zonering voor intensieve en extensieve vormen van toerisme en recreatie wordt vastgehouden, wat betekent dat de ontwikkelmogelijkheden gezocht moeten worden in de voor intensieve recreatie benoemde sfeergebieden. Welke locaties precies geschikt zijn en aan welke randvoorwaarden (bv met betrekking tot natuureisen) ter plekke moet worden voldaan is de opgave voor de verdere uitwerking. De spelregels uit hoofdstuk 4 van het Ontwikkelperspectief zijn leidend voor het kwaliteitsniveau van de toeristisch-recreatieve voorzieningen, zodat deze bijdragen aan de versterking van de landschappelijke kwaliteit van de Binnenduinrand.

Uitwerkingsopgave (een gedeelte van) de opbrengsten uit recreatie en toerisme gebruiken voor beheer, onderhoud en ontwikkeling van het landschap
Een goed renderende toeristische en recreatieve sector heeft belang bij een aantrekkelijk landschap met een hoge kwaliteit. Om deze reden is het niet onlogisch dat er vanuit deze sector een bijdrage wordt geleverd aan de versterking en instandhouding van deze landschappelijke kwaliteiten. Er kan bijvoorbeeld onderzocht worden welke mogelijkheden er zijn om een gedeelte van de recreatief/toeristische inkomsten te gebruiken voor beheer en ontwikkeling van het landschap. Hoofdstuk 5 van het ontwikkelperspectief geeft een aanzet voor het financieringsperspectief en de uitwerking daarvan in de volgende fase.

3.2 Duinen

Het duingebied, dat als toeristisch-recreatief sfeergebied is aangeduid als “Dutch Dunes”, is een prachtig robuust natuurgebied van hoge kwaliteit (Natura 2000), tussen de zee en het bebouwde land, met een rijke flora en fauna. Het glooiende landschap is een groot contrast met het gewoonlijk zo vlakke Hollandse polderlandschap. Het duingebied van Zuid-Kennemerland wordt -grofweg- beheerd door twee instanties: het Nationaal Park Zuid-Kennemerland (NPZK) en het Amsterdamse waterleidingbedrijf Waternet. De beide duingebieden worden in het algemeen als twee afzonderlijke gebieden ervaren. De duinen van het NPZK in 2006 benoemd tot Aardkundig Monument. Voor wat betreft het gebruik van de duinen is de instandhouding van de natuurwaarden en de rust in het duingebied onomstreden. Tegelijkertijd ligt er voor de beheerders een groeiende opgave om financiële dekking te organiseren voor beheer en ontwikkeling van het duingebied en is er vanuit de MRA behoefte aan meer ruimte voor recreatie.

Ambities en uitgangspunten

De beide grote duingebieden worden als twee afzonderlijke gebieden ervaren met ieder hun eigen kenmerken en kwaliteiten. Daarnaast is er een groot aantal duingebiedjes en aan het duingebied grenzende terreinen waar een minder stringent Natura 2000-regime geldt. De inzet is om de duinen als gevarieerd landschap te behouden en de natuur te versterken, maar het hele duingebied wel als één gebied herkenbaar te maken en te profileren als ware het één “Nationaal Park” (wat internationaal gezien een sterk ‘merk’ is).

De ruimtelijke kwaliteit van het duingebied is met een goede balans tussen (natuur)recreatie, natuur en cultuurhistorie voor de toekomst in beginsel voldoende geborgd. Deze balans moet in stand worden gehouden, waarbij de focus voor recreatie op natuurrecreatie gericht blijft. Door middel van zonering zijn er zones van rust en natuur en zones met meer actieve jaar-rond kwaliteitsvoorzieningen: wandelen, fietsen, joggen, paardrijden met respect voor de natuur. Ingericht met kleinschalige en natuurgerichte duurzame voorzieningen. Er valt ook veel te leren over natuur en het gebied via voorlichting en educatie. De natuur- en landschappelijke waarden staan voorop, de mensen zijn te gast.

De routenetwerken in de duinen moeten goed aansluiten op het recreatieve routenetwerk van de Binnenduinrand. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan het aanleggen van ontbrekende schakels en het incidenteel creëren van een nieuwe entree van het duingebied. Zie hiervoor paragraaf 3.6 van deze bijlage.

Ambities:

- het gehele duingebied als één duingebied herkenbaar maken (één Nationaal Park);
- in stand houden van de huidige balans tussen (natuur)recreatie, natuur en cultuurhistorie, waarbij de focus op natuurrecreatie gericht blijft;
- natuurkwaliteit duingebied beleefbaar maken voor bezoekers;

Uitwerkingsopgave “heel de duinen”

De inzet is om de duinen te “helen”, het hele duingebied als één gebied herkenbaar te maken en te profileren als ware het één Nationaal Park. De aanleg van het reproduct over de Zandvoortselaan is een goed voorbeeld van hoe dat in de praktijk kan worden gerealiseerd, maar er ook kan worden gedacht aan eenheid in afrasteringen, bewegwijzering en vormgeving van de entrees. Ondanks de eenheid in herkenbaarheid blijven er in het (nieuwe) Nationaal Park uiteraard accentverschillen mogelijk tussen het meer toegankelijke noordelijk deel (het huidige Nationaal Park Zuid-Kennemerland) en het vooral op de wandelaar gerichte zuidelijk deel (de Amsterdamse Waterleidingduinen).

Uitwerkingsopgave balans tussen recreatie, natuur en cultuurhistorie

De wens is om de recreatieve gebruiksmogelijkheden van het duingebied te verhogen, maar met de focus op extensieve, op de natuur gerichte recreatie. Daarbij vormt de bestaande zonering in intensieve en extensieve recreatieve zones in het duingebied het vertrekpunt. Interessante referentie voor het intensiveren van de recreatie met respect voor de natuurwaarden zou het Nationaal Park De Hoge Kempen in België kunnen zijn. Hier zijn de naastgelegen randgebieden binnen de contour van het park gebracht en als zodanig vormgegeven. Daarmee zijn er mogelijkheden ontstaan om binnen de nieuwe contour van het Nationaal Park de leisurefunctie uit te breiden zonder dat een te zware wissel wordt getrokken op de natuurwaarden. Voordeel hiervan is dat er enerzijds een gevarieerder recreatief aanbod ontstaat en anderzijds dekkingsmogelijkheden ontstaan om het beheer van het hele duingebied duurzaam te organiseren. Het instandhouden van de rust reikt overigens wel verder dan het duingebied zelf. Zo is het bijvoorbeeld van belang dat wordt vastgehouden aan de huidige aanvliegroutes van Schiphol, zodat deze niet over de duinen komen te liggen.

Uitwerkingsopgave beleefbaar maken natuurkwaliteit duingebied

De beleving van natuurwaarden (maar ook cultuurhistorie en landschappelijke waarden) bij bezoekers van het duingebied kan worden vergroot door kennisoverdracht via voorlichting en educatie (onder andere via de bezoekerscentra). Dit aspect is al onderdeel van het Beheer en Ontwikkelplan van het Nationaal Park Zuid-Kennemerland (BOB). Het BOB kan daarmee prima als vertrekpunt dienen voor een aanpak die het gehele duingebied bestrijkt.

3.3 Buitenplaatsen en Villawijken

Het toeristisch-recreatieve sfeergebied "Buitenplaatsen en Villawijken" wordt gekenmerkt door een rijke cultuurhistorie, afwisseling tussen prestigieuze buitenplaatsen, luxe villawijken, parken en tuinen, historische doorkijkjes en vergezichten, bossen en open gebieden. Vanuit het regionale perspectief bezien zijn de buitenplaatsen sterk bepalend voor de sfeer van de Binnenduinrand.

Het recreatief-toeristisch aanbod bestaat naast de buitenplaatsen uit wandelbossen (Groenendaal, Bloemendaalse Bos, Haarlemmer Hout, Bosbeek) en (nostalgische) recreatieve attracties zoals Kinderboerderij het Molentje, de Linnaeushof, Kraantje Lek, Thijsses Hof, Kopje van Bloemendaal, openluchttheater Caprera, het Oude Slot, de Ruïne van Brederode, de Hertenkamp, begraafplaats Westerveld. Ook herbergt deze zone een aantal restaurants en hotels met allure (bv Groenendaal en Duin- en Kruidberg). In de zone van buitenplaatsen en villawijken ligt een uitgebreid netwerk van wandel-, fiets- en ruiterspaden.

Ambities en uitgangspunten

De buitenplaatsen zijn sterk bepalend voor de sfeer van de Binnenduinrand en vormen een belangrijke meerwaarde binnen de MRA. Het karakter, de belevingswaarde en de (recreatieve) gebruikswaarde van de buitenplaatsen moet worden versterkt door ze onderling te verbinden via een recreatief padennetwerk op en rond de buitenplaatsen. Hierbij is het streven om de openbare toegankelijkheid van de buitenplaatsen te vergroten, inclusief publieksfuncties. De karakteristiek van de individuele buitenplaatsen is leidend voor ontwikkeling.

Bij de particuliere buitenplaatsen is de bottleneck doorgaans het in stand houden van het parkgedeelte, bij buitenplaatsen in beheer bij natuurbeheerorganisaties is het in stand houden van het hoofdgebouw juist de bottleneck. Door op voorhand geen gebruiksfuncties uit te sluiten, worden de mogelijkheden op het gebied van behoud en versterking en van recreatief medegebruik van de buitenplaatsen vergroot. Uiteraard moet hier wel worden gewaakt voor aantasting van de ruimtelijke kwaliteit en de cultuurhistorische waarden.

Om alle genoemde invalshoeken voor de buitenplaatsen bij elkaar te brengen (natuur, cultuurhistorie, recreatieve routes, beleving, gebruiksfuncties, etc.) moet een uitvoeringsplan worden opgesteld. Hierin moet zowel de natuurwaarden van de buitenplaatsen versterkt worden als ook aandacht zijn voor de profilering en programmering van de buitenplaatsen. Bij de landgoederen en buitenplaatsen is de bottleneck doorgaans het in stand houden van het hoofdgebouw. Door op voorhand geen gebruiksfuncties uit te sluiten, worden de mogelijkheden op dit punt vergroot.

De villawijken beantwoorden aan de behoefte in de metropool naar hoogwaardig wonen. Extensief recreatief medegebruik is een toegevoegde waarde voor het gebied. Hierbij gaat het om het verbeteren van de routenetwerken. Dit wordt in paragraaf 3.6 van deze bijlage verder uitgewerkt.

Ambities:

- versterken van karakter, belevingswaarde en (ecologische en recreatieve) gebruikswaarde van buitenplaatsen;
- opstellen van een uitvoeringsplan voor de buitenplaatsen, waarbij de ruimtelijke, culturele, ecologische, recreatieve en toeristische aspecten op de verschillende schaalniveaus (lokaal, regionaal en MRA) in samenhang worden uitgewerkt.

Uitwerkingopgave versterken karakter, belevingswaarde en (recreatieve) gebruikswaarde van buitenplaatsen

De recreatieve gebruikswaarde van de buitenplaatsen moet worden versterkt door het verbinden van de buitenplaatsen door middel van recreatieve routes en een aansluitend recreatief padennetwerk.

Het is belangrijk om ook de wandelbossen en recreatieve attracties in deze routes op te nemen. Voorbeeld hiervan is de toeristische fietsroute "Through dune and vallley" uit het promotieprogramma Buitenplaatsen in Beeld.

De belevingswaarde van de buitenplaatsen wordt versterkt door het openbaar toegankelijk maken van buitenplaatsen en openbaar toegankelijke functies op een deel van de buitenplaatsen te ontwikkelen. Het streven is overigens niet dat elke individuele buitenplaats toegankelijk moet zijn; wel is het belangrijk dat alle buitenplaatsen vanaf de openbare weg zichtbaar zijn en dat mensen kennis kunnen nemen van de historie en het verhaal achter de buitenplaats.

Belangrijke randvoorwaarde is dat de karakteristiek van de individuele buitenplaatsen leidend moet zijn voor eventuele ontwikkeling. Voor het behoud, ontwikkeling en gebruik van de buitenplaatsen geven de spelregels uit hoofdstuk 4 van het Ontwikkelperspectief richting.

Uitwerkingsopgave uitvoeringsplan voor de buitenplaatsen

Er moet een uitvoeringsplan voor de buitenplaatsen worden opgesteld waarbij alle invalshoeken voor de buitenplaatsen bij elkaar worden gebracht (natuur, cultuurhistorie, recreatieve routes, beleving, gebruiksfuncties, etc.) en op de verschillende schaalniveaus (lokaal, regionaal en MRA) in samenhang worden uitgewerkt. Het uitvoeringsplan behelst een studie naar de verschillende aspecten van de buitenplaatsen afzonderlijk en in samenhang (natuur, cultuurhistorie etc). Daarnaast moet in kaart worden gebracht wat per buitenplaats passende functies kunnen zijn. In het uitvoeringsplan moet ook aandacht worden geschonken aan de profilering en programmering van de buitenplaatsen.

3.4 Binnenstad Haarlem

Haarlem kenmerkt zich als comfortabele verblijfs- en cultuurstad.

De binnenstad van Haarlem heeft met de Grote of St. Bavokerk, de Grote Markt en zijn omgeving, het Frans Hals Museum, het Teylers Museum, de hofjes een aantal cultuurhistorische trekkers van formaat. Ook op het gebied van uitgaan en winkelen is er genoeg te beleven met de Stadsschouwburg, de Philharmonie, het Patronaat, de horeca rond de Grote Markt en het winkelcentrum dat steevast tot de top van winkelcentra in Nederland behoort. Met dit alles biedt Haarlem de toerist in toenemende mate een alternatief voor het doorgaans drukker Amsterdam.

Ambities en uitgangspunten

De versterking van het toerisme in Haarlem valt buiten de reikwijdte van het Ontwikkelperspectief, maar er liggen wel kansen om de toeristische en recreatieve waarde van de regio te vergroten door een koppeling te leggen tussen het bezoeken van de binnenstad van Haarlem en het "ontdekken" van de Binnenduinrand.

Uitwerkingsopgave behouden en versterken positie binnenstad Haarlem

Om de toeristische – en recreatieve positie van Haarlem te kunnen behouden en waar mogelijk te versterken, is het van belang dat:

- er voldoende overnachtingsmogelijkheden zijn en er voldoende overnachtingscapaciteit is (zowel in Haarlem als in de regio);
- de zakelijke markt (vergaderingen en congressen) in voldoende mate kan worden bediend;
- een koppeling wordt gemaakt met de andere "trekkers" in de regio, waardoor een meer integraal aanbod in de markt kan worden gezet.

3.5 Bereikbaarheid

Versterking van de bestaande kwaliteiten op het gebied van landschap, recreatie en toerisme en woonmilieus hebben allen als belangrijkste randvoorwaarde dat de bereikbaarheid adequaat is geregeld. Een goede recreatieve ontsluiting ondersteunt enerzijds de functie van het landschap als recreatief uitloopgebied en maakt anderzijds onderdeel uit van een stelsel van regionale routestructuren, die de kust via duinen en binnenduinrand met andere delen van het Metropolitane

landschap verbindt.

Door een goede bereikbaarheid op alle niveaus (auto, trein, HOV-bus, de boot en fiets) te organiseren neemt de betekenis van de Binnenduintrand als hoogwaardig woonmilieu en aantrekkelijk gebied voor recreatie en toerisme toe.

Kijkend naar die aantrekkelijkheid komen mensen van buiten de regio vooral naar de Binnenduintrand voor het strand, het circuit van Zandvoort en de cultuur van de Haarlemse binnenstad. Mensen van binnen de regio komen daarnaast voor de natuur van de duinen, een verblijf op een van de buitenplaatsen (zoals Beeckestijn, Elswout of Duin en Kruidberg) en voor attracties als de Linnaeushof of het openluchttheater "Caprera".

De hoofdtroustructuur binnen de regio is voor wat betreft toerisme en recreatie vooral oost-west georiënteerd. De grootste bottleneck is de bereikbaarheid van de kust op zonnige dagen.

Ambities en uitgangspunten

Mede gezien de wens om het "verzorgingsgebied" voor toerisme en recreatie uit te breiden van de regio naar de gehele MRA (zie paragraaf 3.7 van deze bijlage), is optimalisering van de bereikbaarheid van de regio en kust nodig (via landschappelijk aantrekkelijke routes).

Vanuit de "Daily Urban System"-gedachte is het van belang om op MRA-niveau te komen tot een integraal OV-systeem (deze ambitie is onderdeel van de MRA-agenda). Hierdoor wordt het verblijf van een op Amsterdam gerichte toerist in de Binnenduintrand vanzelfsprekender. Dit leidt automatisch tot meer overnachtingen en een intensievere benutting van de toeristische en recreatieve voorzieningen in de regio (strand, buitenplaatsen, etc.).

Voor de auto ligt de nadruk op het verbeteren van de doorstroming; het uitbreiden van wegen en parkeerplaatsen is hier minder opportuun.

Voor het langzaam verkeer ligt de nadruk op het optimaliseren en uitbreiden van het routenetwerk. Zie hiervoor paragraaf 3.6 van deze bijlage.

De regionale bereikbaarheidsvisie vormt het vertrekpunt voor de ambities voor de bereikbaarheid. Voor bewegwijzering, inrichting en promotie van routes moet aansluiting worden gezocht bij de bestaande promotie-structuren als de VVV's, het Nationaal Park, ANWB of NBD (Nationale Bewegwijzeringdienst). Zie hiervoor ook paragraaf 3.7 van deze bijlage.

Ambitie:

optimaliseren van de verbindingen van de kust met het achterland, met name voor de fiets.

Uitwerkingsopgave bereikbaarheid voor verschillende vervoersmodaliteiten

In de Regionale Bereikbaarheidsvisie zijn infrastructurele knelpunten en maatregelen in beeld gebracht. Vanuit het perspectief van de MRA gaat het hierbij vooral om "aanhaken" bij de uitwerkingen hiervan voor een aantal benoemde verkeersopgaven, zoals:

- opheffen van knelpunten in de aanvoerwegen naar de hoofdkustroutes (Kanaaldijk, Heerenduinweg, Zeeweg en Zandvoortselaan), met name in Haarlem;
- verder uitbouwen van het dynamisch verkeersmanagement;
- verbeteren herkenbaarheid OV-route naar zee (voorbeeld: op het NS-station Amsterdam Centraal bij het vertrekperron van de trein naar Zandvoort al verwijzen naar het strand (het gaat hier hoofdzakelijk om herkenbaarheid bewegwijzering));
- HOV Amsterdam-Zandvoort: Gemeenten hebben de wens om deze HOV-lijn door te trekken van Zandvoort naar Bloemendaal aan Zee;
- aanleggen van doorgaande langzaamverkeer verbindingen, zoals de route Haarlemmermeer-Zandvoort;
- onderzoek doen naar de haalbaarheid van een toeristische ferryverbinding op het Noordzeekanaal tussen IJmuiden en Amsterdam;
- een afgestemd beeld scheppen over de ontbrekende schakels in het regionale fietsnetwerk;

3.6 Recreatieve routenetwerken

Het recreatieve route netwerk in de Binnenduintrand bestaat uit een stelsel van fiets-, wandel-, vaar- en ruiterroutes. In de routenetwerken is een duidelijke gelaagdheid te herkennen. Op nationale schaal is er het netwerk van Landelijke Fietsroutes (LF-routes) en Lange Afstands-Wandelpaden (LAW-routes), met bijbehorende herkenbare bebording en promotie.

Vervolgens is op regionale schaal het fietsknooppuntennetwerk uitgerold, waarin de oude thema-routes (bv Rondje Haarlem) zijn verwerkt. Het regionale wandelnetwerk is nog niet op orde: de routes zijn doorgaans verouderd en ad hoc vormgegeven en vormen nog geen optimaal herkenbare structuur.

Er liggen in de Binnenduintrand relatief veel ruitersporen; deze lijken zich meer te manifesteren als "rondjes rond de maneges" dan als samenhangend netwerk van routes.

Door de landschappelijke opbouw zijn de doorgaande vaarroutes in de regio schaars en noord-zuid georiënteerd. De landschappelijke opbouw en de sterke verstedelijking hebben er toe geleid dat er in de oost-west georiënteerde waterlopen tal van barrières aanwezig zijn die recreatieve benutting van het water nagenoeg onmogelijk maken. Het creëren van een fijnmazig netwerk van vaarroutes is daarmee een uiterst complexe en kostbare opgave.

Op het lokale schaalniveau is het van belang om de recreatieve waarde van de villawijken (groene karakter en aansprekende architectuur) te benutten door deze op te nemen in de routestructuren. Daarnaast liggen er diverse ommetjes vanuit de aangrenzende woonwijken; dit is echter nog lang niet bij alle wijken het geval. Voorts zijn de aanwezige ommetjes nog nauwelijks aangetakt op andere recreatieve routestructuren.

Ambities en uitgangspunten

In paragraaf 3.5 van deze bijlage is al aangegeven wat er nodig is om de Binnenduintrand "aan te haken" op de routestructuren van de MRA. Voor de bereikbaarheid binnen de regio gaat het vooral om "afmaken", d.w.z. het vervolmaken, van het netwerk van recreatieve verbindingen.

Met de aanleg van ontbrekende recreatieve verbindingen wordt recreatie dicht bij huis gefaciliteerd, waardoor voor bewoners de noodzaak vermindert om de auto te nemen. Daarnaast is een goed functionerend recreatief netwerk een toeristisch-recreatief product op zichzelf.

Door de historische noord-zuidoriëntatie van de dorpen en steden op de strandwallen is in de Binnenduintrand weinig ruimte voor recreatief aantrekkelijke oost-west verbindingen met de Bufferzone en de (toekomstige) groenstructuur van de Haarlemmermeer. De plaatsen waar het nog kan zijn relatief smal en staan bovendien onder grote (planologische) druk. Deze groene oost-west verbindingen (Manpadslaangebied Heemstede, de groene zone tussen Haarlem en Velsbroek en het groengebied Santpoort-Driehuis) zijn essentieel voor de natuur, de beleving van het landschap en de recreatie. Daarom willen we deze gebieden op korte termijn veiligstellen en ontwikkelen tot volwaardige ecologische en recreatieve verbindingzones.

Ambities:

- vervolmaken van het recreatieve netwerk;
- ontwikkelen van de groene oost-west verbindingen tot recreatieve verbindingzones met het achterland.

Uitwerkingsopgave "afmaken"; het vervolmaken van het recreatieve netwerk.

Het gaat dan om het op orde brengen van de recreatieve netwerken als recreatief product.

Belangrijke opgaven zijn:

- aanleggen van ontbrekende recreatieve verbindingen met en door de duinen (bijvoorbeeld een rechtstreekse verbinding tussen Bloemendaal aan zee en het strand van IJmuiden) en tussen de buitenplaatsen. Aanpassingen aan het routenetwerk in de duinen vereist wel een zorgvuldige afstemming met de zonering in het duingebied;

- optimaliseren van routevorming en bewegwijzering door het beter benutten van het knooppuntennetwerk voor themaroutes en toeristische producten (informatie en kaarten, zowel analoog als digitaal). Voorbeelden hiervan zijn de noord-zuidroute door de Binnenduinrand van IJmuiden via Driehuis, Bloemendaal en Overveen naar Vogelenzang en het inrichten binnen de knooppuntenstructuur van een "Rondje Binnenduinrand" voor langzaam verkeer. In Noord- en Midden-Kennemerland (waaronder Velsen) is een start gemaakt met de realisatie van een wandelnetwerk, doel is om dit wandelnetwerk uit te breiden naar Zuid-Kennemerland. Voor bewegwijzering, inrichting en promotie van routes aansluiting zoeken bij bestaande promotiestructuren als VVV's, Nationaal Park, ANWB, NBD (Nationale Bewegwijzeringsdienst) etc.;
- verkenning van de mogelijkheden voor bovenregionale routevorming, zoals bijvoorbeeld Europese Lange-Afstandsroutes en -themaroutes (European Route of Industrial Heritage, Metropolitane Buitenplaatsenroute) Onderdeel hiervan is het verbeteren en verduidelijken van de bestaande fietsverbinding Bloemendaal - IJmuiden;
- verkenning van de mogelijkheden voor nieuwe entrees naar het duingebied en aanbrengen van een koppeling met naastgelegen OV-knooppunten (bijvoorbeeld bij station Santpoort-Noord). Deze 'groene poorten' kunnen zo worden opgewaardeerd tot Toeristisch recreatief overstappunt (TOP) door bijvoorbeeld kleinschalige horecavoorzieningen en fietsverhuur aan deze locaties te koppelen;
- aanleggen van "ommetjes" vanuit het stedelijk gebied de Binnenduinrand in (in samenhang met het realiseren van het wandelnetwerk). Hieronder valt ook het verbeteren van de recreatieve dooradering van stadsrandfuncties (bijvoorbeeld sport- en volkstuincomplexen) en plaatselijk kwaliteitsverbetering van het landschap;
- verbinding leggen tussen de verschillende ruiterroutes, waardoor een volwaardig ruiterroutenetwerk ontstaat;

Hoewel het vanuit recreatief oogpunt wel wenselijk zou zijn, zijn er weinig mogelijkheden om de vaarroutes op de boezem en de zandvaarten verder te ontwikkelen. Wel kan er winst behaald worden door het aantal aanlegplaatsen te vergroten en deze te koppelen aan recreatieve routes en voorzieningen.

Uitwerkingsopgave recreatieve verbindingzones met het achterland

Het inrichten van kwalitatief hoogwaardige dwarsverbindingen over de strandwallen (ecologische en recreatieve verbindingzones), tussen de kernen. Hiermee worden de verschillende regionale routestructuren met elkaar verbonden en wordt de verbinding tussen de Binnenduinrand en het achterland (Spaarnwoude, Amsterdam en Haarlemmermeer) verbeterd. Tevens worden de groene corridors tussen de kernen hiermee geborgd.

3.7 Marketing en promotiestrategie

Het is van groot belang dat de in de paragrafen 3.1 t/m 3.6 benoemde ambities hand in hand gaan met een goede marketing- en promotiestrategie, zeker als de ambitie tevens is om de scope van het toeristisch en recreatief beleid te vergroten naar MRA-niveau.

Tot voor kort vond de marketing en promotie van de regio nog vooral op de klassieke wijze plaats, dat wil zeggen langs de lijn van de (regionale) VVV. Met de start van het project "Amsterdam bezoeken, Holland zien" in 2009 is voor de belangrijkste toeristische trekkers in de regio (de kustplaatsen en de binnenstad van Haarlem) onderzocht waarin deze trekkers zich onderscheiden en waaraan zij hun identiteit ontleenen.

Daarnaast is geconstateerd dat de toeristisch-recreatieve potentie van twee belangrijke identiteitsdragers van de regio, de duinen en de buitenplaatsen en villawijken, nog onvoldoende uit de verf komt.

Het toeristisch-recreatieve product van de kustplaatsen wordt doorontwikkeld in lijn met de profielen die in het kader van het onderzoek naar de identiteit (het "DNA") van de kustplaatsen in samenwerking met de provincie Noord-Holland zijn ontwikkeld. Differentiatie, diversiteit en kwaliteit zijn daarbij de sleutelbegrippen.

Ingezet wordt op een integrale marketing- en promotiestrategie, waarmee het brede toeristisch-recreatieve product van de regio beter onder de aandacht van zowel de internationale toerist als van de bezoeker uit de MRA wordt gebracht.

Ambities en uitgangspunten

Voor wat betreft de promotie en marketing van de kustplaatsen is de insteek het profileren van de gehele strandzone als "Amsterdam Beach", met daarbinnen profilering en positionering van de individuele badplaatsen volgens hun eigen "DNA".

Voor de Binnenduinrand willen we voorts het 'verzorgingsgebied' uitbreiden naar de hele MRA (nu komt driekwart van de bezoekers uit Zuid-Kennemerland en IJmond). Om dit te bereiken willen we voor zowel de bezoeker uit de MRA als de binnenlandse en buitenlandse toerist een marketing- en promotiestrategie voor de Binnenduinrand in lijn met het door de MRA opgezette project "Amsterdam bezoeken, Holland zien".

De beide grote duingebieden worden als twee afzonderlijke gebieden ervaren met ieder hun eigen kenmerken en kwaliteiten. Daarnaast is er een groot aantal duingebiedjes en aan het duingebied grenzende terreinen waar een minder stringent Natura 2000-regime geldt. De inzet is om de duinen als gevarieerd landschap te behouden, maar het hele duingebied wel als één gebied herkenbaar te maken en te profileren als ware het één "Nationaal Park" (wat internationaal gezien een sterk 'merk' is).

De Binnenduinrand is rijk aan buitenplaatsen. Deze worden in het bestaande beleid vooral in hun lokale context beschouwd. We willen buitenplaatsen ook een waardevolle extra cultuurhistorische dimensie geven door ze tevens in hun oorspronkelijke, cultuurhistorische context te beschouwen, namelijk als product van Amsterdamse kooplieden uit de Gouden Eeuw. Vanuit dit (MRA-)perspectief bezien ontstaan er ook nieuwe kansen voor recreatieve benutting, zoals eerder bij de Stelling van Amsterdam is gebeurd.

Ambities:

- ontwikkelen van een marketing- en promotiestrategie voor de Binnenduinrand in lijn met het project "Amsterdam bezoeken, Holland zien";
- uitbreiden van het "verzorgingsgebied" van de Binnenduinrand naar de gehele MRA;
- profileren van de kustplaatsen als Amsterdam Beach
- het gehele duingebied als één "Nationaal Park" profileren;
- profileren van de buitenplaatsen in hun oorspronkelijke context, als product van Amsterdamse kooplieden uit de Gouden Eeuw.

Uitwerkingsopgave verbeteren marketing en promotie (branding) van het toeristisch-recreatieve product van de Binnenduinrand

Naast het op orde brengen van het toeristisch-recreatieve product van de regio is het minstens net zo belangrijk dat het product op de juiste wijze in de markt wordt gezet. Hiervoor is een goede marketing en promotiestrategie noodzakelijk.

In 2009 is het project "Amsterdam bezoeken, Holland zien" opgestart. Doel van dit project is spreiding van internationaal toerisme over de (MRA-)regio. Om de diversiteit van de toeristische attractiepunten inzichtelijk en gemakkelijk herkenbaar te maken voor de buitenlandse toerist, zijn er in de regio verschillende sfeergebieden onderscheiden en getypeerd. Deze aanpak is goed bruikbaar om het toeristisch-recreatief product van de Binnenduinrand in beeld te brengen bij zowel de

buitenlandse toerist als de recreant uit de MRA. Voor de promotiestrategie is het concept van de sfeergebieden leidend, waarbij zowel op de onderscheiden sfeergebieden afzonderlijk als op het samenspel van deze gebieden wordt ingezet.

Onderdeel van een goede marketing en promotiestrategie is een programmering van evenementen, activiteiten en voorzieningen die goed aansluit bij de onderscheiden identiteiten van de sfeergebieden en beantwoordt aan de behoefte van de verschillende doelgroepen. Hiernaast dient deze afgestemd te worden op het MRA aanbod en meer in het bijzonder met de Bufferzone Amsterdam-Haarlem. De inzet voor de profilering en marketing van de sfeergebieden, die tezamen "Amsterdam Beach", "Nationaal Park" en "Buitenplaatsen en villawijken" vormen, wordt hieronder specifiek toegelicht in aparte uitwerkingsopgaven.

Uitwerkingsopgave profilering "Amsterdam Beach"

De meerwaarde van de profilering van de kustplaatsen als "Amsterdam Beach" is al uitgebreid beschreven in paragraaf 3.1 van deze bijlage. Het spreekt dan ook voor zich dat de marketing – en promotiestrategie hierop wordt afgestemd. De strategie moet er niet alleen op zijn gericht dat de toerist uit Amsterdam wordt "verleid" om naar het strand te komen, maar juist ook om de toerist te vertellen dat hij vanuit Zandvoort, Bloemendaal aan Zee of Velsen met een half uur in hartje Amsterdam is en een verblijf in een van deze plaatsen dus een prima alternatieve uitvalsbasis vormt voor een bezoek aan de hoofdstad.

Bij het gezamenlijk vermarkten van "Amsterdam Beach" moet naast het stroomlijnen van de programmering tevens gedacht worden aan nieuwe productcombinaties van kustrecreatie met natuur- en cultuurrecreatie, zodat de redenen voor een bezoek aan de kust met elkaar worden gecombineerd.

Uitwerkingsopgave profilering duinen als "Nationaal Park"

Momenteel hebben alleen de Kennemerduinen en enkele aangelegen gebieden de officiële status van Nationaal park. Diverse voorbeelden uit binnen- en buitenland wijzen uit dat een dergelijke kwalificatie een positieve uitwerking heeft op de naamsbekendheid en bezoekersaantallen.

Een "Nationaal Park" kan daarmee worden gezien als een sterk merk.

Door het gehele duingebied van de Binnenduinrand te profileren als "Nationaal Park", kan deze positieve uitwerking naar het gehele duingebied worden verbreed.

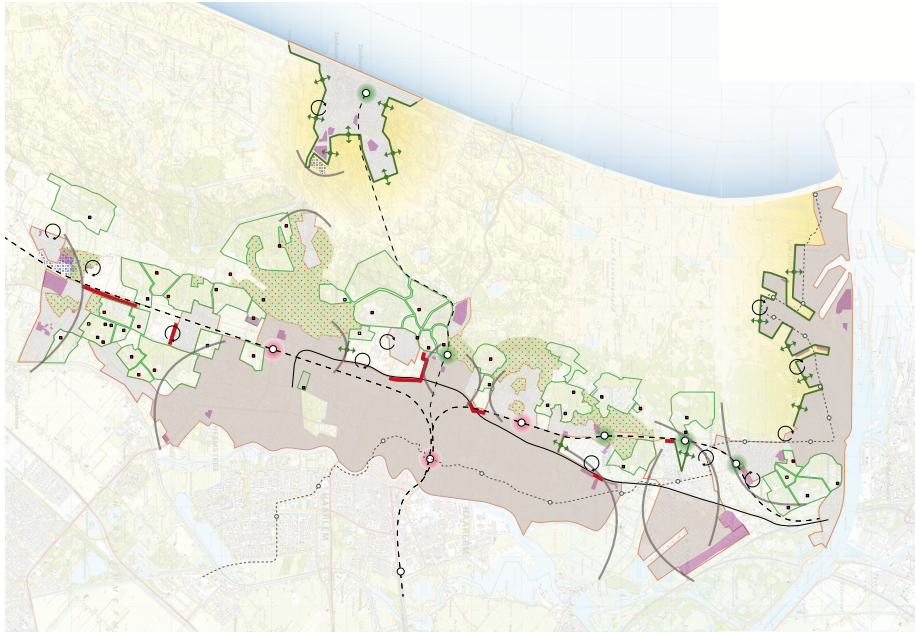
In samenspraak met de partners op het gebied van marketing en promotie en met betrokken eigenaren en beheerders moet een plan van aanpak worden uitgewerkt dat leidt tot een toeristisch recreatief profiel, gericht op een optimale balans tussen recreatieve benutting van het gebied enerzijds en het bewaken van de natuurwaarden anderzijds.

Uitwerkingsopgave profilering buitenplaatsen en villawijken

Voor de profilering van de buitenplaatsen en villawijken is vergroting van de beleefbaarheid belangrijk. De gewenste beleefbaarheid wordt nu vooral ingevuld door buitenplaatsen en villawijken beter te ontsluiten en met elkaar te verbinden. Van even grote waarde is echter om de buitenplaatsen en villawijken in hun oorspronkelijke, cultuurhistorische context te beschouwen. Door die historische context in kaart te brengen en hierover te verhalen ontstaat er een extra verbindende laag, die tevens de beleving van de buitenplaatsen en villawijken vergroot en verdiept. Vanuit dit (MRA-)perspectief bezien ontstaan er ook nieuwe kansen voor recreatieve benutting, zoals eerder bij de Stelling van Amsterdam is gebeurd.

De provincie Noord-Holland is momenteel al bezig met het programma "Buitenplaatsen in beeld", waarin enerzijds de ontstaansgeschiedenis van de buitenplaatsen wordt gedocumenteerd en anderzijds de programmering van activiteiten op de buitenplaatsen in samenhang wordt gecoördineerd. Dit is een uitstekend voorbeeld van hoe wij de profilering in de praktijk zien.

4. Hoofdpogave behoud, versterking en ontwikkeling van het hoogwaardig woonmilieu

Zuid-Kennemerland biedt een hoogwaardig Metropolitain woon- en leefmilieu tussen Stad en Zee. Het hoogwaardige woonmilieu van de regio wordt bepaald door de aanwezigheid van bijna het gehele scala aan woonmilieutypes (van centrumstedelijk tot landelijk) en door de nabijheid van aantrekkelijke landschappen. Grenzend aan de stad en de dorpen fungeert het groen/blauwe landschap van Zuid-Kennemerland als direct uitloopgebied en 'stadspark'. De stadsranden liggen op unieke landschappelijke en ecologische overgangen (gradiënten); deze dreigen op de strandwallen dicht te slibben door stedelijke ontwikkelingen. Een sterkere recreatieve structuur (zie hoofdstuk 3 van deze bijlage) kan hier wellicht uitkomst bieden, tezamen met de inpassing van nieuwe stadsrandfuncties en een verbeterde vormgeving. Belangrijk hierbij is het versterken en herstellen van de openheid tussen de woonkernen.

Door prioriteit bij haar landschappelijke kwaliteit te leggen, blijft de bijdrage aan de woningbouwopgave binnen de MRA relatief bescheiden. Daar staat echter tegenover dat diezelfde landschappelijke kwaliteit – één van de hoofddragers van haar kwalificatie als hoogwaardig woonmilieu – een belangrijke bijdrage levert aan het internationale vestigingsklimaat van de MRA.

4.1 Verstedelijking

Uit de Intergemeentelijke Structuurscan Zuid-Kennemerland is consensus gebleken over het feit dat nieuwbouw alleen in het bestaand stedelijk gebied (de oude 'rode contour') plaatsvindt en dan nog alleen als de ruimtelijke kwaliteit van het stedelijk gebied daar op vooruit gaat. Dit betekent dat in het landschap van de Binnenduinrand geen nieuwe (villa)wijken worden gebouwd (behoudens bestaande uitbreidingsplannen zoals opgenomen in de Kaart Hoogwaardig Woonmilieu) en behoud van openheid vóór elke andere ontwikkeling gaat.

Ambities en uitgangspunten

De woningbouwopgave van de regio zal voor het leeuwendeel via binnenstedelijke verdichting worden opgelost. Bij de binnenstedelijke verdichting is de kwaliteit van de openbare ruimte leidend (verdichting mag niet ten koste gaan van kwaliteit) en moet er een goede recreatieve verbinding met het buitengebied mogelijk blijven.

De inzet is voorts om geen extra bebouwing in het landschap van de Binnenduintrand toe te voegen. Zeer sporadisch kan een dorpskern uitgebreid worden of een locatie in een dorp benut worden voor woningbouw. In dat geval moet gebouwd worden volgens het dorps DNA. De kernen dienen daarbij niet aan elkaar te groeien. Tussen de dorpen moet de openheid zoveel mogelijk geborgd blijven.

Ontwikkeling binnen de bestaande (villa)wijken worden alleen toegestaan als de karakteristiek van het betreffende gebied niet wordt aangetast en het groene beeld van de wijk in voldoende mate aanwezig blijft. Inachtneming van de spelregels uit hoofdstuk 4 van het ontwikkelperspectief moeten dit waarborgen. De ontwikkeling van Park Brederode is een voorbeeld van hoe nieuwbouw op bescheiden schaal goed landschappelijk kan worden ingepast in zijn omgeving.

Ambitie:

behoud van openheid gaat voor ontwikkeling; bouwen binnen de bestaande (villa)wijken is mogelijk, mits de karakteristiek van het betreffende gebied niet wordt aangetast.

Uitwerkingsopgave dorps-DNA

Bij het toevoegen van bebouwing in de dorpskernen moet rekening worden gehouden met het dorps-DNA, waarbij de nieuwbouw qua typologie aan moet sluiten bij het karakter van het dorp.

Het dorps DNA voor de dorpen in de Binnenduintrand kan als volgt omschreven worden:

Zandvoort:	vissersdorp, kleinschalig dorp achter een grote recreatieve boulevard;
Aerdenhout:	villa's en groen op ruime percelen;
Bentveld:	villa's en groen op ruime percelen;
Ramplaankwartier:	tuindorp, losliggend van Haarlem;
Overveen:	compact dorp met een gradiënt van stedelijk (Haarlem) naar villawijk;
Vogelenzang:	geestdorp op de strandwal;
Bloemendaal:	compacte dorpskern (geestdorp) met villa's er omheen;
Santpoort-Zuid:	geestdorp met villa's;
Santpoort-Noord:	compact dorp;
Driehuis:	compact nieuwer dorp vanaf 1930;
Ijmuiden:	duindorp met een identiteit gerelateerd aan duin, Noordzeekanaal en industrie;
Heemstede:	compact dorp met een scala aan ruim opgezette woonwijken.

Voor het behoud van het dorps-DNA bij dorpsuitbreiding geven de spelregels uit hoofdstuk 4 van het Ontwikkelperspectief verdere richting.

Uitwerkingsopgave waarborgen openheid tussen de dorpen

De openheid tussen de dorpen in de Binnenduintrand is een grote kwaliteit. Deze openheid moet in stand worden gehouden (zodat de dorpen niet naar elkaar toe groeien) en zo mogelijk worden bevorderd. Dit geldt ook voor de strandvlakte (het gebied tussen de kernen in de Binnenduintrand (Santpoort, Overveen, Aerdenhout) en de agglomeratie Haarlem).

Opgave is om alle zones te benoemen en de functies in kaart te brengen en uitspraken te doen wat per locatie de (on)mogelijkheden zijn.

Ook de betreffende spelregels uit hoofdstuk 4 van het Ontwikkelperspectief geven daar richting aan.

4.2 Buitenplaatsen

De buitenplaatsen liggen vooral op de strandwal en in de binnenduinrand die in noord-zuidrichting loopt. Zij maken onderdeel uit van een grotere ring van buitenplaatsen rondom Amsterdam. Naast een groot huis met bijgebouwen gaan ze vaak gepaard met een grote tuin en hebben ze belangrijke zichtrelaties met het omliggende gebied. Niet alleen de bebouwing en tuinen zijn cultuurhistorisch van belang, maar juist ook de zichten van en naar de buitenplaats. Zij geven de identiteit van buitenplaatsenzone aan het landschap.

De buitenplaatsen zijn op hoog kwaliteitsniveau vormgegeven: architectuur en landschap vormen één geheel. In de 19e eeuw hebben landschapsarchitect Springer en drie generaties Zocher veel tuinen en parken (her)ingericht. Samen vertegenwoordigen de buitenplaatsen een groot cultureel belang dat de individuele belangen van de particuliere eigenaren overstijgt. In het plangebied zijn vier typen buitenplaatsen: Duin-buitenplaatsen, Strandwal-buitenplaatsen, Meer-buitenplaatsen en Trekvaart-buitenplaatsen.

Bij een aantal buitenplaatsen hebben zich ontwikkelingen voorgedaan als splitsing, het toevoegen van bebouwing en functieveranderingen (zoals ouderenhuisvesting, bedrijfsverzamelgebouwen, congrescentra en horecavoorzieningen). Deze ontwikkelingen hebben dikwijls geleid tot aantasting van het karakter van de buitenplaats of zelfs tot verdwijning daarvan.

Ambities en uitgangspunten

Doordat de buitenplaatsen sterk bepalend zijn voor de sfeer van de Binnenduinrand, vormen zij een belangrijke meerwaarde binnen de MRA. Het karakter, de belevingswaarde en de (recreatieve) gebruikswaarde van de buitenplaatsen moet worden versterkt door ze onderling te verbinden via een recreatief padennetwerk op en rond de buitenplaatsen. Hierbij is het streven om de openbare toegankelijkheid van de buitenplaatsen te vergroten, inclusief publieksfuncties.

Voorts wordt ingezet op het behouden van de bestaande buitenplaatsen en het versterken van de buitenplaatsenzone waar mogelijk. De oorspronkelijke structuur en de karakteristiek van de individuele buitenplaatsen is leidend bij ontwikkelingen. Daarnaast is het vanuit cultuurhistorisch oogpunt belangrijk om de ring van buitenplaatsen rond Amsterdam als onderdeel van het erfgoed van de Gouden Eeuw te beschouwen.

Splitsing van buitenplaatsen is in principe niet aan de orde, vanwege negatieve consequenties voor de ruimtelijke kwaliteit, uitstraling en toegankelijkheid. Het afsplitsen van een deel van de buitenplaats voor villabebouwing of het creëren van een nieuwe buitenplaats zal teveel afbreuk doen aan de royale maatvoering en de ruimtelijke structuur van de oorspronkelijke buitenplaats.

Zowel op de strandwal als in de binnenduinrand lijkt voorts weinig ruimte beschikbaar te zijn voor de ontwikkeling van een nieuwe buitenplaats.

Om alle waarden voor de buitenplaatsen bij elkaar te brengen (natuur en landschap, cultuurhistorie, recreatieve routes, beleving, gebruiksfuncties), moet een uitvoeringsplan worden opgesteld, waarbij de ruimtelijke, culturele, recreatieve en toeristische aspecten op de verschillende schaalniveaus (lokaal, regionaal en MRA) in samenhang worden uitgewerkt.

Bij de particuliere buitenplaatsen is de bottleneck doorgaans het in stand houden van het parkgedeelte, bij buitenplaatsen in beheer bij natuurbeheerorganisaties is het in stand houden van het hoofdgebouw juist de bottleneck. Door op voorhand geen gebruiksfuncties uit te sluiten, worden de mogelijkheden op het gebied van behoud en versterking en van recreatief medegebruik van de buitenplaatsen vergroot. Uiteraard moet hier wel worden gewaakt voor aantasting van de ruimtelijke kwaliteit en de cultuurhistorische waarden.

Ambities:

- versterken van karakter, belevingswaarde en gebruikswaarde van buitenplaatsen.
- opstellen van een uitvoeringsplan voor de buitenplaatsen, waarbij de ruimtelijke, culturele, recreatieve en toeristische aspecten op de verschillende schaalniveaus (lokaal, regionaal en MRA) in samenhang worden uitgewerkt;

Uitwerkingsopgaven bestaande buitenplaatsen

Onder de bestaande buitenplaatsen is een aantal bijzondere buitenplaatsen te benoemen, zoals bijvoorbeeld Beeckestijn, Duin en Kruidberg en Elswout. Daarnaast is er ook een aantal buitenplaatsen met de potentie om bijzonder te worden. Hierbij kan gedacht worden aan bestaande buitenplaatsen die geen woning en/of duidelijke functie (meer) hebben. Op een enkele plek kan ook gedacht worden aan herintroductie van oude buitenplaatsen.

De samenhang van landgoederen en open ruimten kunnen door middel van door middel van zichtlijnen worden versterkt, maar ook door bijv. de ruimtelijke samenhang te herstellen daar waar open gebieden grenzen aan buitenplaatsen (de buitenplaats-biotoop). Dat is het geval bij oude overtuinen die in de loop der tijd een agrarische functie hebben gekregen. Ondergeschikte (agrarische) gebouwen kunnen als onderdeel van een landgoed worden verduidelijkt.

Voor deze buitenplaatsen kan onderzocht worden of het mogelijk is daar een woon- of een andere functie toe te staan, eventueel in combinatie met een functieverandering van bestaande bebouwing en het toevoegen van nieuwe bebouwing. Daarbij geldt echter als voorwaarde dat er sprake moet zijn van een verbetering van de ruimtelijke kwaliteit. Een geherintroduceerde buitenplaats dient de buitenplaatszone te versterken en tevens een relatie te hebben met een naastgelegen open gebied. Hierdoor wordt de openheid geborgd en verkrijgt het open gebied een aantrekkelijkere omgeving door de aanwezigheid van de buitenplaats. Een voorbeeld van een potentiële buitenplaats is Duinvliet.

Uitwerkingsopgave nieuwe functie buitenplaats

Bij een initiatief voor een nieuwe functie op een buitenplaats moet er een zorgvuldige afweging plaatsvinden over het effect op de ruimtelijke kwaliteit, waaronder ook de cultuurhistorische waarde, van die buitenplaats en de directe omgeving. Er worden op voorhand geen functies uitgesloten. Principe is dat de functie een waardevolle toevoeging moet zijn aan de buitenplaats (uiterlijk, toegankelijkheid, enz.). Opgave is om te sturen op toepassing van de betreffende spelregels uit hoofdstuk 4 van het Ontwikkelperspectief.

Uitwerkingsopgave bijbouwen buitenplaats

Het splitsen van buitenplaatsen is –zoals gezegd- in principe niet aan de orde. Ook het toevoegen van nieuwe bebouwing kan tot versnippering leiden en is daarom in principe ongewenst. Zorgvuldige inpassing van nieuwe bebouwing kan wel een nieuwe kans betekenen voor vervallen of een minder ‘vitaal’ landgoed. Daarom geldt ook bij het toevoegen van nieuwe bebouwing op een landgoed dat altijd de ruimtelijke kwaliteit behouden dan wel verbeterd wordt. Bij het toevoegen van bebouwing gelden de spelregels van de verschillende typen buitenplaatsen uit hoofdstuk 4 van het Ontwikkelperspectief.

Uitwerkingsopgave opstellen uitvoeringsplan buitenplaatsen

Om alle waarden voor de buitenplaatsen bij elkaar te brengen (natuur en landschap, cultuurhistorie, recreatieve routes, beleving, gebruiksfuncties) willen we in samenwerking met de eigenaren een uitvoeringsplan opstellen. Hierin wordt ook aandacht gevraagd voor de profilering en programmering van de buitenplaatsen (zie hoofdstuk 3 van deze bijlage).

4.3 Villawijken

De villawijken liggen, evenals de buitenplaatsen, vooral op de strandwal en in de noord-zuid lopende zone van de feitelijke binnenduinrand. De villawijken kenmerken zich door villa's op ruime en groene percelen. Deze gebieden zijn waardevol vanwege de groene uitstraling en de bijzondere architectuur van de villa's.

Ambities en uitgangspunten

Er wordt binnen de Binnenduinrand geen ruimte gezien voor ontwikkeling van nieuwe villagegebieden ten koste van groene gebieden. De randen van de villagegebieden grenzen vaak aan natuurgebieden met een beschermingsregime, zoals bijvoorbeeld Natura 2000. Daardoor is uitbreiding van de villagegebieden vanuit het oogpunt van natuur al vaak onmogelijk. Daarnaast draagt een uitbreiding van de villagegebieden niet direct bij aan een verbetering van het landschappelijk raamwerk van de Binnenduinrand.

Op dit uitgangspunt kan alleen een uitzondering gemaakt worden als het realiseren van één of meer villa's de financiële onderbouwing vormt voor een verbetering van de ruimtelijke kwaliteit elders in de Binnenduinrand. Bijvoorbeeld wanneer het landschap de wijk in kan worden getrokken en daardoor de transparantie van de villawijk verbetert. In dat geval moet worden uitgegaan van de spelregels zoals benoemd in hoofdstuk 4 van het Ontwikkelperspectief (aansluiten aan bestaande bebouwing; inpassen in een bosachtig gebied; geen extra massa (bebouwing of groen) in de open strandvlakte, etc). Dit concept heeft overigens alleen kans van slagen als er bereidheid is tot intergemeentelijke verevening in de Binnenduinrand.

De bestaande villawijken vormen een exclusief en groen woonmilieu dat behouden moet blijven. De villapercelen hebben door de hoge groene hagen een sterk gesloten karakter. Naast het behoud van de aanwezige kwaliteiten in de villagegebieden, zal er inspanning moeten worden gepleegd om deze gebieden meer transparant te maken. Zie hiervoor ook de spelregels uit hoofdstuk 4 van het Ontwikkelperspectief.

Het groene karakter van de villawijken heeft ook een recreatieve waarde. Een recreatieve verbinding door de buitenplaatsen en villawijken in noord-zuid richting kan deze recreatieve waarde versterken. Waar mogelijkheden zich voordoen moeten deze zoveel mogelijk gegrepen worden.

Ambitie:

- bouwen binnen de bestaande (villa)wijken is mogelijk, mits de karakteristiek van het betreffende gebied niet wordt aangetast.

Uitweringsopgave behoud en versterking huidig karakter villawijken

Ontwikkelingen in de villawijken voegen zich in de bestaande stedenbouwkundige structuur en dragen bij aan het groene karakter en de ruimtelijke kwaliteit van de wijken.

Bij ontwikkeling van nieuwe villa's is een groene bosrijke setting cruciaal. Dit betekent dat villa's altijd op ruime percelen moeten staan zodat de verhouding tussen de bouwmasa en de maat van de kavel ontspannen blijft en er ruimte is voor bomen. Inherent hieraan is dat alleen hele ruime villakavels in aanmerking komen voor eventuele splitsing.

Inbreiding in een villawijk, bijvoorbeeld door het splitsen van percelen, is alleen mogelijk als er geen afbreuk worden gedaan aan de kwaliteit en uitstraling van het geheel. Juist de ruime groene percelen maken deze villagegebieden uniek. Het splitsen in kleinere percelen gaat ten koste van het groen, (denk aan extra terrassen, parkeerplaatsen, schuurtjes etc.) maakt het gebied minder uniek en daardoor ook minder aantrekkelijk.

4.4 Stads- en dorpsranden

Stads- en dorpsranden kenmerken zich door een veelheid aan functies en vaak een rommelig uiterlijk. Dat wat niet in de stad, noch in het landschap gewenst is eindigt vaak op de grens: de stadsrand. Deze functies zijn moeilijk weg te denken en te krijgen. Ze zijn echter wel in te passen.

Aan een deel van de stadsranden van Haarlem en aan de rand van andere kernen is plaatselijk een dergelijke verrommeling ontstaan. Daarnaast is er in sommige gevallen ook sprake van een gesloten stadsrand van achterkanten naar het open landschap toe.

Er zijn vele entrees vanuit de kernen het landschappelijk gebied van de Binnenduinrand in. Deze entrees zijn grootschalig in de vorm van de wegen van polder naar zee en kleinschalig in de vorm van fiets- en wandelroutes. Daarnaast bestaan er ommetjes (recreatieve rondjes op het laagste schaalniveau) die vanuit de wijken en dorpen het landschap in gaan.

Ambities en uitgangspunten

De kwaliteit en toegankelijkheid van de stadsranden dient waar nodig te worden verbeterd. Dat kan door verrommeling in deze randen tegen te gaan, functies goed landschappelijk in te passen en door routes door de stad en routes in het landschap goed op elkaar aan te sluiten. Ook kan op sommige plaatsen een nieuwe hoogwaardige stadsrand gecreëerd worden. Tenslotte is het van belang om entrees tot het landschap op alle schaalniveaus te versterken en waar nodig te creëren.

Ambitie:

beter definiëren van de stadsranden. Voor het bereiken van deze ambitie wordt een regionale kansenkaart opgesteld.

Uitwerkingsopgave stads- en dorpsranden

De opgave voor de stadsranden is om verrommeling tegen te gaan door een duidelijke programmering van functies (en het eventueel uitplaatsen van ongewenste bedrijven), het benoemen van belangrijke zichtlijnen en het inpassen van minder gewenste functies in een sterk landschappelijk raamwerk (die de openheid van het landschap respecteert).

Daarnaast kan op herontwikkelingslocaties met behulp van woningbouw (met de voorkanten naar het landschap) plaatselijk een kwaliteitsslag worden gemaakt in de stads- en dorpsranden.

Om meer inzicht en een goed overzicht te krijgen van aard en omvang van deze opgaven, zal eerst een regionale kansenkaart voor de versterking van stads- en dorpsranden worden opgesteld.

Uitwerkingsopgave entrees

Het spoor, de randweg en de trekvaart vormen barrières tot het landschap. Deze dienen op een aantal plekken goed en aantrekkelijk overbrugbaar te zijn zodat er vanuit de woonwijken een goede recreatieve ontsluiting ontstaat met het aangrenzende buitengebied. Andersom is het voor de continuïteit van de stad-landverbindingen van belang dat landschappelijke structuren in het “stedelijk weefsel” door lopen.

4.5 OV-knooppunten

In de Binnenduinrand ligt een behoorlijk aantal treinstations.

Door de Taskforce Ruimte van de provincie Noord-Holland is in de Assis “Zuid-Kennemerland en IJmond-Toekomst bereikbaarheid en stations in een aantrekkelijke regio” (februari 2014) een eerste verkenning gedaan naar de ontwikkelpotentie van de OV-knooppunten in de regio’s Zuid-Kennemerland. Daarbij is sterk ingezet op de versterking van de bereikbaarheid van de regio door middel van knooppuntontwikkeling. Het andere aspect van integrale ontwikkeling, de ruimtelijke ambitie op het gebied van woningbouw, voorzieningen en landschappen, is nog niet in detail uitgewerkt maar schetsmatig en op hoofdlijnen aangegeven. Met name dit laatste vraagt om een nadere verkenning.

Ambities en uitgangspunten

Door ontwikkelingen plaats te laten vinden rond OV-knooppunten kunnen woningen, kantoren en voorzieningen op goed bereikbare plekken gerealiseerd worden. Ook kunnen knooppunten een bijdrage leveren aan het verminderen van de verkeersdruk op het buitengebied, het optimaliseren van het gebruik van het openbaar vervoer en het versterken van de regionale economische structuur. De mogelijkheden van de OV-knooppunten moeten beter worden benut door via verbinding met het landschap ruimtelijke kwaliteit toe te voegen.

Ambitie:

nader verkennen van de (groene) ontwikkelpotentie van de ov-knooppunten.

Uitwerkingsopgave OV-knooppunten

Doordat in de Binnenduinrand veel OV-knooppunten op de rand van het bebouwde gebied liggen, zijn de hier aanwezige OV-knooppunten niet alleen interessant voor het realiseren van gebouwd programma in de nabijheid van het landschap, maar biedt dit ook de mogelijkheid om deze plekken als groene poort tot het buitengebied in te zetten. Deze “groene poorten” kunnen zo worden opgewaardeerd tot Toeristisch recreatief overstappunt (TOP) door bijvoorbeeld kleinschalige horecavoorzieningen en fietsverhuur aan deze locaties te koppelen.

Bijlage 3.

Trends en ontwikkelingen in landschapsfinanciering

Inleiding

Mede vanwege de financiële crisis droegen de subsidies voor landschapsfinanciering in rap tempo op. Als gevolg daarvan is een brede herbezinning op dit onderwerp op gang aan het komen. In de bijlage wordt nader ingegaan op de bestaande financieringsinstrumenten die de gemeenten ter beschikking staan en op de trends en ontwikkelingen op het gebied van landschapsfinanciering.

Bestaande financieringsinstrumenten

Potentiële financieringsinstrumenten voor de (lokale) overheid zijn:

Europese subsidies

Het inzetten van Europese subsidies voor Binnenduinrand kan op langere termijn wellicht perspectief bieden. Er moet daarbij echter wel met een aantal belangrijke randvoorwaarden rekening worden gehouden:

- veelal dienen projecten in samenwerking met buitenlandse partners te worden opgezet;
- de projecten dienen een innovatief karakter te hebben;
- veelal kunnen alleen kortlopende projecten (2 à 3 jaar) gefinancierd worden vanuit Europese programma's;
- publiek/private samenwerking is veelal noodzakelijk om voor financiering in aanmerking te komen;
- veelal kunnen de Europese middelen niet ingezet worden voor lokale en regionale 'harde' investeringen;
- EU-middelen kunnen niet achteraf worden toegekend voor activiteiten die al zijn uitgevoerd;
- veelal wordt er gewerkt met een tendersysteem. Dit betekent dat alleen de beste projecten financiering ontvangen;
- bij de meeste Europese programma's wordt 50% vanuit Europa gefinancierd, de andere 50% (= cofinanciering) dient door de deelnemende partners te worden opgebracht.

Het is aan te bevelen om vooraf een duidelijke kosten/baten analyse te maken om te bezien of de verwachte Europese subsidie in een positieve balans staat tot de tijdsinzet (het verwerven van EU-subsidies is over het algemeen een langdurig traject, terwijl de honorering uiterst onzeker is), administratief beheer, etc.

Rijkssubsidies

Voorzover er nog een beroep kan worden gedaan op rijksmiddelen, is een steeds belangrijkere voorwaarde dat de toegevoegde waarde van projecten zo groot mogelijk moet zijn. Voorbeeld daarvan is de verdeling van de MIRT-gelden. Dit vraagt om integrale visievorming en planontwikkeling.

(Boven)lokale fondsvorming

Het voorbeeld in Zuid-Kennemerland is natuurlijk het recent ingestelde regionale bereikbaarheidsfonds. Uit een op te richten regionaal groenfonds zouden directe bijdragen kunnen worden verleend, bijvoorbeeld voor de aankoop of inrichting van gronden of financiering van concrete projecten. Daarnaast kan worden gedacht aan de instelling van revolving funds. Deze zijn effectiever dan directe bijdragen, omdat deze als hefboom voor het verwerven van financiering door derden kunnen functioneren.

Nog een stap verder is de instelling van een vereveningsfonds. Daarbij wordt (een deel van) de opbrengst van het ene project benut voor de financiering van een ander project. Het vereveningsprincipe hoeft niet beperkt te blijven tot de gemeentegrenzen, noch tot alleen financiële middelen (een ontwikkelaar geeft zijn grondpositie in behoudenswaardig gebied A op om vervolgens in gebied B te mogen ontwikkelen).

Het verdient aanbeveling om voor de opstelling van de financieringsstrategie voor het

ontwikkelperspectief te verkennen hoe ver de betrokken gemeenten en de provincie bereid zijn hierin te gaan. In de MRA Westvisie is in elk geval de behoefte geformuleerd om met de andere partners van de MRA niet alleen regie te voeren op versterking van de groene waarden en ecologische verbindingen en op recreatief medegebruik van het landschap, maar ook om afspraken te maken over de financiering hiervan.

Inzet planologisch instrumentarium

Gemeenten hebben met hun bevoegdheid tot het vaststellen van bestemmingsplannen en het verlenen van omgevingsvergunning de mogelijkheid om ongewenste ontwikkelingen tegen te gaan en om gewenste ontwikkelingen mogelijk te maken. Hiermee hebben zij uiteraard geen direct financieringsinstrument in handen, maar kan de verwezenlijking van beleid wel worden gefaciliteerd. Zo kan bijvoorbeeld de openheid van een land- of tuinbouwgebied worden gehandhaafd door toe te staan dat een gewenste opstal op een ruimtelijk verantwoorde wijze wordt ingepast in de omgeving en daarmee de gebruiker in staat te stellen om de bedrijfsvoering op een gezonde manier te continueren.

Een stap verder gaat het principe van de uitnodigingsplanologie. Daarbij worden grondbezitters actief betrokken bij een gebiedsontwikkeling die zoveel mogelijk recht doet aan de wederzijdse wensen. Dit vraagt van de gemeente het commitment om de zeggenschap te delen en van de grondbezitters het commitment om mee te betalen. Bij een gecompliceerde opgave als die voor de Binnenduinrand is het de moeite waard om de toepassingsmogelijkheden van dit principe te verkennen.

Inzet overheidseigendommen

De inbreng van gronden en/of opstallen kan bijdragen aan het sluitend krijgen van een businesscase en leidt tevens tot een mate van zeggenschap in een project, zeker als dit samen gaat met de inzet van het planologisch instrumentarium.

Publieke financiering en fondsvorming essentieel voor landschapsfinanciering

Er zijn grosso modo 3 categorieën financieringsconstructies te onderscheiden:

- Publieke financieringsconstructies:
Dit zijn constructies waarbij (meestal) een overheid bepaalt wie betaalt en/of ontvangt en hoeveel dit betreft. Belangrijke constructies zijn belastingen, subsidies en fiscale maatregelen;
- Gemengd publiek-private financieringsconstructies:
Dit zijn constructies waarbij publieke en private partijen actief zijn betrokken. Belangrijke constructies zijn publiek-private contracten, zoals verevening via rood - voor - groen, en markten voor verhandelbare rechten;
- Private financieringsconstructies:
Dit zijn constructies waarbij vooral private partijen actief zijn en die vaak via een markt verlopen. Belangrijke constructies zijn verhandelen van producten, kopen of leasen van grond, certificering, sponsoring en donaties en giften.

Er is en wordt in den lande de laatste jaren veel onderzoek gedaan naar nieuwe financierings- en verdienmodellen nu de (Rijks)overheid zich op dit vlak steeds meer terugtrekt. Door de Unit Wettelijke Onderzoekstaken Natuur en Milieu (Wot) is op verzoek van Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) onderzoek gedaan naar de mogelijkheden van het aantrekken van private middelen voor landschapsfinanciering.

De belangrijkste conclusies uit dit onderzoek zijn dat:

1. ontwikkeling en beheer van landschap op bovenlokaal niveau niet mogelijk zijn zonder aanzienlijke bijdrage uit publieke middelen en;
2. de betekenis van private middelen bij de financiering van landschap zeer bescheiden is, omdat private partijen vaak alleen bijdragen als dit vanuit bedrijfseconomisch perspectief rendabel lijkt.

Daarnaast wordt geconstateerd, dat bij het waarborgen van de continuïteit van de financiering een

belangrijke rol is weggelegd voor fondsen, vaak in combinatie met fiscale maatregelen om deze fondsen te vullen, zoals de fiscale groenregeling. Een fonds kan via directe financiering en via kredietverlening bijdragen aan ontwikkeling en beheer van het landschap. Bij goed fondsbeheer zijn de betalingen aan de grondgebruikers voor een langere periode gewaarborgd.

Voor wat betreft de verschijningsvorm komen bij de publieke financieringsconstructies naast fiscale maatregelen vooral heffingen (belastingen) voor. Deze constructies blijven veelal beperkt tot het verwerven van middelen, waarbij de betaling en het te betalen bedrag zijn opgelegd.

Bij de publiek-private constructies komt verevening via het "rood-voor-groen"-principe het meest voor.

Een belangrijke voorwaarde lijkt hier dat ontwikkeling en beheer van landschap bedrijfseconomisch gezien verantwoord moet zijn. Dit laatste geldt ook bij private constructies, waar verhandelen van producten en sponsoring het meest voorkomen.

De opgave ligt dus vooral in het zoeken naar constructies die private investeerders voldoende perspectief bieden op een rendabele investering.

Naar een verbrede benadering van businesscases

Een belangrijke trend in het denken over businesscases als de voorliggende gebiedsontwikkeling is om de tamelijk ééndimensionale benadering van de bestaande verdienmodellen te verlaten voor een meer integrale en verbrede benadering, waarbij ook de maatschappelijke waarde wordt gekwantificeerd en betrokken bij het verdienmodel.

De waarde van het landschap van de Binnenduinrand ligt niet alleen bij de betekenis ervan voor het wonen en werken in Zuid-Kennemerland en de MRA. Het landschap kan zich ook uitbetalen in klinkende munt.

In het discussiedocument "De Kracht van het Landschap" van de MRA wordt hier een inkijk in gegeven. Zo bedroeg de toegevoegde waarde van de sector landbouw in de MRA € 462 miljoen in 2011. Toeristen gaven in 2010 binnen de MRA € 6,5 miljard uit, waarvan grofweg een derde buiten Amsterdam. Het landschap speelt ook een grote rol in de vrijetijdsbesteding van bewoners van het gebied. De toegevoegde waarde van cultuur, sport en recreatie bedroeg in 2011 in de MRA € 887 miljoen. De jaarlijkse omzet van dagtochten in de groente ruimte is landelijk € 30 miljard.

Naast het geld dat wordt verdiend, zorgt het landschap ervoor dat de waarde binnen andere sectoren wordt verhoogd. De nabijheid van natuur heeft een positieve invloed op de grondprijzen in stedelijke agglomeraties (CPB stad en land 2010). Per 100 ha extra natuur binnen een acceptabele reistijd stijgen de grondprijzen gemiddeld met € 15 per vierkante meter. Voor de aanwezigheid van een stadspark is de relatie met de grondprijzen nog sterker. Een toename van 10% groen in stedelijke omgevingen zorgt naar schatting voor een toegevoegde waarde op onroerend goed van € 17,5 miljard landelijk.

Een studie van Braaksma en Bos (2010) laat zien dat wanneer de baten en kosten van samenhangende investeringen in het landschap in Nederland tegen elkaar worden afgezet, een direct positief saldo ontstaat van € 17,8 miljard. Grote batenposten hebben betrekking op woongenot en recreatie ten aanzien van landschap en natuur. Daarnaast zijn er nog een groot aantal kleine batenposten zoals gereduceerd bestrijdingsmiddelgebruik, minder oevererosie, energiebesparing, etc.

In deze studie zijn indirecte effecten van investeringen in het landschap op het vestigingsklimaat, en gezondheid niet meegenomen. Wetenschappelijk onderzoek laat zien dat zeker op het gebied van gezondheid grote winst te behalen valt: 10% meer groen in de directe woonomgeving zorgt bijvoorbeeld voor eenzelfde afname van gezondheidsklachten.

Naar schatting zal landelijk jaarlijks rond de € 1,4 miljard bespaard kunnen worden op zorgkosten door meer groen in de leefomgeving. Ten slotte bieden investeringen in het landschap eveneens kansen op het gebied van energiewinning.

De middelen om het landschap te beheren en te ontwikkelen staan onder druk door de bezuinigingen

van het Rijk. Om de kwaliteit van het landschap desondanks te kunnen waarborgen en te versterken is het niet onlogisch om de partijen die baat hebben bij het landschap aan te spreken op hun verantwoordelijkheid. Een afname van de kwaliteit van het landschap wordt in de eerste plaats gevoeld door burgers. Groen draagt positief bij aan de leefomgeving. Het bevordert het woongenot, het milieu en zorgt voor een verbetering van de gezondheid. Deze belangen van de burgers leggen een verantwoordelijkheid neer bij de gemeenten, die door hogere grondprijzen en een verbeterd vestigingsklimaat ook financieel profiteren van groen. Commerciële partijen in de toeristische en recreatieve sector hebben een soortgelijk belang. Voor hun omzet zijn ze afhankelijk van de aantrekkelijkheid van het landschap voor de gebruikers.

Wanneer de belangen van deze partijen worden afgezet tegen hun concrete bijdrage, dan is de vraag gerechtvaardigd of de baten en lasten eerlijk zijn verdeeld of dat daar op zijn minst perspectief aanwezig is voor een nieuwe (verbrede) financieringsstrategie.

De grote uitdaging daarbij is om de toegevoegde waarde van het landschap voor deze belangen te kwantificeren en te koppelen aan concrete baathebbers. Dan kan die gekwantificeerde toegevoegde waarde worden betrokken bij de financieringsstrategie en kan een sluitende businesscase worden gecreëerd.

Dat vraagt ook om een andere benadering van de overheid. Dat vraagt om een overheid die gebruik maakt van kansen door:

- het benutten van budget voor andere maatschappelijke belangen en doelen;
- het opzetten van een professionele organisatie;
- het verkrijgen van synergie door samenwerking;
- het aanspreken van free riders op hun verantwoordelijkheid. Deze groep laten meebetalen verhoogt de slaagkans van een project in tijden van schaarste.

en die bereid is tot het opruimen van belemmeringen door:

- de inbreng van grondpositie/vastgoedposities. Dit kan een manier zijn om de business case sluitend te maken;
- het stroomlijnen van processen. Projecten worden 'lean en mean' aangepakt. Dat kan door te investeren aan de voorkant. De ervaring leert dat het betrekken van burgers vanaf de start van een project (beginspraak) lastige juridische procedures en bijbehorende vertraging in een later stadium voorkomt;
- het inzetten van betrokken en enthousiaste bestuurders. Een boegbeeld op bestuurlijk niveau krijgt vaak veel voor elkaar;
- het verwijderen van juridische belemmeringen en onnodige regeldruk;
- het ontsluiten van kennis en kunde;

Zo ontstaat een interessant verschil tussen het klassieke zakendoen, gericht op winstmaximalisatie, en het maatschappelijk ondernemen:

Wereld 1	Wereld 2
Winstmaximalisatie:	Maximalisatie maatschappelijke waarde:
Lineair programmeren van project	Samenwerken tussen overheid, kennisinstututen en bedrijven en burgers
De initiatiefnemer ontwikkelt	De energieke samenleving ontwikkelt
De ontwikkelaar brengt de vormkracht in	De overheid organiseert/ faciliteert vormkracht
Projecten vertragen aan de achterkant (bestemmen en vergunnen)	Projecten kennen hoge aanloopkosten, maar geringe vertraging
Ondernemen ten behoeve van eigen aandeelhouderswaarde	Ondernemen als nieuwe vorm van coöperatief samenwerken
Transparant en te verantwoorden	Variatie en flexibel (adaptief)
Herhaalbare oplossingen	Maatwerk oplossingen (eventueel met standaard elementen)
Baathebbers profiteren als free riders	Baathebbers bepalen mee
De overheid realiseert de maatschappelijke doelen	De overheid verplicht de realisatie van eenvoudige doelen (eventueel samen met maatschappelijke partners). De overheid realiseert opgaven die zij zelf in de hand hebben. De overheid stimuleert maatschappelijke initiatieven.

Landschapsfinanciering is een zaak van inventiviteit en creativiteit

Vanuit het besef dat er verbinding moet worden aangebracht tussen de waarde creërende activiteiten en de waardedragers natuur en landschap zijn er al diverse instrumenten ontwikkeld die de potentie hebben om binnen enkele jaren een substantieel deel van natuur en landschap op een andere wijze te laten financieren.

Deze instrumenten kunnen bij projecten met duidelijk te definiëren kasstromen en private baten een efficiëntere vorm van interventie via publieke middelen zijn dan een directe gift of subsidie.

Met de inzet ervan kan bovendien een hefboomeffect worden gecreëerd waardoor private financiering kan worden aangetrokken.

Enkele voorbeelden van nieuwe financiële instrumenten zijn:

Landschap-CV

Binnen een Landschap-CV oefenen één of meerdere partners onder een gemeenschappelijke naam een bedrijf uit. Een CV bestaat uit één of meer beherende vennoten en één of meer stille vennoten. De beherende of gecommanditeerde vennoten brengen geld, goederen, arbeid en/of goodwill in. Ze zijn bevoegd om te handelen namens de vennootschap. De stille vennoten hebben alleen een financiële

inbreng. Ze mogen niet namens de vennootschap optreden. Verschillende partijen kunnen stille vennoot zijn: een vermogende burger, een zorginstelling, maar ook een ondernemer die zijn bedrijf inbrengt en daar een deel van de winst terug ontvangt van de onderneming waarin hij vennoot is.

Uitzichtgarantie

Binnen deze financieringsvorm betalen burgers en bedrijven die belang hebben bij een aantrekkelijk landschap daaraan mee. Een directe betaling voor landschappelijke kwaliteit (via entree) blijkt echter lang niet altijd eenvoudig. Directe betaling is niet altijd gewenst. Een nieuw arrangement is de uitzichtgarantieverzekering: huizenbezitters verzekeren hun vrije uitzicht voor bijvoorbeeld een periode van twintig jaar. De premie wordt deels gebruikt voor beheer van het landschap. Als het vrije uitzicht toch vervalt, krijgen de huiseigenaren een schadeloosstelling.

(Note: Het Ministerie van Landbouw heeft twee pilotgebieden (Amstelland bij Amsterdam en het Binnenveld tussen Wageningen, Ede, Rhenen en Veenendaal als proefgebied voor experimenten met alternatieve financiering van landschapsbeheer)

Landschapsveiling

Een ander idee voor de financiering is de landschapsveiling. Via de landschapveiling (fysiek in het land en via een website) kan iemand een landschapselement zoals een heg, graft, holle weg of boomgaard adopteren ('kopen').

Streeklening

Het is een arrangement waarin een bank samenwerkt met nationale en regionale landschappen. Overheden, bedrijven en streekorganisaties openen de streekrekening bij één van de betrokken banken. Zij ontvangen over hun spaargeld minimaal een marktconforme rentevergoeding. De bank geeft daarop een bonus, die rechtstreeks naar een fonds vloeit. Deelnemende bedrijven worden uitgenodigd om eenzelfde percentage of meer te doneren. Het streekrekening-arrangement sluit aan op de wensen van bedrijfsklanten die verantwoordelijkheid willen nemen voor hun bedrijfsomgeving: het gebied waarin zij werken en waarin de medewerkers wonen. Voor de landschappen is het een nieuwe en aantrekkelijke manier om inkomsten te genereren.

Duinenfonds

Op 14 mei 2014 is de Stichting Duinenfonds Zuid-Kennemerland gelanceerd. Dit is een initiatief vanuit het bedrijfsleven: BDO Accountant & Adviseurs, Imbema Groep, Landgoed Duin & Kruidberg, Rabobank Haarlem e.o., PWN Waterleidingbedrijf Noord-Holland. Zij vinden het onvoldoende alleen maar vast te stellen dat wij wonen en werken in een uniek duinlandschap. Zij weten dat uniciteit vraagt om verantwoordelijk beheer. Vandaar hun initiatief gezamenlijk een concrete bijdrage te leveren aan het scheppen van optimale condities voor het doorgeven van dit kwetsbare bio-cultureel erfgoed aan onze volgende generaties. De Stichting wil de ogen van betrokkenen openen voor de unieke waarde van het gebied waarin zij werken en wonen. Die betrokkenheid moet uiteindelijk de voorwaarden scheppen om fondsen te genereren ter ondersteuning of verbetering van het duinlandschap. De Stichting wil daartoe uiterlijk in 2018 jaarlijks minimaal € 200.000 ter beschikking hebben om een aantal grote en kleine projecten in het duingebied te kunnen financieren.

Groen (project)ontwikkeling

Groene (project)ontwikkeling biedt aanzienlijke perspectieven op het gericht ontwikkelen en/of behouden van grote groene gebieden met private middelen, zeker in combinatie met groen beleggen. Hieronder valt ook de verkoop van "dure natuur" om er veel goedkope natuur mee te kopen, of te verbeteren.

Groen beleggen

Groen beleggen kan extra aantrekkelijk worden wanneer het wordt gekoppeld aan terreinen in de omgeving van de belegger. Behalve een redelijk rendement (3,5%, waarvan 2,5% fiscaal) versterkt de belegger zijn of haar band met natuur en landschap.

Green Finance Lab

Het Green Finance Lab (GFL) is een initiatief van de gemeente Amsterdam, ABN AMRO en het Rijk en maakt deel uit van de in 2011 gesloten Green Deal tussen Rijk en Amsterdam. In samenwerking met universiteiten, maatschappelijke organisaties en bedrijven wordt gezocht naar nieuwe vormen van

financiering van publieke infrastructures met een belangrijke rol voor de private sector. Beoogde resultaten van het Green Finance Lab zijn het opbouwen van kennis over de vraag hoe maatschappelijke doelen rendabel met privaat geld gefinancierd kunnen worden, en het versterken van netwerken en leerprocessen.

In het GFL zoeken experts uit de private, publieke en not-for-profit sector gezamenlijk naar financieringsmechanismen voor urgente opgaven in de duurzaamheidsagenda. Het GFL zoekt doorbraken in financieringsopgaven op het gebied van energie, grondstoffen, ecosysteemdiensten/ biodiversiteit, water en mobiliteit. Het betreft zowel projecten gelokaliseerd in Metropoolregio Amsterdam als projecten gericht op het vergroenen van de internationale value chain van Amsterdamse bedrijven en de gemeente.

Bijlage 4.

De Binnenduinrand in (boven) regionaal beleid

In deze bijlage worden kort de beleidsopgaven of -aandachtspunten benoemd die effect hebben op de te maken keuzes voor het landschap van de Binnenduinrand. Daarbij is gekeken naar ruimtelijk en/of landschappelijk relevant beleid van hogere overheden, regio en partners (natuurbeheer-organisaties). Ook is het beleid voor aangrenzende buitengebieden betrokken, zoals de bufferzone Amsterdam-Haarlem en het Noordzeekanaalgebied. De achtergronden bij de beleidsstukken zijn summier gehouden. De focus ligt telkens op wat van belang is voor de Binnenduinrand.

1 **Beleid rijk, provincie en waterschap**

Het relevante beleid van het rijk richt zich op concrete doelstellingen als een adequate kustverdediging (het Deltaprogramma), waarin Zandvoort een pilotgemeente is en de bescherming van natuurgebieden, voorzover zij zijn aangesloten bij de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), nu bekend als het Natuurnetwerk Nederland (NNN) of Natura 2000 (Nationaal Park Zuid-Kennemerland). Het Rijk stelt dus wel algemene kwaliteitsdoelen voor natuur en landschap, maar heeft geen eigen ondersteunend landschapsbeleid (meer) en de rijksregimes in het natuurdomein beperkt. Provincies en gemeenten worden beter in staat geacht af te wegen wat er in een gebied moet gebeuren. Daarbij wordt vooral bij provincies een taak gelegd om te zorgen voor voldoende groene ruimte binnen en rondom de steden. Ook heeft het Rijk natuurbeheer en plattelandsontwikkeling overgedragen aan de provincies. Jaarlijks leggen rijk en regio afspraken vast in het Bestuurlijk Overleg MIRT (Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport). De Binnenduinrand zal deel uit gaan maken van de gebiedsagenda voor Noord-Holland, Zuid-Holland en Utrecht. De gebiedsagenda levert de input voor de MIRT-afspraken.

De provincie heeft als basis voor haar ruimtelijk beleid de Structuurvisie Noord-Holland 2040 (juni 2010). Daarin zijn drie hoofdbelangen gedefinieerd: klimaatbestendigheid, ruimtelijke kwaliteit en duurzaam ruimtegebruik. De Binnenduinrand kan bijdragen aan die hoofdbelangen. Relevant zijn de volgende uitgangspunten:

- behoud en ontwikkeling van de kwaliteit en diversiteit van het Noord-Hollandse landschap;
- aanpassing van ruimtelijke functies aan het veranderende grondwaterpeil en de veranderende waterkwaliteit. Bij nieuwe bouwlocaties en nieuw grondgebruik rekening houden met de randvoorwaarden vanuit waterveiligheid (overstromingsrisico) en wateroverlast;
- ontwikkeling van nationale en metropolitane landschappen voor groen en recreatie om de stad. Uitvoering vindt o.a. plaats op basis van de 'Agenda Groen' (2013). Een van de belangrijkste opgaven is het landschap beter 'beleefbaar' maken;
- aanleggen van regionale wandel-, fiets- en vaarroutes, betere verbindingen tussen bestaande recreatiegebieden en meer recreatief medegebruik van natuur- en landbouwgebieden;
- behoud en ontwikkeling van natuur en soortenrijkdom door het begrenzen en beschermen van de ecologische hoofdstructuur en weidevogelleefgebieden;
- maken van ruimte voor landbouw door het opstellen van een ruimte-voor-ruimteregeling en toepassen van een stimuleringsfonds grondruil.

Nieuwe bouwplannen moeten de ontwikkelingsgeschiedenis, de ordeningsprincipes en bebouwingskarakteristiek van het landschap en de inpassing in de bredere omgeving als uitgangspunt hanteren. Om de groene gebieden intact te houden wordt zoveel mogelijk binnenstedelijk gebouwd.

In het coalitieakkoord Noord-Holland 2015-2019 wordt ten aanzien van het landschap de hoofdbambitie uitgesproken om het waardevolle, eigen en unieke landschap zorgvuldig te bewaken. Natuur en recreatie dragen bij aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat en het authentieke, open landschap vormt de weelderige achtertuin van de stadsbewoners. Een gebied waar natuur en recreatie beide een plaats hebben en waarin fauna en flora hun plek kunnen vinden. Met de verdere uitvoering van het Natuurnetwerk Nederland (voorheen de Ecologische Hoofdstructuur) en Natura 2000 staat de provincie daarvoor garant. In dit kader is o.a. afgesproken om 250 ha natuur per jaar binnen het NNN

aan te schaffen, in te richten en te beheren. Tevens wordt ingezet op de bevordering van biodiversiteit binnen het bestaande landschapsbeleid.

Voor de recreatieve behoeften van de inwoners van de regio biedt de Leefstijlatlas van de Provincie Noord-Holland aanknopingspunten. De Leefstijlatlas onderscheidt verschillende recreatieve doelgroepen. Het vrijetijdsgedrag (en –hieraan gelieerd– de behoefte aan recreatieve voorzieningen) wordt niet alleen bepaald door demografische variabelen als leeftijd, inkomen en opleiding. Juist de wensen, motieven, interesses en behoeften bepalen het recreatieve gedrag. Mensen hebben overigens op verschillende momenten verschillende recreatieve behoeftes. Leefstijlen kunnen gebruikt worden om de lokale of regionale identiteit van een gebied vast te stellen, de vraag naar recreatieve voorzieningen in kaart te brengen, ruimtelijke opgaven in te vullen en locaties vast te stellen en arrangementen of communicatie richting doelgroep te ontwikkelen.

De Leefstijlatlas onderscheidt de volgende leefstijlen:

- Ondernemend Paars: 'Cultuur, historie, verrassing en inspiratie'
- Creatief en Inspirerend Rood: 'Creatieve, uitdagende en inspirerende ervaringen'
- Uitbundig Geel: 'Samen actief bezig zijn, uitgaan en genieten'
- Gezellig Lime: 'Even lekker weg met elkaar'
- Rustig Groen: 'Even rust nemen in eigen omgeving'
- Ingetogen Aqua: 'Brede interesse, ruimdenkend en engagement'
- Stijlvol en Luxe Blauw: 'Luxe, stijlvol ontspannen, sport en 'social network''

Veel van de doelstellingen op het gebied van landschapsontwikkeling en natuurbescherming zijn afhankelijk van geld. Nu de (rijks)overheid zich op dit punt steeds meer terugtrekt is de grootste opgave te zoeken naar creatieve en inventieve oplossingen om die doelstellingen toch te realiseren. Het **Hoogheemraadschap van Rijnland** is een belangrijke partner in de opstelling en uitvoering van een regionaal waterplan. Rijnland is momenteel bezig met de opstelling van een Watergebiedsplan voor de regio Zuid-Kennemerland. Het plangebied van watergebiedsplan Zuid-Kennemerland beslaat het gebied vanaf de polder Vogelenzang (gemeente Bloemendaal) in het zuiden tot aan het Noordzeekanaal (gemeente Velsen). Aan de westkant wordt het plangebied begrenst door de duinen en aan de oostkant door de Leidsevaart, de Delft en door de N206.

Het watergebiedsplan Zuid-Kennemerland is een integraal plan, waarbij maatregelen voor waterkwantiteit en waterkwaliteit worden gecombineerd. Voor de waterkwantiteit wordt gekeken of het gebied voldoet aan de normen voor wateroverlast. Eventuele knelpunten in het watersysteem, de berging, de aan- en afvoer en het peilbeheer worden onderzocht en aangepakt. Waar nodig worden nieuwe peilbesluiten opgesteld.

Ten behoeve van de waterkwaliteit wordt in Zuid-Kennemerland onderzocht of aanwezig duinwater langer vastgehouden kan worden. Op die manier wordt het inlaten van gebiedsvreemd water uit de boezem wellicht overbodig en kan op meer locaties een gebiedseigen waterkwaliteit verkregen worden. In de waterplannen van Bloemendaal en Haarlem is dit zogenaamde 'duinwateronderzoek' ook genoemd.

In het overleg met Rijnland over de verdere uitwerking van het regionale waterbeleid zullen de opgaven uit het Ontwikkelperspectief worden betrokken.

1. Deze regeling zorgt voor het opruimen van verouderde bebouwing in het landelijk gebied. Het gaat daarbij om gebouwen die als visueel storend of qua functie niet (meer) passend zijn. Als compensatie mag de grondeigenaar een beperkt aantal woningen bouwen mits dit passend ontworpen wordt en leidt tot een ruimtelijke meerwaarde.

2 Ambities Metropool Regio Amsterdam

De Metropool Regio Amsterdam (MRA) is in 2007 als samenwerkingsverband tussen 36 gemeenten en 2 provincies ontstaan uit het voormalig Noordvleugeloverleg. De bundeling van krachten zorgt voor betere afstemming, snellere besluitvorming en een krachtiger stem richting 'Den Haag'. Als basis geldt het Ontwikkelingsbeeld 2040. In het Ontwikkelingsbeeld zijn (boven)regionale opgaven benoemd als urgent en belangrijk voor de ruimtelijke hoofdstructuur van de MRA. Voor de Binnenduintrand is het volgende van betekenis:

Landschap: in de MRA heeft het landschap een belangrijke functie als eigenstandige kwaliteit en als recreatiegebied voor de stedeling. De omvorming tot 'metropolitane landschappen' moet worden afgestemd op de ontwikkeling van de verstedelijkte gebieden. De identiteiten van de diverse landschappen zijn daarbij uitgangspunt. In de MRA is het landbouwkundig gebruik een belangrijke economische drager. Het waternetwerk is een belangrijk verbindend element in het landschap. Een gevarieerd landschap maakt de MRA aantrekkelijk en onderscheidend en draagt bij aan de leefbaarheid voor de eigen bevolking en de internationale concurrentiekracht.

Het discussiedocument "De Kracht van het Landschap 2013; toekomstbestendig Metropolitaan Landschap in een sterke MRA" (7 februari 2013) vormt een belangrijke richtlijn voor het ontwikkelingsperspectief voor de Binnenduintrand. In de inleiding is dit al kort benoemd.

De MRA hanteert in het document drie landschapstypen als basis die voortkomen uit het gebruik. Het gaat om kerngebieden, stadsranden en zogeheten landschappelijke 'hubs'. Met hubs worden logische toegangspoorten tot het landschap bedoeld, waar diverse functies elkaar kunnen versterken. De drie landschapstypen geven een 'mate van verwevenheid van stad en land' weer, namelijk van rustig naar druk. Deze indeling zorgt ervoor dat steeds via dezelfde bril wordt gekeken naar (de accommodatie van) ontwikkelingen. Uitgangspunt is het integreren van 'gebruik' van gebieden en de 'bescherming' ervan, mede door stad en land als één ruimtelijk systeem te (gaan) zien. De drie landschapstypen vormen een hulpmiddel bij het opstellen van een ontwikkelperspectief en uitvoeringsstrategie en geven sturing aan ontwikkelingen in het landelijk gebied. Het hanteren hiervan maakt in een vroeg stadium duidelijk wat wel en niet inpasbaar is, zonder het kenmerkende karakter van het betreffende landschap geweld aan te doen. Ook wordt helder wat de meerwaarde van bepaalde ontwikkelingen kan zijn voor een bepaald gebied. Tenslotte vormen de landschapstypen een hulpmiddel om binnen gebieden een investerings- en ontwikkelkoers uit te zetten.

Wonen: Zuid-Kennemerland is gekenmerkt als één van de topwoonmilieus van de MRA. Binnen de MRA wordt gezocht naar ruimte voor extra woningbouw (zie ook paragraaf 1.2 van het Ontwikkelperspectief). Belangrijk voor de Binnenduintrand is dat vanuit MRA-verband wordt ingezet op duurzaam en compact bouwen om verkwisting van schaarse ruimte te voorkomen.

Toerisme/recreatie: voor Zuid-Kennemerland / Binnenduintrand zijn er kansen het bestaande toeristisch product te verbeteren. In dit verband wordt via de Pres MRA en het **project "Amsterdam Bezoeken Holland Zien"** samengewerkt. Dit project biedt veel mogelijkheden om de MRA internationaal op de kaart te zetten en de internationale verblijfstoeristen in Amsterdam te informeren over de toeristische attracties in de omgeving van Amsterdam. Om de regio's te onderscheiden is er per regio gekozen voor een toeristisch karakter dat de beleving van die bestemming uitstraalt. Zo wordt het strand van Zandvoort "Bubbling Beach", het strand van Velsen "Wind Water Beach" en de duinen "Dutch Dunes" genoemd. De focus ligt voor wat betreft Zuid-Kennemerland op hotels, de rijke cultuurhistorie, het water en de in- en externe verbindingen. Door meer bezoekers te accommoderen en deze langer vast te houden, dan wel herhaalbezoek te stimuleren, liggen er duidelijke kansen in het verbreden van stadstoerisme naar regiotoerisme. Het zakelijk toerisme kan daarbij zorgen voor een betere spreiding door het jaar, zoals het laagseizoen. Een verbetering van de bereikbaarheid is nodig om de kust toeristisch verder te ontwikkelen en sterker te verbinden aan de stedelijke gebieden. In MRA-verband wordt de kuststrook van Zuid-Kennemerland gemarkeerd als Metropool Aan Zee.

3 Regionaal beleid Zuid-Kennemerland

De tien gemeenten in de regio's IJmond, Zuid-Kennemerland en Haarlemmermeer, aan de westkant van de metropoolregio Amsterdam (MRA) hebben de handen ineen geslagen bij de opstelling van de **Visie MRA West (2014)**. Deze visie beschrijft de positie van de genoemde regio's binnen de metropoolregio en maakt inzichtelijk welke bijdrage zij individueel leveren aan de internationale concurrentiepositie van de gehele MRA.

De gemeenten stellen dat de economische urgentie tot regionale samenwerking in de metropoolregio Amsterdam toeneemt. Daarnaast constateren de gemeenten dat de drie regio's een grote bijdrage leveren aan de internationale concurrentiepositie van de metropoolregio Amsterdam als geheel. De stad Amsterdam en luchthaven Schiphol vormen daarbij de belangrijkste levensaders en de hele metropoolregio ontwikkelt zich steeds meer tot één woon-, werk- en leefsysteem; een 'daily urban system'. De gemeenten willen met deze visie de aandacht vestigen op de specifieke bijdragen vanuit de westkant van de MRA en zij stellen een aantal verbeteringen voor om nog beter in MRA verband samen te werken.

De MRA West beschikt over alle benodigde woonmilieus om de arbeidsmarkt van de toekomst te kunnen huisvesten. Het hoogwaardige woonmilieu van Zuid- en Midden Kennemerland, waaronder Haarlem, Bloemendaal en Heemstede, maar ook het groene woonmilieu van Uitgeest en het wonen rond de landgoederenzone, zoals die tot stand is gekomen in de 17e en 18e eeuw en die zich uitstrekt van Heemstede en Bloemendaal tot aan beverwijk en Heemskerk, heeft voor de MRA een specifiek economisch belang. Een goed woonmilieu biedt net als in de Gooi – en Vechtstreek, plaats aan de top van het Nederlandse en internationale bedrijfsleven en een steeds grotere groep expats, hoogopgeleiden, ondernemers en vertegenwoordigers van de creatieve klasse. Haarlem is daarbij een stad met een hoogwaardig, internationaal cultuuraanbod en een historisch gegroeid bestuurscentrum met circa 10.000 banen (o.a. rechtbank, parket en provinciehuis). In combinatie met haar menselijke maat maakt dit Haarlem tot een van de meest aantrekkelijke steden van Nederland (in 2013 gestegen van de zevende naar de vijfde plaats in de Atlas van Nederlandse gemeenten). Met Amsterdam Beach (vijf kustplaatsen) en Haarlem als de beste monumentale en culturele winkelstad van Nederland verleidt de MRA West de toerist die Amsterdam bezoekt, naar de regio te komen (o.a. 3 miljoen bezoekers aan Haarlem, 4 miljoen bezoekers aan Zandvoort, 2 miljoen bezoekers aan IJmuiden, 2 miljoen bezoekers aan de Bazaar van Beverwijk en een groei van 30% van het regionale toerisme in de afgelopen vijf jaar). Citymarketing Haarlem, Zandvoort en Amsterdam hebben elkaar in hun uitingen gevonden en verlossen Amsterdam met hun aanbod deels van een overbezocht centrum. Deze positie van Kennemerland als tweede toeristische trekpleister in de MRA is een extra motivatie om de bereikbaarheid van stad en strand te optimaliseren.

De MRA West wil naast het strand met ontwikkeling en beheer van metropolitane landschappen en parken als Binnenduintrand, Spaarnwoude en Park 21 de recreatieve mogelijkheden van tientallen miljoenen bezoekers uit MRA, binnen- en buitenland versterken. Er is daarbij een sterke behoefte om in samenwerking met de andere partners van de MRA regie te voeren op versterking van de groene waarden en ecologische verbindingen, op recreatief medegebruik van het landschap en afspraken te maken over de financiering hiervan.

In de **Intergemeentelijke Structuurscan Zuid-Kennemerland** (IGS, 2012) is een verkenning gemaakt van trends, ontwikkelingen en opgaven op de domeinen landschap, natuur en water, wonen, economie, recreatie en toerisme en bereikbaarheid. In hoofdstuk 4 van het ontwikkelperspectief is een aantal kernkwaliteiten van de Binnenduintrand benoemd. Voor het ontwikkelperspectief zijn daarnaast de volgende bevindingen uit de IGS van belang:

- De stadsranden liggen op unieke landschappelijke en ecologische overgangen (gradiënten); deze kwaliteiten staan onder druk door stedelijke ontwikkelingen. Een sterkere recreatieve structuur kan hier wellicht uitkomst bieden, tezamen met de inpassing van nieuwe stadsrandfuncties en een verbeterde vormgeving. Belangrijk hierbij is het versterken en herstellen van de openheid tussen de woonkernen;
- Er is meer coördinatie nodig ter bevordering van de groei en aantrekkelijkheid voor toeristische en recreatieve voorzieningen. Voorbeelden zijn een betere benutting van de aanwezige goede congresfaciliteiten, een ruimer horecabeleid en betere afstemming in meer jaarrond voorzieningen voor toerisme. Daarnaast is ideevorming nodig over compensatie van natuuruimte in verband met de omzetting van campings in vakantiehuysjes;
- Qua bereikbaarheid is doortrekken van een HOV-verbinding vanuit Zandvoort naar Bloemendaal aan zee gewenst door de gemeenten en een afgestemd beeld over de ontbrekende schakels in het regionale fietsnetwerk. Een doorlopend fietspad langs de kust is een grote wens;
- Door prioriteit bij haar landschappelijke kwaliteit te leggen - dat is immers één van de hoofddraggers van haar kwalificatie als hoogwaardig woonmilieu - blijft de bijdrage van Zuid-Kennemerland aan de woningbouwopgave binnen de MRA relatief bescheiden. Daarbij speelt de invloed van omliggende ontwikkelingen, zoals woningbouw versus uitbreiding contour Schiphol (SMASH);
- De mix en de kwaliteit van zee, duinen, landgoederen en veenweidegebied bieden rust en stilte. Intensivering van het toeristisch-recreatief medegebruik van deze gebieden kan leiden tot tegengestelde belangen.

De regiogemeenten willen samen de bereikbaarheid van Zuid-Kennemerland verbeteren. Met de **regionale bereikbaarheidsvisie "Zuid-Kennemerland bereikbaar door samenwerking"** (2011) is inzicht gegeven in de meest knellende bereikbaarheidsopgaven en mogelijke oplossingen hiervoor. Daarbij is een eindbeeld 2030 geschetst van een robuust regionaal netwerk voor OV, fiets en auto. Velsen werkt momenteel samen met Beverwijk en Heemskerk aan een soortgelijke visie voor de IJmond.

Op langere termijn is nieuwe infrastructuur nodig, in de vorm van een volwaardige ringenstructuur om Haarlem en om de regio. Daarnaast wordt gewerkt aan de realisatie van R-net (hoogwaardig OV), inclusief het verbeteren van het vervoer per spoor. Het kustverkeer naar Bloemendaal en Zandvoort vormt zeker een knelpunt. Daarom is het doortrekken van de HOV-lijn naar Zandvoort (Zeeweg en boulevard) wenselijk voor de gemeenten. De bereikbaarheid van de duingebieden en de stranden in Velsen vormt zowel voor auto- als busverkeer geen probleem. De busverbinding naar IJmuiden aan Zee zal vanaf 2015 bovendien onderdeel worden van R-net. De stations in Bloemendaal, Overveen en Santpoort zijn genoemd als te verbeteren P&R. Voor de auto wil de regio een rechtstreekse autoverbinding tussen Zeeweg en Westelijke Randweg. Tot slot zijn investeringen gewenst voor meer verplaatsingen per fiets en een strakke regie op de keuze van vervoer bij evenementen.

De regio's Zuid-Kennemerland en IJmond hebben een aandeel in het realiseren van nieuwbouw van woningen. Dit komt voort uit MRA-afspraken en de 'Provinciale Woonvisie 2010-2020'. In de twee regio's samen gaat het in totaal om 7.800 extra woningen. Om deze doelstelling te realiseren maakt de provincie bestuurlijke afspraken met de regio's in '**Regionale Actieprogramma's Wonen**' (RAP's). Voor de regio's Zuid-Kennemerland en IJmond zijn de woningbouwafspraken vastgelegd in een RAP voor de periode 2016-2020. Het doel van dit RAP is te komen tot een regionale woningbouw-programmering, met afstemming tussen vraag en -aanbod. In Zuid-Kennemerland en IJmond is sprake van weinig doorstroming, scheefgroei en weinig bouwruimte. De woningmarkt is hierdoor gespannen voor bijna alle doelgroepen. Om te bevorderen dat een zo groot mogelijk deel van de nieuwe woningen binnen bestaand bebouwd gebied wordt gebouwd, blijven de gemeenten zoeken naar nieuwe mogelijkheden voor binnenstedelijke verdichting (herstructurering).

Het Regionaal Economisch Overleg Zuid-Kennemerland (REO) zet onder andere in op groei van toerisme en recreatie in de regio en streeft naar een betere nationale profilering. Met het Actieplan

Toerisme en Recreatie Zuid-Kennemerland (2012) wordt beoogd de regio meer te laten profiteren van de economische effecten van recreatie en toerisme. Uit het plan is een aantal belangen te vertalen voor de Binnenduintrand:

- de mix en de kwaliteit van zee, duinen en landgoederen meer inzetten voor de stijgende behoefte aan rust, stilte en gezondheid;
- het 'strandproduct' van Bloemendaal aan Zee en Zandvoort verbeteren voor bestaande en nieuwe doelgroepen;
- het aanbod aan historisch erfgoed (waaronder de landgoederen) beter beleefbaar maken en promoten;
- de bereikbaarheid van de stranden (met name op stranddagen) verbeteren.

Voorts beoogt het actieplan om de regio meer te laten en het recreatieve aanbod aan te passen aan zowel de behoeften van de bewoners van het gebied en de Metropoolregio Amsterdam als van (inter-) nationale toeristen. Beleving (onder andere van het landschap) is hierbij het centrale thema.

De hoofddambitie is om het toeristisch product van Zuid-Kennemerland te vergroten door een stijging van het aantal (zakelijke) toeristen en de verblijfsduur, een betere spreiding over het jaar (jaar-rond gebruik) en de verhoging van de bestedingen per dag. Meer ruimte voor hotelkamers en promotionele samenwerking zijn hierbij de belangrijkste instrumenten.

Voor de landgoederen in Zuid-Kennemerland is het voorstel om – behalve het terrein van het landgoed – ook meer gebouwen open te stellen. Dit kan bijvoorbeeld door terugkerende culturele evenementen in en rondom de gebouwen. De bestaande (fiets)routes langs de landgoederen dragen bij aan de aandacht voor en de vindbaarheid van dit bijzondere cultuurhistorische erfgoed. Deze routes kunnen meer onder de aandacht gebracht worden van (potentiële) bezoekers. De door de ANWB bewegwijzerde Beeckestijnroute is hier een goed voorbeeld van.

De **gemeente Velsen** heeft haar toeristische beleid vastgelegd in de Economische Agenda 2011-2014. Speerpunten uit de Economische Agenda: een uitnodigend evenementenbeleid, het verder ontwikkelen van het avontuurlijke strand van de MRA en het uitbreiden en verbeteren van recreatieve verbindingen.

4 Beleid omliggende buitenstedelijke gebieden

Voor de **Bufferzone Amsterdam-Haarlem** is een visie opgesteld (2013) in samenwerking met provincie en de gemeenten Haarlem, Amsterdam, Haarlemmermeer, Haarlemmerliede & Spaarnwoude en Velsen. Doel is het groen- en recreatiegebied open en groen houden en ontwikkelen met meer mogelijkheden voor ontspanning en recreatie. Het plan voorziet in kaders en ideeën om de toenemende vraag naar recreatiemogelijkheden op te vangen (doordat steeds meer mensen in de omgeving komen wonen). Met de visie willen de overheden ook zoeken naar nieuwe financieringsmogelijkheden voor beheer en ontwikkeling van het gebied. Hiervoor wordt een uitvoeringsprogramma geschreven. In en rond het gebied speelt een aantal grote discussies, zoals een mogelijke uitbreiding van de Amsterdamse haven in de Houtrakpolder en een aanpassing van de Schipholcontouren. Hiervoor bestaan aparte besluitvormingstrajecten.

De Bufferzone heeft net als de Binnenduintrand een belangrijke functie om (toenemende) recreatiedruk op te vangen (routes, vertier, natuur), elke met hun eigen specialiteiten en mogelijkheden. Het Noordzeekanaal is een zone waar beide gebieden op aanhaken. Tussen de gebieden zijn weinig 'poorten', door de sterk scheidende werking van de A9 en stad Haarlem. Voor fiets- en wandelverkeer zijn er enkele onderdoorgangen van de A9, zoals het CRM-tunneltje. De Verdolven Landen / Slaperdijk en de Verenigde Polders zijn groene oostwest-assen tussen de gebieden. In samenwerking tussen gemeenten, rijk en provincie is een integrale visie voor het **Noordzeekanaalgebied** opgesteld (Visie NZKG 2040, juli 2013). Het doel is het vastleggen van de toekomstige ontwikkeling van het gebied, vanuit het perspectief van een internationaal

concurrerende MRA.

Uitgangspunt is een duurzame economische groei, waarbij (in de havens) transitie mogelijk gemaakt worden in de richting van duurzame energieproductie en energiediensten. Overslag mag stijgen van 100 miljoen tot 125 miljoen ton op bestaand gebied. Daarnaast wordt binnen het Noordzeekanaalgebied ingezet op het toevoegen van meerdere centrumstedelijke woon-werkmilieus, onder andere om de benodigde beroepsbevolking, waaronder (internationale) kenniswerkers te kunnen herbergen en binden aan de regio.

Het groengebied krijgt duidelijke entrees en er wordt ingezet op goede recreatieve verbindingen, zodat het groengebied een grotere betekenis krijgt voor bewoners van de regio. Ook de cultuurhistorie van het gebied wordt beter zichtbaar gemaakt door het koppelen van recreatieve ontwikkelingen aan de verschillende cultuurhistorische elementen en aan historische structuren als de IJ-dijken en de Stelling van Amsterdam.

In IJmuiden en Velsen wordt hoogwaardig openbaar vervoer toegevoegd door aansluiting op de Zuidtangent. Verder ontstaat langs de oevers van het IJ een snelle en een recreatieve fietsroute.

In de IJmond wordt geïnvesteerd in de leefbaarheid en wordt in het kader van de Milieudialoog naar een oplossing gezocht voor onder meer fijn stof en geluid, met behoud of uitbreiding van bedrijvigheid en/of overslag.

Landschappelijk raakt het kanaal de Binnenduintrand bij het strand van IJmuiden en bij de uitlopers van de landgoederen bij Velsen Zuid / Oud-Velsen. Door de inzet op duidelijke entrees naar het groengebied en goede recreatieve verbindingen voor zowel fietsers, wandelaars als over water, krijgt het gebied een grotere betekenis voor de bewoners van de regio en zijn stad en landschap goed met elkaar verbonden. De oevers zijn over het algemeen zoveel mogelijk openbaar toegankelijk.

In de **Structuurvisie Haarlemmermeer 2030** wordt ten aanzien van landschap, toerisme en recreatie ingezet op de ontwikkeling van de Westflank van Haarlemmermeer als een aantrekkelijk recreatiegebied worden waarin groen en water met elkaar zijn verweven. Met de ontwikkeling van Park21 wordt een groen hart gerealiseerd van internationale allure. Dergelijke voorzieningen zijn bedoeld om voldoende recreatiemogelijkheden in "eigen huis" hebben. Hiermee kan de recreatieve druk op de Binnenduintrand worden verlaagd.

De uitgangspunten voor wat betreft de bereikbaarheid sluiten goed aan bij de regionale bereikbaarheidsvisie van Zuid-Kennemerland. Voorbeelden zijn de verbinding N206-A4 (de Duinpolderweg), de intensivering van de HOV / Zuidtangent, een directe verbinding tussen Haarlem en de Zuidas via Schiphol en Badhoevedorp en een 'Nieuwe weg om de Noord' met een mogelijke afwaardering van de N201 in Hoofddorp.

Uit de intergemeentelijke structuurvisie Greenport (2009) blijkt met name het belang van de relatie tussen de **Bollenstreek** en de gemeente Haarlemmermeer. De relatie met Zuid-Kennemerland komt tot uitdrukking op het gebied van cultuur, toerisme en recreatie. De cultuurhistorische en landschappelijke overeenkomsten zijn benoemd, in de vorm van duinen, bollenvelden, lange zichtlijnen, hooggelegen wegen en zandsloten, wettingen en de trekvaart tussen Leiden en Haarlem. Bouwen is niet mogelijk in het buitengebied in verband met de vigerende compensatieregeling van het bollenteeltareaal. Voor het duinlandschap is nadrukkelijk de inzet te werken aan een samenhangend gebied met het duinlandschap van Kennemerland; van Katwijk tot IJmuiden. Het beleid is gericht op het open houden en recreatief medegebruik van het landschap. De Bollenstreek en Zuid-Kennemerland zetten zich in voor een gezamenlijk doel op het gebied van bereikbaarheid, de verbinding N205-N206 (Duinpolderweg).

5 **Beleid stakeholders**

De stakeholders in de Binnenduinrand zijn grofweg in drie hoofdgroepen in te delen, te weten:

- De landschapseigenaren en -beheerders (PWN, Waternet, Nationaal Park Zuid-Kennemerland, Landschap Noord-Holland, etc.);
- De land- en tuinbouwbedrijven;
- De eigenaren van landgoederen en buitenplaatsen.

Het beleid van de stakeholders in de Binnenduinrand is vrij eenduidig. Het is primair gericht op:

- Het in stand houden van een rendabele bedrijfsvoering;
- Het in stand houden en ontwikkelen van natuur, landschap en cultuurhistorie;
- Het stimuleren en verbeteren van de mogelijkheden voor de beleving daarvan, door natuurgerichte recreatie;
- Het ontwikkelen van een stimulerend pakket van communicatie en educatie;

De belangrijkste opgave waarvoor men zich ziet staan is dan ook om voldoende middelen te genereren om de beleidsuitgangspunten te kunnen uitvoeren. Voor het landschapsbeheer lukt dat doorgaans nog in voldoende mate, maar voor landschapsontwikkeling en instandhouding van de opstallen (het Landhuis of de agrarische bebouwing) wordt er een knelpunt ervaren.

6 **Trends en ontwikkelingen**

Naast het hiervoor beschreven beleid is tevens een aantal algemene tendensen waar te nemen die voor de opstelling van een ontwikkelperspectief van belang zijn:

- Bij landschapsontwikkeling wordt steeds vaker over de grenzen heen gekeken. De duinen zijn niet alleen het recreatiegebied van de Bloemendaler, maar ook van de Haarlemmer en de Heemstedenaar;
- Er wordt gezocht naar verbinding van landschappen, waardoor er een landschappelijk netwerk ontstaat dat op zichzelf een meerwaarde oplevert ten opzichte van de landschappen die van dat netwerk deel uitmaken;
- Het is niet meer vanzelfsprekend dat landschapsbeheer en –ontwikkeling primair een taak is van de overheid. Er wordt steeds meer gezocht naar breed gedragen oplossingen, waarbij de overheid regisseert en de maatschappij initieert. Dat geldt overigens ook voor de financiering (zie ook hoofdstuk 5 van het Ontwikkelperspectief en bijlage 3);

Bijlage 5.

Impressies van de raadsconferenties van 17 april 2013,
22 januari 2014 en 29 november 2016

Impressie van de discussiebijeenkomst van de raadsconferentie Binnenduinrand d.d. 17 april 2013

Locatie:

Tata Steelstadion te Velsen-Zuid

Deelnemers:

ca. 35 raadsleden, statenleden en portefeuillehouders van de gemeenten Bloemendaal, Haarlem, Haarlemmerliede en Spaarnwoude, Heemstede, Velsen, Zandvoort en de provincie Noord-Holland

Doel van de bijeenkomst:

Een inhoudelijke discussie over de gepresenteerde dilemma's, waarbij voor elk van de dilemma's een duidelijke keuze wordt gemaakt en waarbij ook wordt aangegeven welke "tol" men bereid is voor die keuze te betalen.

Impressie van de discussie:

A. Inleiding van de heer Cassee

Tijdens de informatiebijeenkomst van 3 april 2013 is door een aantal aanwezigen de behoefte geuit om verder te discussiëren over de vraag welke ruimte er binnen de regio Zuid-Kennemerland is voor het accommoderen van de opgaven uit de MRA en hoe de democratische legitimering kan worden georganiseerd. Naar aanleiding hiervan heeft de heer Cassee voorafgaand aan de inhoudelijke discussie over de dilemma's een nadere toelichting gegeven, waarin hij nog eens benadrukte dat de Binnenduinrand een van de metropolitane landschappen in de MRA is en net als de Bufferzone van groot belang voor het landschappelijk karakter van de metropool.

In de MRA wordt (overigens net als in Zuid-Kennemerland) de gebiedsontwikkeling integraal aangepakt. Opgaven als landschap, economie, woningbouw, duurzaamheid en bereikbaarheid worden gewogen in de besluitvorming. Zuid-Kennemerland heeft dit zorgvuldig gedaan met de Intergemeentelijke Structuurscan, maar doet dit ook met de Regionale bereikbaarheidsvisie, het Regionaal Actieprogramma wonen (RAP), de inbreng in het Platform regionale afstemming bedrijfsterrinen en kantoren (Plabeka), en de ontwikkelperspectieven voor de Bufferzone en de Binnenduinrand.

In Haarlem wordt gewerkt aan de Structuurvisie Openbare Ruimte (SOR) en ook daar wordt nauwkeurig per wijk bekeken hoe de verschillende opgaven als woningen, fiets, auto, groen zich verhouden tot een specifieke wijk. Het hangt van de identiteit van de wijk, gecombineerd met stedelijke opgaven af welke opgave in welke wijk de prioriteit krijgt. Hetzelfde geldt voor de ontwikkelstrategie voor de Binnenduinrand. Daar wordt onder meer gesproken over de rol die de verschillende ruimtelijke opgaven kunnen gaan spelen in een metropolitaan landschap, maar ook over zaken als organisatie, financiering, participatie, etc. Het is van belang dat daarbij wordt vastgesteld dat de betrokkenheid en het mandaat van alle gemeenteraden de democratische legitimiteit borgt. Bestuurlijke afspraken in Zuid-kennemerland en MRA vinden hierin hun basis.

De vragen uit de zaal hebben vooral betrekking op de aansluiting van dit proces op andere lopende processen, zoals de visie voor het Noordzeekanaalgebied, en op de status van het ontwikkel-perspectief binnen de MRA. Het gaat bij deze processen om een optelsom van claims, ofwel een optelsom van kleine delen. Voor een deel zal er daarbij sprake zijn van overlap. De vraag is of dat erg is. In principe is dat niet het geval.

De MRA heeft vooralsnog geen geformaliseerde status, maar mede door processen als dat van de Binnenduinrand gaat er steeds meer een vraag naar democratische legitimering ontstaan. En dan is de vervolgvraag hoe je dat democratisch organiseert. De aanwezigen zijn het erover eens dat er in de afwegingen prioriteit moet worden aangebracht, dus eerst bepalen of wij het landschap willen behouden, waar wij het willen versterken en ontwikkelen en vervolgens hoe wij dat gaan financieren, etc.

Tevens is het van belang dat de verschillende visies (Binnenduinrand, Bufferzone, Noordzeekanaal-gebied) worden gekoppeld en vervat in een integrale visie op MRA-niveau. Dat vraagt om een integrale agenda, hetgeen momenteel ook wordt voorbereid. Er is in elk geval voldoende aanleiding om deze discussie op een later tijdstip voort te zetten.

B. Bespreking van de dilemma's

Aansluitend op de inleiding is in een vijftal groepen gediscussieerd over de ten opzichte van 3 april aangevulde dilemma's.

Hieronder is per thema het resultaat van de discussie en de visie op de bijbehorende dilemma's aangegeven.

1: Is er ruimte voor meer intensieve (en economische aantrekkelijkere) recreatievormen in het duin- en kustgebied?

80% van de Binnenduinrand is nationaal park en staat onder het regime van Natura 2000 en het beleid van enkele grote beheersorganisaties. Daarmee is dit gebied wezenlijk anders dan bijvoorbeeld de Bufferzone, waar het doel is recreatie te intensiveren zonder aantasting van de natuurwaarden. De Binnenduinrand heeft ook belangrijke cultuurhistorische waarden.

De groep vindt dat aan de natuurwaarden groot belang moet worden toegekend, maar dat intensivering van recreatie en toerismemogelijkheden biedt om middelen voor beheer en onderhoud te genereren, goed is voor de gezondheid en welzijn en van belang is voor de werkgelegenheid.

Zo zou een toekomstige afname van staalproductie voor een deel moeten worden gecompenseerd door inkomsten uit toerisme en recreatie.

Mogelijkheden voor versterking en intensivering moet vooral gezocht worden in bestaande recreatielocaties. Belangrijk is de zonering intensief-extensief en de identiteit van de kustplaatsen. Bij ruimte voor intensivering moet vooral worden gedacht aan het natuurgebied rond de boulevard tussen Bloemendaal aan Zee en het circuit in Zandvoort. Als voorbeelden worden genoemd meer jaarrond-horeca, overnachtingen op het strand mogelijk maken, meer strandtenten. Ook de recreatiemogelijkheden in dit deel van de duinen kunnen geïntensiveerd worden.

Voor bepaalde strandrecreatie is de auto belangrijk (vliegers, strandzeilen, gezinsrecreatie) in IJmuiden. De mogelijkheden zijn ook in de kuststrook beperkt vanwege natuurregelgeving. In en aan de randen van de natuurgebieden zou gekeken moeten worden naar mogelijkheden voor extensieve kleine activiteiten (mobiele kiosken, trekkershutten, natuurcamping, fietsen en wandelen).

Overigens ziet de groep dat de ruimte voor intensivering van recreatie en toerisme in dit gebied beperkt is en dat dit vooral in Spaarnwoude geconcentreerd moet blijven.

De groep ziet een goede bereikbaarheid als een belangrijke randvoorwaarde. Daarvoor zal een aantal knelpunten moeten worden opgelost, zoals bijvoorbeeld het doortrekken van de OV-verbindingen van Zandvoort naar Bloemendaal aan zee en het oplossen van knelpunten en manco's in het recreatieve fietspadennetwerk. Het geplande fietspad van Haarlemmermeer naar Zandvoort is hier een goed voorbeeld van. Verder wordt ontsluiting van de Waterleidingduinen voor recreatief fietsverkeer, mits goed ingepast ten opzichte van de wandelaars en natuur, als meerwaarde gezien.

Dilemma:

Geven we ruimte aan de versterking van de recreatieve functies in het gebied of ligt de nadruk op natuur?

Resultaat van de discussie:

De (natuur)landschappelijke waarde staat voorop, de mensen zijn te gast. Met name het gebied rond het circuit van Zandvoort en de strook langs de boulevard naar Bloemendaal aan Zee lenen zich voor intensivering. De bereikbaarheid ten behoeve van natuurrecreatie kan nog worden verbeterd. Voor de benodigde financiering zou naast intensivering van de bestaande recreatie ook moeten worden gekeken naar andere mogelijkheden, zoals bijvoorbeeld overheveling van opbrengsten vanuit het Recreatieschap Spaarnwoude (voor zover dit mogelijk is).

2: Wat is de rol van de land- en tuinbouw bij het behouden van de landschappelijke kwaliteiten voor de toekomst?

De groep constateert dat verrommeling van land- en tuinbouwgebieden sluipend optreedt. De aanwezige agrariër redt het niet, zorgt voor neveninkomsten als plantenkweker, bouwt vervolgens een kas, in de kas worden later caravans gestald en tenslotte wordt de kas uitgebouwd tot tennishal. Een passieve houding van de overheid is geen optie.

Het is in elk geval van belang om het bestemmingsplan in te zetten als instrument om ongewenste ontwikkelingen tegen te gaan, bijvoorbeeld door het omzetten van een agrarische bestemming in een recreatieve. Bestemmingsplannen zijn overigens doorgaans op orde, maar het schort aan de handhaving.

De ruimtelijke "tol" voor schaalvergroting wordt als hoog ervaren. Eerst is er een stal nodig voor minimaal 200 koeien met bijbehorende silo's, maar de ruimtevraag wordt steeds groter, wil de boer kunnen blijven concurreren. Agrariërs "sterven" vanzelf uit in dit gebied door verhuizing naar gebieden met meer mogelijkheden of bedrijfsbeëindigingen vanwege het ontbreken van een opvolger. De vraag is wat er dan moet gebeuren.

De groep ziet de agrarische sector dan ook niet als enige gegadigde voor het open houden van kwetsbare gebieden. Initiatieven als stadslandbouw, stadsparken of natuurontwikkeling en -beheer bieden kansen, maar dan wel open en grondgebonden.

De (kleinschalige) land- en tuinbouw (de bollenvelden horen bij dit gebied) bepalen echter wel de karakteristiek. Die moet je koesteren.

Men is het er over eens dat er op dit aspect hoe dan ook geld bij moet. Dat geldt voor landbouw, natuurbeheer of particuliere initiatieven.

Verder is de groep van mening dat de sector betrokken moet zijn bij deze discussie om aan te geven welke mogelijkheden zij zien en moet ook buiten de gebaande paden worden verkend.

Dilemma 1:

Behouden wij het "open landschap" door een gezonde agrarische bedrijfsvoering te faciliteren of waarderen wij de rol van de land- en tuinbouw af van agrarische bedrijfsvoering tot landschapsbeheer.

Resultaat van de discussie:

De landschappelijke kenmerken van de overgangszone tussen de duinen en de stad hebben geleid tot dit type activiteiten en op grond deze cultuurhistorische achtergrond moet getracht worden de activiteiten zoveel mogelijk in de huidige vorm te behouden. Het bestemmingsplan kan voor dit doel nog beter worden benut. Schaalvergroting is vaak niet mogelijk of wenselijk, maar in kleine/beperkte zones kan wellicht enige bebouwing worden toegestaan. Dit kan alleen als de openheid niet wordt aangetast. Kansen worden niet gezien in de uitbouw van nevenactiviteiten in de landbouw, maar wel in de stadslandbouw of in natuur- en landschapsbeheer.

Dilemma 2:

Is er bij een eventuele afwaardering van de land- en tuinbouw wel of geen ruimte voor maatschappelijke of particuliere initiatieven.

Resultaat van de discussie:

Als een gezonde bedrijfsvoering niet meer haalbaar is, dan moet naar alternatieven worden gezocht. Initiatieven in deze richting moeten dan ook gestimuleerd worden. Initiatieven als stadslandbouw, stadsparken of natuurontwikkeling en -beheer bieden kansen, maar dan wel met een open karakter en grondgebonden. Er zijn goede voorbeelden van rendabele stadslandbouw met directe relaties naar bv nabijgelegen restaurants of winkels.

3: Hoe ver gaan wij als overheid om de openheid en de kwaliteit van kwetsbare gebieden te vergroten?

De groep geeft aan dat voor het borgen van de openheid en kwaliteit een actief beleid nodig is. Als je niets doet, dan zal er verrommeling plaatsvinden. Voorbeeld hiervan is het Manpadslaangebied. De kwaliteit van dit gebied gaat door de verrommeling achteruit, waardoor de stap naar ontwikkeling van het gebied kleiner zal worden. Met een actief beleid kan hierop beter worden gestuurd. Daarvoor is wel een financiële reservering nodig.

De groep vraagt zich wel af of het toestaan van ontwikkelingen om het gebied te behouden, bijvoorbeeld in de vorm van bebouwing of openbaar toegankelijk park, de juiste weg is. Het toestaan van bebouwing zal leiden tot nog meer bebouwing. Als de eerste ontwikkeling eenmaal in gang is gezet, dan is de stap naar volgende ontwikkelingen snel gezet. Als alternatieve mogelijkheden worden genoemd beheer van de betreffende gronden door samenwerkingsverbanden met particulieren of vrijwilligersorganisaties. De groep is het er tevens over eens dat de overheid grond zou kunnen aankopen in kwetsbare gebieden om de openheid te borgen. Die gronden zouden dan beheerd kunnen worden door natuurorganisaties of private partijen.

Dilemma 1:

Passieve versus actieve sturing van de overheid: Moet alleen worden gestuurd via het planologisch regime of is een actieve sturing (beperking, verplaatsing c.q. onteigening van functies t.b.v. landschapontwikkeling) ook denkbaar.

Resultaat van de discussie:

Een actieve rol van de overheid is nodig om het behoud te regelen en om de kwaliteit van de betreffende gebieden te behouden. Ook het beheer wordt hierdoor indirect geborgd. Voor actieve sturing moeten echter wel de benodigde middelen worden gereserveerd.

Dilemma 2:

Alleen of samen?: Is het borgen van de openheid en de kwaliteit van de kwetsbare gebieden primair een overheidstaak of is er een rol voor private partijen?

Resultaat van de discussie:

Private partijen kunnen met name een rol vervullen bij het beheer van het landschap. Het in bezit geven aan particulieren is in beginsel niet wenselijk, aangezien dat doorgaans gepaard gaat met een extra behoefte aan bebouwing.

Dilemma 3:

Moet een landgoedbeheerder ruimte krijgen om zijn landgoed toekomstbestendig te maken door bijvoorbeeld toevoeging van enige bebouwing of een verruiming van het gebruik van opstallen of is de kwaliteit van een landgoed alleen gebaat bij conservering van de bestaande situatie.

Resultaat van de discussie:

Ook hier geldt: Wel in beheer geven, maar niet in bezit vanwege de behoefte aan meer bebouwing.

4: Biedt het landschap ruimte voor het accommoderen van de (MRA-)opgaven op het gebied van woningbouw, economie en duurzaamheid?

De groep is het er unaniem over eens dat de invulling van de opgaven primair binnen het bestaand bebouwd gebied moet worden opgelost. Daarvoor moeten creatieve oplossingen worden gezocht, want schaarste maakt bijvoorbeeld de bereikbaarheid van woningen moeilijker. Dit betekent ook dat er toekomstgericht en voor de juiste mensen moet worden gebouwd. Dan krijg je automatisch de gewenste invulling van de opgave. Ander voorbeelden van creatieve oplossingen zijn het toepassen van functiewijziging en bouwen in de hoogte. Essentiële randvoorwaarde voor ontwikkelingen is overigens de realisatie van de bijbehorende infrastructuur, zodat de bereikbaarheid is gewaarborgd. Hetzelfde geldt voor de instandhouding van de kwaliteit van het binnenstedelijke groen.

Dilemma:

Zoeken wij de oplossing voor de ruimtelijke opgaven uitsluitend binnen bestaand bebouwd gebied of is er -onder strikte voorwaarden- eveneens ruimte in het buitengebied?

Resultaat van de discussie:

Er wordt nu al volop gebouwd naar vermogen. Dit beperkt zich in alle gemeenten tot bouwen binnen bestaand bebouwd gebied. Van belang is dat creatief wordt gebouwd (toekomstgericht en voor de juiste mensen). Essentiële randvoorwaarden zijn realisatie van de bijbehorende infrastructuur en de borging van de kwaliteit van het binnenstedelijke groen.

5: Wordt het belang van een regionale aanpak van het behoud van de landschappelijke kwaliteit onderschreven?

Er bestaat binnen de groep geen discussie over het belang van de Binnenduinrand als natuurgebied. De nadruk ligt dan ook primair op beheer en niet op ontwikkeling. Ook vanuit economisch perspectief is een kwalitatief hoogwaardig woon- en leefmilieu van groot belang. Op MRA-niveau bezien moet intensieve recreatie vooral worden geaccomodeerd in het recreatiegebied Spaarnwoude en moet in de Binnenduinrand de aandacht meer worden gericht op natuurrecreatie.

De groep is het erover eens dat de Binnenduinrand met al haar kwaliteit een belang dient in de MRA en dat die kwaliteit meteen ook beperkingen met zich meebrengt. De compensatie van die beperkingen moet gevonden worden binnen de MRA.

Ook is helder dat de regiogemeenten een gezamenlijke verantwoordelijkheid in deze hebben. De vraag is vooral wie er op MRA-niveau het voortouw zou moeten nemen. De groep is van mening dat dat de provincie Noord-Holland zou moeten zijn.

Voor wat betreft de financiering wordt geconstateerd dat het Rijk met het dichtdraaien van de geldkraan de betrokken partijen in een lastig parket brengt. Die financiële last moet uiteraard ook worden gedeeld. Gepleit wordt voor een bottom-upbenadering van geldstromen. Vervolgens moet de financiële last worden gedeeld door de provincie en de regio. Geld en invloed gaan vervolgens hand in hand met elkaar (meebetalen is meebepalen).

Dat uitgangspunt geldt ook in geval van een eventuele schaalvergroting van het beheer. Hiertegen bestaat bij de groep geen principieel bezwaar, mits de kwaliteit van het landschap voorop staat en die organisatie tenminste de eigen broek kan ophouden.

Dilemma 1:

In hoeverre is het toekomstbestendig maken van het landschap in de Binnenduinrand en de financiering daarvan in de Binnenduinrand een gedeelde verantwoordelijkheid?

Resultaat van de discussie:

De regio realiseert zich dat zij een aandeel in de financiering heeft, wat ook betekent dat zij aandeel in de beleidsbepaling op MRA-niveau moet hebben. Omgekeerd dient de gemeente Amsterdam zich als grondeigenaar (Amsterdamse waterleidingduinen/Haven) te realiseren dat zij eveneens een aandeel in de financiering heeft.

Dilemma 2:

Draagt schaalvergroting van het landschapsbeheer (1 beheerder voor het hele gebied in plaats van eerdere beheerders, zoals in de huidige situatie) wel of niet bij aan de kwaliteit van het landschap?

Resultaat van de discussie:

Als je als overheid één beheerder aanstelt, zoals bijv. het recreatieschap, dan moet je die organisatie mede verantwoordelijk maken voor een rendabele exploitatie. Overheden hebben hierin echter ook een rol en houden zo ook voldoende zeggenschap.

C. Resumé door de heer Van Doorn

De heer Van Doorn concludeert naar aanleiding van de plenaire terugkoppeling van resultaten dat de belangrijkste winst van de avond is dat de aanwezigen dezelfde kijk hebben op de Binnenduinrand. Als de trend van een zich terugtrekkend Rijk op gebied van financiën doorzet, dan is het ook van belang dat door de regio over gezamenlijk financiering wordt nagedacht. De regio is het op de inhoud over veel eens, maar het bijbehorende prijskaartje gaat een dilemma opleveren.

Na de zomervakantie vindt over het ontwerp-ontwikkelperspectief de discussie plaats in het portefeuillehoudersoverleg. Daarna zal het ontwerp aan de raden worden voorgelegd met de vraag of de vandaag uitgesproken visie goed is vertaald naar het ontwikkelperspectief en of het ontwerp de inspraak in kan. Pas na de inspraak zal het ontwikkelperspectief voor definitieve besluitvorming aan de raden worden voorgelegd.

Dit levert concreet de volgende planning op:

Opstellen concept-ontwikkelperspectief	t/m nov 2013
Bespreken ontwikkelperspectief en voorbereiden raadsbijeenkomst in het portefeuillehoudersoverleg Binnenduinrand	december 2013
Raadsbijeenkomst over het concept-ontwikkelperspectief	december 2013
Verwerken resultaat raadsbijeenkomst	februari 2014
Bespreken definitief ontwerp-ontwikkelperspectief in het portefeuillehoudersoverleg Binnenduinrand	februari 2014
Besluitvorming over terinzagelegging ontwerp-ontwikkelperspectief in de colleges van B&W	maart 2014
Inspraak op het ontwerp-ontwikkelperspectief	2e kwartaal 2014
Verwerking inspraakreacties en voorbereiding definitieve besluitvorming	3e kwartaal 2014
Besluitvorming over definitief ontwikkelperspectief in de B&W-colleges	4e kwartaal 2014
Besluitvorming over definitief ontwikkelperspectief in de gemeenteraden	4e kwartaal 2014

De heer Van Doorn dankt tot slot de gespreksleider, Hans Luiten, voor zijn bijdrage en de aanwezige raads- en statenleden voor hun bijdrage.

Impressie regionale raads- en statenleden conferentie Zuid-Kennemerland over de visie MRA West en het ontwikkelperspectief voor de Binnenduinrand d.d. 22 januari 2014

De dagvoorzitter, de heer Van de Stadt, wethouder RO van gemeente Heemstede) en voorzitter van het Portefeuillehouderoverleg Ruimtelijke Ordening Zuid-Kennemerland, opent de bijeenkomst en heet de raadsleden en portefeuillehouders van de gemeenten uit de regio's IJmond en Zuid-Kennemerland, de gemeente Haarlemmermeer en de statenleden van de Provincie Noord-Holland, welkom in het raadhuis van Heemstede. Vervolgens geeft de heer Luiten, voormalig wethouder van de gemeente Zaanstad en gesprekleider van de avond, een toelichting op het programma. In het eerste deel van de avond wordt de visie MRA West besproken en in het tweede deel het ontwikkelperspectief voor de Binnenduinrand.

De visie MRA West wordt door de heer Schneiders, burgemeester van de Gemeente Haarlem, gepresenteerd als een gezamenlijke focus van de 10 MRA West gemeenten in de regio's IJmond, Zuid-Kennemerland en Haarlemmermeer op de Metropoolregio Amsterdam (MRA) en Amsterdam in het bijzonder. Met elkaar zijn de gevarieerde kwaliteiten van de westkant van de MRA in beeld gebracht en geven onze regio's een helder visitekaartje af. De visie MRA West schetst de inhoudelijk bijdrage die de MRA West kan leveren aan de internationale concurrentiepositie van o.a. de MRA, van Tata complex tot Schiphol, van hoogwaardige woonmilieus tot bestuurscentrum, van kust en Binnenduinrand tot groene Bufferzone. Met een gezamenlijke visie positioneert de MRA West zich sterker in het totale daily urban system van de MRA ten opzichte van de andere windstreken, waar in het verleden de aandacht wat meer naar uit ging door de grote bouwopgaven in de uitleggebieden. Met deze visie komen juist onze veelzijdige regio's wat meer in beeld.

Hoofdpijnen discussie

In de discussie is er sprake van grotere schaalniveaus zoals Randstad of Benelux, maar lijkt de keuze voor het daily urban system van de MRA op dit moment het meest concrete. Aan een groot aantal opgaven wordt al samengewerkt in de MRA met Amsterdam (zoals m.b.t. toerisme en metropolitane landschap), maar een aantal andere opgaven vragen om concretisering en/of bestuurlijke versnelling. In het algemeen wordt de visie MRA West omarmd als een helder document en een goede tussenstap voor de verdere metropolitane samenwerking. Het zet onze regio op een goede manier in de etalage, is geen opmaat voor herindelingen en gaat uit van een bottom-up werkwijze die past bij het MRA netwerk.

De brochure zal worden verspreid onder de gemeenteraden en op 19 februari 2014 worden aangeboden aan burgemeester Van der Laan. De bijgevoegde strategische agenda zal in de komende bestuursperiode in de portefeuillehouderoverleggen nadere invulling of uitwerking nodig hebben. Van theorie naar praktijk, van hoofdpijnen naar activiteiten en resultaten. De visie kan tevens benut worden in de op te stellen coalitieprogramma's om de nodige bestuurlijke versnelling te bewerkstelligen.

Ontwikkelperspectief Binnenduinrand

De heer Mulder, wethouder Landschap van de gemeente Haarlem, samen met de heer Bond, gedeputeerde Landelijk Gebied van de provincie Noord-Holland, trekker van het proces, leidt kort dit deel van de avond in. Het doel van de bespreking van het ontwikkelperspectief voor de Binnenduinrand is om de vraag naar de bestuurlijke ambities te beantwoorden: worden de beoogde ambities worden gedeeld, zijn er ambities over het hoofd zijn gezien, of moeten ze op onderdelen worden bijgesteld? Tijdens de raadsconferentie van 17 april 2013 zijn een aantal dilemma's besproken. De uitkomsten van deze discussie zijn meegenomen in de uitwerking van het ontwikkelperspectief en de geformuleerde ambities.

De heer Dekker, landschapsarchitect van de gemeente Haarlem, gaat kort in op de inhoud van het

ontwikkelperspectief. In het ontwikkelperspectief worden per thema de ambities voor het behoud en ontwikkeling van de landschappelijke kwaliteit van de Binnenduinrand verwoord. Er moeten heldere keuzes moeten worden gemaakt: Welk ambitieniveau is nodig en gewenst? "Wat is het landschap ons waard?". Wordt het alleen afstoffen en oppoetsen of is een vernieuwing van het landschapsbeleid nodig als antwoord op de uitdagingen? En wat betekent een lage ambitie of een hoge ambitie voor het behoud van de historisch gegroeide kwaliteit?

Voor de borging van de landschappelijke kwaliteit is het formuleren van ambities alleen niet toereikend. Het vraagt tevens om een aantal ordeningsprincipes (ontwikkelperspectief), die bij beoogde ruimtelijke ontwikkelingen leidend zouden moeten zijn. In het ontwikkelperspectief zullen deze ontwikkelprincipes dan ook naast de ambities worden opgenomen.

Voor een viertal thema's uit het ontwikkelperspectief is een concrete casus uitgewerkt, te weten de verbindingzone Manpadslaangebied, de duinen als een Nationaal Park, buitenplaats Elswout en ov-knooppunt Santpoort-Noord. In vier werkgroepen is aan de hand van deze voorbeelden verkend of men de belangrijkste knelpunten van de huidige situatie herkent, of de beoogde ambities worden gedeeld, of er ambities over het hoofd zijn gezien of dat deze op onderdelen moeten worden bijgesteld. Ook zijn de voor- en nadelen van verschillende (uitvoerings-)strategieën besproken. De verslagen van de vier besproken casussen zijn als bijlage bij dit verslag gevoegd.

Plenaire terugkoppeling resultaten inhoudelijke discussie

Onder leiding van de heer Luiten zijn plenair de belangrijkste resultaten uit de groepen gedeeld.

Casus: ov-knooppunt (Santpoort-Noord)

Het is niet voldoende om naar één locatie te kijken. Het moet worden gezien als onderdeel van het grotere geheel van de Zuid-Kennemerlandse corridor. Hierbij moet niet alleen gefocust worden op vervoer, wonen en werken, maar ook op landschap. Het is belangrijk om de eigenheid van het station te behouden en te conserveren. Van de andere kant is er ruimte voor kleine ontwikkelingen, maar men vraagt zich af hoe dat zou kunnen. Om het OV-gebruik te stimuleren zou het aantrekkelijker gemaakt moeten worden met bijvoorbeeld een klein restaurant. Het belangrijk is een duidelijk beeld te hebben met welk doel en voor welke doelgroep (lokale bevolking, Amsterdammers?) het knooppunt behouden of versterkt moet worden.

Casus: Duinen als een Nationaal Park

De ambitie om er één Nationaal Park is een goed uitgangspunt. Het DNA van de verschillende onderdelen van het park moeten wel bewaard blijven. Het is niet noodzakelijk om tot één organisatie te komen, maar het is wel belangrijk om samenwerking te versterken en tot een gezamenlijk beleidsplan te komen. Er is nog wel wat ruimte voor meer mensen/recreatie in de duinen, maar het park moet wel een goede zonering aanhouden.

Aanvulling op punt 5: Recreëren moet niet in de duinen plaatsvinden, maar op het strand. Dieren en natuur gaan in de duinen voor. Er is ruimte voor intensieve recreatie in de bufferzone Haarlem-Amsterdam en andere recreatieschappen. Het is nodig om te definiëren wat onder intensieve en extensieve recreatie wordt verstaan.

Casus: Buitenplaats Elswout

De ambities ten aanzien van de buitenplaatsen worden gedeeld. Wel worden vraagtekens geplaatst bij de toegevoegde waarde van een betere toegankelijkheid van de buitenplaatsen oplevert en hoe dit bijdraagt aan de kwaliteit van een landgoed. Buitenplaatsen zijn van belang voor een schaalniveau dat zelfs de MRA te boven gaat. Maar de ambitie verdient nadere nuancerings. Er moet zowel naar individuele buitenplaatsen gekeken worden als het grotere geheel.

Casus: Verbindingszone Manpadslaangebied

Men is geschrokken van feit, dat de voor dit gebied gereserveerde subsidie door provincie is weggehaald en is van mening dat e provincie moet bijdragen aan de oplossing. Ook zijn er verschillen in de oplossingsrichting: De provincie is voor ontwikkelen van woningbouw of voorzieningen, maar de regio vindt de groene component belangrijk.

Algemeen:

De algemene conclusie is dat de insteek via casussen goed werkt. Al pratend krijgt men meer inzicht in de specifieke casus, maar ook hoe het ontwikkelperspectief gebruikt kan worden. Voor een volgende keer wordt er de voorkeur aan gegeven dat de casussen van tevoren worden toegelicht, bijvoorbeeld door de informatie van de tafels vooraf toe te sturen of door een uitgebreidere inleiding voorafgaand aan de bespreking.

Er is nu op specifieke onderwerpen ingegaan, maar de ruimtelijke kwaliteit in zijn totaliteit is niet besproken. Er moet nog een debat plaatsvinden over de vraag "ja, mits" of "nee, tenzij".

Een bovenlokale aanpak van de doorgaans complexe problematiek is onontkoombaar. Niet alle opmerkingen zijn nu echter nog aan bod gekomen. Zo staat de zonering van intensieve recreatie in de Bufferzone en extensieve recreatie in de binnenduinrand er nog niet goed genoeg in. De vraag is of er nog voldoende ruimte is om details aan te passen en over principes te debatteren.

De heer v.d. Stadt concludeert dat de visie heel conservatief is en weinig ruimte biedt voor ontwikkeling, omdat het gebied vrij "af" is. Dit brengt mee dat de overheid dus een grote rol heeft, aangezien het eerder over herstellen gaat. Het is duidelijk dat dit geld kost en om die reden ondersteunt hij het idee om een regionaal fonds op te richten. Er ligt ook een taak voor de provincie om geld vrij te maken om dit mooie gebied te behouden.

Het Portefeuillehoudersoverleg Binnenduinrand is samen met de provincie verantwoordelijk voor ontwikkelperspectief. Mede op basis van de resultaten van de raadsconferentie zal het ontwerp-ontwikkelperspectief worden afgemaakt en naar verwachting voor de zomer worden voorgelegd aan de colleges van burgemeester en wethouders met het verzoek tot vrijgave voor inspraak. Na verwerking van de inspraakreacties zal het ontwikkelperspectief in het najaar van 2014 ter vaststelling aan de raden worden aangeboden. Ook dan is er nog ruimte voor aanpassing en kan iedere gemeente zijn punten aanleveren. Na de vaststelling van het ontwikkelperspectief wordt gestart met de opstelling van de uitvoeringsstrategie.

Bijlage bij de impressie van de raadsconferentie over het ontwikkelperspectief voor de Binnenduinrand-verslag casussen

De casussen:

Open gebied (Manpadslaangebied)
Duinen (één Nationaal Park)
Buitenplaats (Elswout)
OV-knooppunt (Santpoort-Noord)

Begeleiders:

Pieter van de Stadt en Ronald van der Aar
Lukas Mulder en Martijn Dekker
Tames Kokke en Anja Brandenburg
Wim Westerman en Barbara Schmitt

Aanpak per casus

Er zijn twee kaarten en een set "keuzekaarten". Aan de ene kant een luchtfoto of ondergrond met het gebied van bv Elswout met daaronder puntsgewijs opgesomd de belangrijkste knelpunten in de huidige situatie. Enkele toegevoegde foto's illustreren de problematiek.

Aan de andere kant een schets in plaatjes van de gewenste situatie (de situatie dus wanneer de ambities en ontwikkelprincipes zijn toegepast) met daaronder puntsgewijs opgesomd de belangrijkste ambities.

De geschetste strategieën komen daar dan als aparte "keuzekaarten" tussenin te liggen. Vervolgens is het doel om van de verschillende kaarten de strategie te kiezen die het meest geschikt wordt geacht om de ambities te realiseren. Daarbij komen de "opbrengst" en de "tol" automatisch voorbij. Let wel: de opbrengst en de tol zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Kiezen voor het een is kiezen voor het ander.

Casus 1: Open gebied/verbindingszone Manpadslaangebied

Belangrijkste knelpunten huidige situatie:

- Verrommeling als gevolg van bijv. nevenactiviteiten in de kassen;
- Een substantieel deel van de grond (ter markeren) is eigendom van een projectontwikkelaar;
- De gewenste openheid van deze verbindingszone wordt belemmerd door de aanwezigheid van kassen.

Wat zegt het ontwikkelperspectief?

- Openheid gebied + zichtlijnen naar Leyduin
- Recreatieve route Haarlemmermeer-kust
- Ecologische verbinding duinen – polder
- Fatsoeneren randen van de open gebieden
- Landschappelijke inpassing stadsrandfuncties
- Ommetje vanuit aangrenzende woonwijk

Belangrijkste ambities:

- Open gebieden open houden c.q. maken: geen van de open gebieden wordt getransformeerd tot bijvoorbeeld een woonwijk of intensief bebouwd en het behoud van de openheid gaat vóór ontwikkeling van villagegebieden of landgoederen.
- De groene oost-west verbindingen, zoals het Manpadslaangebied of het tuinbouwgebied Santpoort worden ontwikkeld tot ecologische en recreatieve verbindingzones. Voor deze gebieden, die tevens deel uitmaken van de verbindingzones tussen de Binnenduinrand en de Bufferzone Haarlem-Amsterdam en Haarlemmermeer is een actieve benadering bovendien dringend gewenst, aangezien juist deze gebieden het meest onder druk staan.
- Voor de aanwezige land- en tuinbouwbedrijven wordt (binnen een regionaal programma voor de open gebieden) een uitvoeringsstrategie opgesteld, die afhankelijk van de specifieke situatie kan bestaan uit continuering of verbreding van de bedrijfsactiviteiten en de facilitering daarvan, transformatie naar natuurgerichte landbouw of wellicht zelfs bedrijfsbeëindiging.

Belangrijkste ontwikkelprincipes:

- De gevarieerde ondergrond: de inrichting van een gebied reageert op de ondergrond.
- Als ontwikkelprincipe voor de kleinschalige tuinbouwgebieden geldt versterking van het landschappelijk raamwerk zodat de open gebieden stevig ingekaderd worden. Samen met een recreatief routenetwerk kan zo een aantrekkelijk uitloopgebied ontstaan.
- In de overgangszone: behoud en versterken van zichtlijnen, bijvoorbeeld geen storende obstakels in de tuinbouwgebieden op strandvlaktes.
- Nieuwe villa's alleen mogelijk als financiële onderbouwing voor verbetering ruimtelijke kwaliteit (elders) in de Binnenduinrand.
- Bij herontwikkeling zorg dragen voor een goede landschappelijke inpassing van stadsrandfuncties.

Opmaat naar een uitvoeringsstrategie /Verkenning naar strategieën om de ambities te realiseren (strategiekaarten) :

- (1) De ontwikkelaar wordt uitgekocht en de gronden worden overeenkomstig de ambities en ontwikkelprincipes ingericht. De kosten (€ 10 miljoen) worden gefinancierd vanuit een op te richten regionaal landschapsfonds.
De oprichting van een regionaal fonds vraagt om bestuurlijke wil en maatschappelijk draagvlak om de kosten gezamenlijk te dragen.
- (2) De ontwikkelaar krijgt een alternatieve bouwlocatie elders in de regio en de gronden worden overeenkomstig de ambities en ontwikkelprincipes ingericht. De vereveningskosten worden gefinancierd vanuit een op te richten regionaal landschapsfonds
Deze vorm van regionale verevening vraagt om bestuurlijke wil en maatschappelijk draagvlak.
- (3) De ontwikkelaar wordt ter plekke gecompenseerd door middel van een bouwrecht en de resterende grond wordt overeenkomstig de ontwikkelprincipes ingericht.
De ambities en ontwikkelprincipes worden voor een deel opgeofferd voor (on)gewenste bebouwing.

Discussie op hoofdlijnen:

De op de casus van toepassing zijnde problematiek wordt door de groep herkend en onderschreven en de genoemde ambities en ontwikkelprincipes worden gedeeld. Opgemerkt wordt dat naast het belang van het verbinden ook het belang van de zichtlijnen goed gecommuniceerd moet worden. Er is consensus over het feit dat een regionale aanpak van deze problematiek onontkoombaar is. Ondanks dat de benodigde middelen niet aanwezig zijn, is afwachten eigenlijk geen optie. Je zult je moeten wapenen tegen aantasting van de structuur van open gebieden, buitenplaatsen en lommerrijke villawijken, die zo bepalend is voor het beeld van de Binnenduinrand. Een regionale aanpak betekent wat de groep betreft ook regionale fondsvorming, waarbij de meerwaarde voor de regio uiteraard wel helder moet worden gemaakt. Daarnaast wordt als meerwaarde van een regionaal fonds gezien dat dit een hefboomfunctie kan vervullen voor het verkrijgen van provinciale, rijks- en Europese middelen. Het is zaak om inzichtelijk te maken over welke bedragen we het hebben (uitwerken businesscases). In het zuidelijk deel van het Westelijk tuinbouwgebied wordt onder andere gekeken naar de ontwikkeling van het watersysteem. Vanuit deze hoek lijken er middelen beschikbaar te komen. Dit kan mogelijk ook perspectief bieden voor de andere open gebieden.

Casus 2: De duinen als één Nationaal Park

Belangrijkste knelpunten huidige situatie (kaart 1):

- Het duingebied wordt niet als één gebied ervaren; er ligt een aantal fysieke barrières.
- De duinen zijn niet optimaal aangetakt op recreatieve routes en voorzieningen in de omgeving en de OV-knooppunten.
- Beperkt toeristisch product (weinig voorzieningen voor toeristen als bv fietsverhuur, begeleide excursies).
- De beleidsontwikkeling en het beheer geschiedt door meerdere organisaties.
- De duinen bedienen qua gebruik nog vooral de regio.

Wat zegt het ontwikkelperspectief?

- Hele duingebied moet dezelfde uitstraling (één Nationaal Park) krijgen.
- Beeldkwaliteit wegen naar zee verbeteren (als parkways; hekken uit het zicht plaatsen zodat de beleving ontstaat dat je dwars door de duinen rijdt in plaats van ertussendoor).
- Natuurontwikkeling (terugbrengen natuurlijke dynamiek in de duinen).
- Focus blijft natuurrecreatie.
- Opheffen barrièrewerking Zeeweg en Zandvoortselaan.
- Extra entrees duingebied (bv Kopje van Bloemendaal).
- Toeristisch-recreatieve voorzieningen uitbreiden (o.a. TROP op OV-knooppunten).
- Meer aandacht voor cultuurhistorie.

Belangrijkste ambities:

- Het hele duingebied als één gebied herkenbaar te maken en te profileren als ware het één Nationaal Park (wat internationaal gezien een sterk 'merk' is).
- De huidige balans tussen (natuur)recreatie, natuur en cultuurhistorie in stand houden, waarbij de focus op natuurrecreatie gericht blijft.
- Het "verzorgingsgebied" van de duinen uitbreiden naar de gehele MRA.
- Het maken van enkele nieuwe entrees naar het duingebied en het aanbrengen van een koppeling met naastgelegen ov-knooppunten en recreatieve routes en de opwaardering van deze 'groene poorten' Toeristisch recreatief overstappunt (TROP).
- De aanleg van ontbrekende recreatieve verbindingen door de duinen, zoals bijvoorbeeld een rechtstreekse verbinding tussen Bloemendaal aan zee en het strand van IJmuiden.

Belangrijkste ontwikkelprincipes:

- De inrichting van een gebied reageert op de ondergrond.
- Eenheid wordt ook bereikt door eenduidige beeldkwaliteit (verbindingen naar de aangrenzende gebieden, eenduidige bebording en verwijderen van onnodige omheiningen).
- Een meer natuurlijke dynamiek, wordt bevorderd en gefaciliteerd (verstuiving en vernatting van duinen).
- De belangrijkste routes naar zee (Zeeweg, Zandvoortselaan en Heerenduinweg) worden duidelijker en eenduidiger vormgeven als parkway (de Zeeweg is daarvoor een goede leidraad).
- De invloedssfeer van het schone duinwater wordt zo veel als mogelijk uitgebreid.
- Uitzichtpunten, panorama's en zichtlijnen worden beschermd en waar mogelijk ingericht.

Opmaat naar een uitvoeringsstrategie /Verkenning naar strategieën om de ambities te realiseren (strategiekaarten) :

- (1) De beheerders maken onderlinge afspraken over zaken als afrastering, bebording, verbindingen, etc. en nemen die op in hun eigen beheer- en inrichtingsplannen.
De realisatie van de ambities en ontwikkelprincipes is in handen van de beheerders. De invloed van de overheid hierop is beperkt.
- (2) De beheerders stellen gezamenlijk één beheer- en inrichtingsplan op.
De realisatie van de ambities en ontwikkelprincipes is in handen van de beheerders. Deze moeten invloed op het eigen beleid door collega-beheerders accepteren. De invloed van de overheid hierop is aanwezig, maar nog steeds beperkt
- (3) Er wordt door de overheid één beheersorganisatie ingesteld. Deze wordt o.a. belast met de realisatie van de ambities en ontwikkelprincipes.
De instelling van één beheersorganisatie vraagt om gezamenlijke beleidsbepaling en financiering van de betrokken gemeenten. De gemeente Amsterdam krijgt bijvoorbeeld zeggenschap in het beleid (daar staat tegenover dat zij ook gaan meebetalen).

Discussie op hoofdlijnen:

De deelnemers herkennen de problematiek rondom beheer/beleefbaarheid van de duinen en kunnen zich op hoofdlijnen vinden in de ambities en ontwikkelprincipes. De duinen (Nationaal Park en Amsterdamse Waterleiding Duinen) hebben 2 verschillende identiteiten (allebei waardevol); ecologische verbinding is belangrijk. De deelnemers onderschrijven de ambitie om één groot "Nationaal Park" naar buiten toe positioneren. Het Zuid-Hollands duinreservaat, waar geen hekken omheen staan, wordt als voorbeeld genoemd.

Er moet worden gestreefd naar eenheid in verscheidenheid in de duinen. Differentiatie kan geschieden via zonering. Hetzelfde geldt voor de borging van identiteit. De Amsterdamse Waterleidingduinen kenmerken zich in: een rustgebied/natuur, fietsers verboden, je mag van de paden af. De visie op de borging van de verscheidenheid kan in een Beheers- en inrichtingsplan (BIP) staan. De beheersorganisaties werken al met zonering. Belangrijk is het juiste evenwicht tussen natuur en extensieve recreatie te vinden. Beide kwaliteiten moeten verder uitgebouwd worden.

Ook moet de toegankelijkheid van de parken moet verbeterd worden. Bloemendaal heeft de maatschappelijke taak om het mooie gebied open te stellen voor het achterland.

Er moet gezocht worden naar één vorm van beheer. Versnipperd beheer is duurder. Het is nog niet duidelijk welke vorm dit zou moeten krijgen en hoe ver dit zou moeten gaan. Gezamenlijk beheer zou kunnen bestaan uit: indelen in verschillende zones, samen één Nationaal Park en één toegangsbewijs. De huidige uitdaging vormt het beheer want er is weinig geld. De duinen moeten meer eigen broek ophouden en het is nodig om een goed verdienmodel te hebben.

Casus 3: Buitenplaats Elswout

Belangrijkste knelpunten huidige situatie (kaart 1):

- Moeilijk om een rendabele functie in het landhuis en de opstallen te krijgen (oranjerie uitgezonderd).
- Er is geen geld voor ontwikkeling van het landgoed.
- De buitenplaats profileert zichzelf voornamelijk als individueel landgoed.
- Geen doorgaande recreatieve wandelverbindingen.

Wat zegt het ontwikkelperspectief (kaart 2)?

- Recreatieve routes die buitenplaats verbinden met andere buitenplaatsen en de duingebieden.
- Openbaar toegankelijke functies in de gebouwen.
- Cultuurhistorie buitenplaats uitdragen in relatie met andere buitenplaatsen.
- Karakteristiek individuele buitenplaats in stand houden en deze leidend laten zijn bij wat aan ontwikkeling mogelijk is.
- Opstellen regionaal programma (en strategie) voor de programmering van buitenplaatsen.
- Zichtlijnen veiligstellen en open ruimte behouden ("buitenplaats-habitat").

Belangrijkste ambities:

- Toevoeging van een waardevolle extra cultuurhistorische dimensie door de buitenplaats tevens in zijn oorspronkelijke context te beschouwen (die van buitenplaatsen van de Amsterdamse kooplieden uit de Gouden Eeuw. Vanuit dit (MRA-) perspectief bezien ontstaan er nieuwe kansen voor recreatieve benutting.
- Het ontwikkelen van openbaar toegankelijke functies op de buitenplaatsen.
- De karakteristiek van de individuele buitenplaatsen leidend te laten zijn voor ontwikkeling.
- De opstelling van een ontwikkelstrategie, waarin alle genoemde invalshoeken voor de buitenplaatsen bij elkaar worden gebracht (natuur, cultuurhistorie, recreatieve routes, beleving, gebruiksfuncties, profilering en programmering, etc.).

Belangrijkste ontwikkelprincipes:

- Meer samenhang in routestructuren en het waterstelsel geven de buitenplaatsen ook betekenis als regionale park-structuur. Samen vertegenwoordigen de buitenplaatsen een groot cultureel belang dat de individuele belangen van de particuliere eigenaren overstijgt.
- De samenhang tussen buitenplaats en zijn omgeving wordt gewaarborgd, onder andere door het respecteren van zichtlijnen en het behoud van de open ruimtes.
- De typologische verschillen van de buitenplaatsen blijven overeind en de ruimtelijke kwaliteit van park en gebouw is essentieel: elke buitenplaats betekent om naar zijn type specifieke oplossingen.
- Groen- en parkontwerp zijn de dragers van de buitenplaatsen en van daaruit dient ontworpen te worden.
- De ontwikkelprincipes bij behoud van open ruimte richten zich op de relatie tussen weidegebied en naastgelegen buitenplaats en op landschapsbehoud door middel van agrarisch natuurbeheer.

Opmaat naar een uitvoeringsstrategie /Verkenning naar strategieën om de ambities te realiseren (strategiekaarten) :

- (1) Er wordt ingezet op een exploitant van de gebouwen, die primair de (cultuurhistorische) waarde, de beleefbaarheid en de toeristische ontwikkeling van de buitenplaats nastreeft. Het exploitatietekort (enkele tonnen op jaarbasis) wordt gefinancierd vanuit een op te richten regionaal landschapsfonds
De oprichting van een regionaal fonds vraagt om bestuurlijke wil en maatschappelijk draagvlak om de kosten gezamenlijk te dragen.

- (2) Er wordt ingezet op een draagkrachtige exploitant van de gebouwen, zodat het behoud en beheer van de buitenplaats en zijn opstallen is verzekerd.
Dit vraagt bestuurlijke concessies voor wat betreft de gebruiksmogelijkheden van de gebouwen en om het toestaan van aanvullende bebouwing (randvoorwaarde is altijd dat bebouwing volgens de betreffende ontwikkelprincipes geschiedt).
- (3) Er wordt ingezet op het overdragen van de gehele buitenplaats in particuliere eigendom, waarbij de openbare toegankelijkheid blijft gewaarborgd.
De ambities en ontwikkelprincipes worden voor een flink deel opgeofferd voor de instandhouding van de buitenplaats.

Discussie op hoofdlijnen:

De deelnemers herkennen zich in de problematiek rondom buitenplaatsen en kunnen zich op hoofdlijnen vinden in de geformuleerde ambities en ontwikkelprincipes.

Door meer uitgangen op Elswout te maken ontstaat een betere openbare toegankelijkheid en een betere verdeling van de wandelaars op het terrein en wordt het minder druk bij de ingang. Meer bezoekers heeft wel gevolgen voor de infrastructuur, rust en ruimte. De mogelijkheden en aantal bezoekers moeten begrenst worden en er moet nagedacht worden over welke wijzigingsmogelijkheden toe te staan. Het gaat om extensieve recreatie en het doel is behoud van het landgoed. Er is een onderscheid tussen particuliere landgoederen en landgoederen in bezit van een instelling. Particulieren zitten niet te wachten op openstelling.

Verbeterde recreatieve verbinding is belangrijk, maar de buitenplaatsen moeten niet alleen onderling verbonden worden maar een onderdeel worden van een netwerk van wandelroutes.

Voor wat betreft de financiering wordt het idee van een regionaal fonds genoemd, waaraan ook de MRA zou moeten meebetalen.

Een andere optie is om een paar buitenplaatsen in de zone te benoemen en die prioriteit geven. Het is niet wenselijk dat de gemeente geld in particuliere initiatieven steekt. Initiatiefnemers moeten zelf een businessplan opstellen.

Elswout gebouwen:

Verschillende functies worden besproken. Een horecafunctie ligt het meest voor de hand. De gebouwen zijn er ideaal voor. Maar horeca in alle gebouwen, dat gaat elkaar bijten. Een hotel is ideaal. Een kantoor is minder aantrekkelijk. Kantoor en horeca zijn dragers voor het onderhoud van de gebouwen. In het hoofdgebouw zou een expositieruimte ideaal zijn. De overheid kan ook creatief bijdragen aan onderhoud door werkervaringsprojecten. Het is van belang om cultuur en natuur in stand te houden. Je moet mensen de gelegenheid geven het gebouw te beleven. Een kantoor is daardoor minder geschikt. Maar beter kantoor dan leegstand. De conclusie is dat er te weinig geschikte functies zijn voor alle buitenplaatsen. Er zou prioriteit gesteld moeten worden in het aantal landgoederen. Elswout heeft prioriteit. Daarbij moet het nationaal/MRA belang aangegeven worden. Een combinatie van particulier initiatief en de overheid is wenselijk. Opsplitsen van bestaande gebouwen in appartementen moet mogelijk zijn, mits er aandacht besteed wordt aan de parkeerproblematiek.

Conclusie

Een deelstudie/structuurvisie Landgoederen om dit verder te onderzoeken is nodig. Een soort strategienota voor de hele regio. Daarin kunnen dan prioriteiten en/of mogelijke clustering van landgoederen aangewezen worden en financieringsmogelijkheden met andere overheden nader onderzocht worden.

Daarin kan ook onderzocht worden welke concessies gedaan kunnen worden.

Casus 4: Station Santpoort-Noord

Huidige situatie:

Belangrijkste knelpunten huidige situatie (kaart 1):

- de ontwikkelpotentie van OV-knooppunten wordt nog te weinig benut (voor zowel woningbouw, voorzieningen als toeristisch/recreatief);
- de toekomstbestendigheid van het OV-knooppunt staat onder druk;
- de koppeling tussen het OV-knooppunt en de entree van de duinen en de buitenplaatsen ontbreekt.

Wat zegt het ontwikkelperspectief?

- Recreatieve route van station naar Duin- en Kruidberg (duinen)
- Toeristisch recreatief overstappunt (TROP) op station realiseren (met fietsverhuur e.d.)
- Openheid weidegebied behouden

Belangrijkste ambities:

- de (groene) ontwikkelpotentie van de ov-knooppunten wordt nader verkend (het onderzoek van de Taskforce ruimtewinst ov-knooppunten zal hiervoor aanknopingspunten bieden. Ook hier geldt dat de ruimtelijke kwaliteit van de stationsomgeving leidend is en dat knooppuntontwikkeling alleen wenselijk is als aan die ruimtelijke kwaliteit een positieve bijdrage wordt geleverd);
- het maken van een koppeling van de entrees naar het duingebied met naastgelegen ov-knooppunten. Deze 'groene poorten' kunnen zo worden opgewaarderd tot Toeristisch recreatief overstappunt (TROP);
- geen van de open gebieden wordt getransformeerd tot bijvoorbeeld een woonwijk of intensief bebouwd;

Belangrijkste ontwikkelprincipes:

- de gevarieerde ondergrond: de inrichting van een gebied reageert op de ondergrond;
- de NS-stations zijn kansrijk als recreatief transferium. De aantrekkingskracht kan worden vergroot door combinaties met fietsverhuur en horeca, en een zorgvuldig ingerichte openbare ruimte met heldere aansluitingen op het fiets- en wandelnetwerk;
- zichtlijnen blijven behouden en worden versterkt, bijvoorbeeld door geen storende obstakels te plaatsen;

Opmaat naar een uitvoeringsstrategie /Verkenning naar strategieën om de ambities te realiseren (strategiekaarten) :

- (1) Prorail, ANWB, Duin- en Kruidberg (ABN/Amro), de gemeente Velsen en het Nationaal Park Zuid-Kennemerland gaan om de tafel om een ontwikkel- en financieringsstrategie voor de stationsomgeving uit te stippelen.
Inzetten op ontwikkeling van het station als groene poort vraagt om bestuurlijke wil en maatschappelijk draagvlak om de kosten gezamenlijk te dragen.
- (2) In het park ten oosten van het station Santpoort-Noord wordt woningbouw ontwikkeld. De ontwikkeling van dit plan omvat tevens de financiering en realisatie van een Toeristisch Recreatief Overstap Punt (TROP).
Inzetten op ontwikkeling van woonbebouwing nabij het station betekent gedeeltelijke opoffering van een deel van de groene inrichting voor (woon)bebouwing (woningbouw financiert "groene poort").
- (3) Er wordt een uitvoerings- en financieringsstrategie opgesteld op het schaalniveau van de "Zuid-Kennemerlandse Corridor". Het geheel van ontwikkelingen financiert mede de inrichting van de OV-knooppunten als "groene poort".
Een uitvoerings- en financieringsstrategie op het schaalniveau van de corridor vraagt bestuurlijk commitment over gezamenlijke beleidsbepaling en financiële verevening (ontwikkeling van alle OV-knooppunten in de regio).

Discussie op hoofdlijnen:

De aanwezigen herkennen de problematiek, maar zien ook kansen rondom OV-knooppunten.

De ambities en ontwikkelprincipes, zoals geformuleerd in het ontwikkelperspectief voor de OV-knooppunten worden op hoofdlijnen onderschreven.

In groene ontwikkeling van OV-knooppunten wordt een meerwaarde gezien voor het recreatief gebruik van het landschap. Het idee om in de volgende fase (die van de uitvoeringsstrategie) de kansen voor alle open gebieden verder te verkennen en uit te werken, te kijken wat mogelijk is, wat gerealiseerd kan worden alsook de uitwerking van businesscases wordt ondersteund.

Impressie raads- en statenleden-conferentie Zuid-Kennemerland over het ontwikkelperspectief voor de Binnenduinrand d.d. 29 november 2016

De heer Nieuwland, wethouder RO van gemeente Heemstede en voorzitter van het Portefeuillehouderoverleg Ruimtelijke Ordening Zuid-Kennemerland, opent de bijeenkomst en heet de raadsleden en portefeuillehouders van de gemeenten uit de regio Zuid-Kennemerland, de gemeente Velsen en de statenleden van de provincie Noord-Holland, welkom in het raadhuis van Heemstede. Vervolgens geeft de heer Hanou van de gemeente Haarlem, ambtelijk opdrachtgever en gesprekleider van de avond, een toelichting op het programma.

Om bij de vaststelling een document voor te kunnen leggen, dat beantwoordt aan de wensen en verwachtingen van de betrokken gemeenteraden en het provinciebestuur, is dit de derde politiek-bestuurlijke consultatie in de voorbereidingsfase.

Tijdens de eerste raadsconferentie, in twee delen gehouden op 3 en 17 april 2013, is de behoefte aan een integrale en breed gedragen ontwikkelstrategie bevestigd en zijn de belangrijkste dilemma's bij de opstelling van het ontwikkelperspectief verkend.

Tijdens de tweede conferentie op 22 januari 2014 zijn de beoogde ambities voor een eerste beoordeling aan de raden en statenleden voorgelegd. De richtinggevende uitspraken uit deze conferenties hebben geleid tot het voorliggende concept van het Ontwikkelperspectief.

Het doel van deze derde conferentie is om inzicht te verschaffen in wat het Ontwikkelperspectief betekent voor raads- en statenleden.

Plenaire toelichting op de context en werking van het Ontwikkelperspectief

Mevrouw Sikkema, wethouder Landschap van de gemeente Haarlem en -samen met mevrouw Geldhof, waarnemend gedeputeerde Landelijk Gebied van de provincie Noord-Holland- trekker van het proces, leidt het plenaire deel van de avond in met een toelichting op de aanleiding voor het Ontwikkelperspectief, de relatie met het metropolitane landschap van de MRA en de status van het Ontwikkelperspectief.

De heer Dekker, landschapsarchitect van de gemeente Haarlem, gaat vervolgens in op de kernwaarden die de Binnenduinrand haar identiteit geven, de beoogde ambities en spelregels voor ruimtelijke ontwikkelingen en de werking van het Ontwikkelperspectief in de praktijk.

Naar aanleiding van de inleidingen wordt gevraagd naar de status van de spelregels, de rol van de provincie en (het ontbreken van) de transitieopgave voor duurzame energie.

De spelregels hebben nu nog een "zachte" status, maar één van de speerpunten van het Ontwikkelperspectief is de borging van de spelregels in de lokale ruimtelijke visies, plannen en programma's.

De provincie is mede-opsteller van het ontwikkelperspectief en moet in dit licht vooral worden gezien als partner en niet zo zeer als scheidsrechter.

De energietransitieopgave voor Noord-Holland zal niet worden opgelost in de Metropoolregio Amsterdam, maar elders in de provincie. Dit neemt niet weg dat activiteiten op het gebied van duurzame energie worden toegejuicht, mits toegepast met inachtneming van de spelregels.

Plenaire terugkoppeling resultaten inhoudelijke discussie

In het tweede gedeelte van de bijeenkomst is in twee groepen, onder leiding van de heren Kruijswijk en Nieuwland van het portefeuillehoudersoverleg Binnenduinrand, verkend of het gepresenteerde concept-Ontwikkelperspectief en de werking daarvan in de praktijk beantwoorden aan de verwachting.

Onder leiding van de heer Hanou zijn vervolgens plenair de belangrijkste resultaten uit de groepen gedeeld.

Groep Kruijswijk

De groep is zich bewust van de noodzaak van een Ontwikkelperspectief. Het is goed om dit stuk te borgen in de omgevingsvisies en ruimtelijke plannen. De focus moet liggen op een goede balans

tussen (woningbouw) ontwikkelingen en de kwaliteit van het landschap. Het verdient aanbeveling om de spelregels nog wat concreter te maken, bijvoorbeeld door inzichtelijk te maken wat gewenste, maar ook wat niet gewenste ontwikkelingen zijn. Door rekening te houden met ondergrond (geologie) en energie kan nog aan integraliteit worden gewonnen.

Groep Nieuwland

De grondhouding ten aanzien van het Ontwikkelperspectief was positief. Het stuk vormt een goede basis voor de aanpak van de opgaven en voor de omgevingsvisies en het stelt de gemeenten in staat om als regio een vuist te maken in Den Haag.

Aandachtspunten zijn:

- benoem de lokale verschillen;
- let op de democratische legitimiteit, de raden moeten ook speelruimte hebben om eigen keuzes te kunnen maken;
- zorg dat de wisselwerking met het bestaande beleid in orde is.

Conclusie

De heer Hanou concludeert dat bij de aanwezigen voldoende vertrouwen aanwezig is om het concept-Ontwikkelperspectief naar de colleges te zenden met het verzoek om vrijgave voor inspraak.

Hij constateert dat dit stuk ook prima zou kunnen dienen voor het aannemen van een proactievere houding in de discussie over de bereikbaarheid van de regio.

Vervolg

Het Portefeuillehoudersoverleg Binnenduinrand is samen met de provincie verantwoordelijk voor Ontwikkelperspectief. Mede op basis van de resultaten van de raadsconferentie zal het concept-Ontwikkelperspectief worden voorgelegd aan de colleges van burgemeester en wethouders met het verzoek tot vrijgave voor inspraak. Aansluitend zal het concept-Ontwikkelperspectief ter inzage worden gelegd bij de betrokken gemeenten en de provincie en de MRA. Er wordt nog nagedacht over een geschikte vorm waarin de inspraakreacties van inwoners en stakeholders kunnen worden opgehaald.

Na verwerking van de inspraakreacties zal het ontwikkelperspectief volgt er een laatste consultatie en wordt het Ontwikkelperspectief ter vaststelling aan de raden aangeboden. Na de vaststelling van het ontwikkelperspectief wordt gestart met de opstelling van de uitvoeringsstrategie.

Bijlage bij de impressie van de raadsconferentie over het ontwikkelperspectief voor de Binnenduinrand-verslag discussiegroepen

Verslag discussiegroep o.l.v. de heer Kruijswijk

Er wordt positief gereageerd op het ontwikkelperspectief. Het behoud van het landschap is erg belangrijk en het ontwikkelperspectief kan daaraan bijdragen. Op een aantal punten is het nog niet concreet. Er is wel behoefte aan een verdere uitwerking. Daarnaast is het ook wel belangrijk om een volgorde aan te geven in de ambities.

Het toerisme wordt gezien als een belangrijk punt. Een toename in het aantal toeristen kan een te grote druk opleveren voor de natuur. Het is erg belangrijk om daar een goede balans in te vinden. Er wordt opgemerkt dat de knelpunten in ommetjes dicht bij huis opgelost moeten worden. Als mensen dicht bij huis makkelijker een ommetje kunnen maken, geeft dat een verlichting voor het duingebied.

Er wordt ook gepleit voor een duidelijk overzicht van de bestaande verbindingen voor toeristen binnen de MRA.

Opgemerkt wordt dat het gehele gebied er sterker van wordt als wandel-, fiets- en vervoersverbindingen goed en duidelijk zijn. Samenwerken heeft zeker een meerwaarde.

Voorts wordt aangegeven dat het ontwikkelperspectief zeker een goede bouwsteen kan zijn voor een omgevingsvisie. Het aspect duurzaamheid zou nog aandacht mogen krijgen.

Aanvullende vragen/opmerkingen:

- hoe wordt de woningbouwopgave ingepast? Dit komt niet terug in het ontwikkelperspectief. Antwoord: het ontwikkelperspectief is gericht op behoud van het landschap en juist om te voorkomen dat er ongewenste ontwikkelingen plaatsvinden.
- tip: voeg ook referentiebeelden (bijvoorbeeld van stadsranden) toe die laten zien hoe het wel moet zijn en niet alleen voorbeelden van hoe het niet moet.

Verslag discussiegroep o.l.v. de heer Nieuwland

De aanwezigen zijn het erover eens dat het Ontwikkelperspectief een goed beeld geeft van wat de betrokken gemeenten verbindt. Ook het feit dat vanuit de kwaliteit van het landschap wordt geredeneerd, wordt als positief ervaren. In die zin biedt het stuk een goed handvat voor de op te stellen omgevingsvisies. De Omgevingswet geeft hiervoor de kader aan. Die moeten worden gezien als een minimum. Gemeenten mogen strenger zijn als zij dat willen. Daarnaast biedt het stuk ook een prima basis voor een sterker regionaal geluid in het MIRT.

Er moet echter ook worden benoemd wat de gemeenten scheidt. Het is van belang dat die verschillen bespreekbaar worden gemaakt als straks de spelregels moeten worden geborgd in de lokale ruimtelijke plannen (dit laatste is één van de uitwerkingssporen). Daarbij kan worden aangetekend dat met het Ontwikkelperspectief wordt gestreefd naar een consensus over de basis voor behoud en versterking van de landschappelijke kwaliteit. Lokale verschillen van inzicht over de uitwerking of concrete oplossingen kunnen vervolgens worden geadresseerd in de verschillende portefeuillehoudersoverleggen.

Twee andere aandachtspunten zijn de democratische legitimiteit (de raden moeten ook speelruimte hebben om eigen keuzes te kunnen maken) en de relatie van het Ontwikkelperspectief met bestaand beleid van gemeenten en provincie (vooral daar waar het Ontwikkelperspectief ingaat tegen bestaand beleid).

Belangrijke randvoorwaarde voor het slagen van de uitvoeringsstrategie is dat de bereikbaarheid (wegen, ov-verbindingen, fiets- en wandelpaden, etc.) goed wordt geregeld en gefinancierd. Dat lijkt nu niet altijd even goed en voortvarend te gaan. Hier is een vinger aan de pols gewenst.

Aanvullende opmerkingen:

- In het Ontwikkelperspectief worden geen concrete woningbouwlocaties benoemd. Het regionale aandeel in de woningbouwopgave moet vooral worden gezocht binnen het bestaand stedelijk gebied, zodat de landschappelijke kwaliteit van de Binnenduinrand overeind blijft. Overigens wordt met het Ontwikkelperspectief geen stolp over het gebied gezet. Het is er vooral op gericht dat ruimtelijke ontwikkelingen in het plangebied slim worden ingepast.
- Om een duurzame ontwikkeling van het Nationaal Park mogelijk te maken is het zaak dat binnen het metropolitane landschap wordt gezocht naar andere gebieden voor intensievere vormen van recreatie (bijvoorbeeld het Recreatiegebied Spaarnwoude). Het Ontwikkelperspectief voorzien in deze zonering.

Haarlem

**METROPOOLREGIO
AMSTERDAM HET
METROPOLITANE
LANDSCHAP**

Gemeente Zandvoort

Bloemendaal

**GEMEENTE
VELSEN**

**Provincie
Noord-Holland**

Heemstede

